

ΤΕΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Διπλωματική Εργασία

**Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΚΑΙ Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΡΙΣΗΣ**

του

ΝΑΣΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Επιβλέποντες Καθηγητές:

ΑΣΠΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΚΑΖΑΝΤΖΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος στη
Διοίκηση και Διαχείριση Έργων και Προγραμμάτων

Φεβρουάριος, 2015

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω καταρχάς τους επιβλέποντες καθηγητές της διπλωματικής μου εργασίας κ.Καζαντζή και κ.Ασπρίδη, Καθηγητές του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Θεσσαλίας, για την συνεχή καθοδήγησή, την ενθάρρυνση, την υποστήριξη και την πολύτιμη συμβολή τους σε οποιοδήποτε πρόβλημα και δυσκολία, συμβολή χωρίς την οποία θα ήταν αδύνατη η διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας.

Στη συνέχεια θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όλους τους διδάσκοντες Καθηγητές του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών της Διοίκησης Επιχειρήσεων για τις γνώσεις που μας προσέφεραν ώστε να αποκτήσουμε τα απαραίτητα εφόδια για την επαγγελματική μας πορεία.

Τέλος ευχαριστώ την οικογένεια μου, που όλα αυτά τα χρόνια μου συμπαραστέκεται ηθικά και οικονομικά διαμορφώνοντας γύρω μου ένα περιβάλλον στο οποίο μπορώ να εργαστώ και να επεκτείνω τις γνώσεις μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εισαγωγή των νέων Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση άλλαξε σημαντικά τη μορφή και τη λειτουργία της. Με την υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών αναπτύχθηκε και αναπτύσσεται ακόμα η ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση απέκτησε μια νέα διάσταση και νέες δυνατότητες. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους βασικούς προπομπούς της νέας εποχής στο χώρο της εκπαίδευσης. Τα τριτοβάθμια ιδρύματα που έχουν κεντρικό ρόλο στην παροχή εκπαίδευσης δεν μπορούσαν να μείνουν αμέτοχα στο υπό διαμόρφωση περιβάλλον και ξεκίνησαν να σχεδιάζουν και να διαθέτουν προγράμματα εκπαίδευσης από απόσταση. Η παρούσα εργασία αποβλέπει στην ανάλυση του νέου περιβάλλοντος που διαμορφώνεται στην εκπαίδευση με τη δυναμική εμφάνιση της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Abstract

The integration of the Information and Communication Technologies (ICT) has changed significantly the field of education. Due to the adoption of the new technologies, e-learning has been emerged and developed. As a result, distance learning has transformed and new possibilities have appeared. It is remarkable that distance learning became and considered as a scout of the new era in education and contributed to the quality of education. Higher institutions, colleges and universities play an important role in offering education and consequently they reacted by designing and delivering distance learning courses. In the present thesis we are trying to present the new educational environment and how has it changed because of the open and distance education.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΕΡΙΧΕΧΟΜΕΝΑ.....	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	8
Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	8
1.1 Παιδεία και Εκπαίδευση.....	8
1.2 Ορισμοί και Έννοια της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	11
1.3 Οι Βασικές Αρχές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	17
1.4 Οι Θεωρίες Μάθησης της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	19
1.5 Οι Μέθοδοι της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	24
1.6 Η Σημασία της Επικοινωνίας και της Αλληλεπίδρασης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.....	27
1.7 Το Εκπαιδευτικό Υλικό της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	31
1.8 Η Ηλεκτρονική Εκπαίδευση «e-Learning».....	34
1.8.1 Τα Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της Ηλεκτρονικής Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	36
1.8.2 Μορφές Ηλεκτρονικής Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.....	40
1.9 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	42
1.10 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Ευρώπη.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	50
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ.....	50
2.1 Ορισμοί και Έννοια της Επαγγελματικής Κατάρτισης.....	50
2.2 Κατηγορίες Επαγγελματικής Κατάρτισης.....	51
2.3 Η Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα.....	54

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα 4

2.4 Η Εκπαίδευση Ενηλίκων.....	55
2.4.1 Φορείς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.....	57
2.4.2 Η Δια Βίου Εκπαίδευση.....	58
2.4.2.1 Το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση.....	60
2.4.2.2 Το Πρόγραμμα Οικονομία –Διοίκηση – Επιχειρήσεις....	65
2.5 Η Σχέση της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με την Εκπαίδευση Ενηλίκων.....	71
2.6 Η Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ευρώπη.....	73
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	 83
Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ.....	83
3.1 Η Αναγκαιότητα της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και των Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης.....	83
3.2 Η Έλλειψη Απασχόλησης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.....	85
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	 93
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	93
 ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.....	 98
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ Κ.Ε.Κ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ.....	98
 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	 117
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	 118

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κατάταξη των πανεπιστημίων στην Ευρώπη με βάση το πλήθος των εγγεγραμμένων φοιτητών.....	81
Πίνακας 2: Χρήση Διαδικτύου Ανά Χώρα τα έτη 2000-2010.....	86
Πίνακας 3: Εγγραφές στη Διά Βίου Μάθηση στην Ελλάδα.....	88
Γράφημα 1: Βασικά στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	13
Γράφημα 2: Κριτήρια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	14
Γράφημα 3: Μορφές επικοινωνίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	16
Γράφημα 4: Η μεταβλητή της απόστασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητευόμενου στη θεωρία των ανεξάρτητων σπουδών.....	21
Γράφημα 5: Η μεταβλητή του ποσοστού της αυτονομίας μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητευόμενου στη θεωρία των ανεξάρτητων σπουδών.....	21
Γράφημα 6: Η θεωρία της βιομηχανοποιημένης διδασκαλίας.....	22
Γράφημα 7: Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας.....	23
Γράφημα 8: Οι θεωρίες μάθησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	23
Γράφημα 9: Μέθοδοι εκπαίδευσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	25
Γράφημα 10: Βασικά μέρη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	27
Γράφημα 11: Η επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	29
Γράφημα 12: Άξονες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	31
Γράφημα 13: Άξονες της συμβατικής εκπαίδευσης.....	32
Γράφημα 14: Βασικά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού στην εξ αποστάσεως Εκπαίδευση.....	32
Γράφημα 15: Πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	39
Γράφημα 16: Μορφές της ηλεκτρονικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	41
Γράφημα 17: Κατηγορίες επαγγελματικής κατάρτισης.....	52
Γράφημα 18: Δραστηριότητες δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων.....	59

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι αρχικά η κατανόηση της σημασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Μετέπειτα στόχος συνιστά η ανάλυση της έννοιας της επαγγελματικής κατάρτισης. Επιπλέον, η διπλωματική αυτή εργασία φιλοδοξεί, να αναλύσει τις παραπάνω έννοιες και την αναγκαιότητα τους εν περίοδο οικονομικής κρίσης.

Η δομή της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας περιλαμβάνει πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια εισαγωγή στον ορισμό, τις βασικές αρχές και της θεωρίες μάθησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην επαγγελματική κατάρτιση. Συγκεκριμένα περιλαμβάνει τους επικρατέστερους ορισμούς της, τις κατηγορίες και την μορφή της στην Ελλάδα. Ακόμη αναλύεται η έννοια της εκπαίδευσης ενηλίκων αλλά και οι φορείς της.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια εκτενής αναφορά της αναγκαιότητας της επαγγελματικής κατάρτισης και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Επιπρόσθετα αναλύεται η κατάσταση της ανεργίας και οι συνέπειες της στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η μελέτη περίπτωσης ενώ στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά σε προγράμματα κατάρτισης των Κ.Ε.Κ Λάρισας.

Τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της τρέχουσας διπλωματικής εργασίας. Ακολουθεί συγκεντρωτικά η αναλυτική αναφορά της ελληνικής, ξένης και διαδικτυακής βιβλιογραφίας που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1 Παιδεία και Εκπαίδευση

Οι νέες τεχνολογίες και ιδίως η πληροφορική με το τεράστιο πλήθος των σύγχρονων εφαρμογών, έχει σχεδόν ταυτιστεί με ότι χαρακτηρίζουμε ως ανάπτυξη. Κάθε χώρα που προσβλέπει στην ανάπτυξη (οικονομική, τεχνολογική κ.λπ.) έχει κυριολεκτικά «γαντζωθεί» από τις νέες τεχνολογίες: τις έχει εισαγάγει στην Εκπαίδευση, ενισχύει την έρευνά τους, χρηματοδοτεί τις εφαρμογές τους, προωθεί με κάθε τρόπο ότι έχει σχέση μ' αυτές, ιδιαίτερα με την τεχνολογία των Η/Υ (Μπαμπινιώτης, 2000).

Εκείνο που δεν έχει ίσως βαθύτερα συνειδητοποιηθεί, ιδίως στην Ελλάδα, είναι η σπουδαιότητα των νέων τεχνολογιών για μια ποιοτική παιδεία που αποτελεί και την προϋπόθεση για κάθε μορφής ανάπτυξη μιας χώρας. Ο χώρος αυτός στις πραγματικές διαστάσεις, προεκτάσεις και εφαρμογές του άρχισε να μελετάται πολύ πρόσφατα, και για χώρες όπως η Ελλάδα θα μπορούσε να πει κανείς ότι βρίσκεται ακόμη σε προκαταρκτικό στάδιο. Και όμως η πραγματικότητα είναι μία: χωρίς τις νέες τεχνολογίες, χωρίς την πληροφορική και τις ποικίλες εφαρμογές της στην «κοινωνία των πληροφοριών» όπου ζούμε, στην κοινωνία ιδίως τού 21ου αιώνα, δεν μπορεί να νοηθεί ανάπτυξη της παιδείας. Ήδη έχουν αρχίσει να εισάγονται σταδιακά, με αργούς ακόμη ρυθμούς και μεγάλη καθυστέρηση, οι νέες τεχνολογίες στην ελληνική Εκπαίδευση (Μπαμπινιώτης, 2000).

Τα οφέλη που αναμένονται για την Παιδεία μας, εφόσον εφαρμοσθούν σωστά προγράμματα με κατάλληλο εκπαιδευτικό λογισμικό, είναι κυρίως τα εξής (Μπαμπινιώτης, 2000):

1) Δυνατότητα αναζήτησης ποικίλων και μεγάλης κλίμακας πληροφοριών μέσα από την πρόσβαση σε διάφορες Τράπεζες Δεδομένων. Το να μπορεί να μπει κανείς σε μεγάλες βιβλιοθήκες, ξένες αλλά και ελληνικές πλέον, και να αντλήσει τις πληροφορίες που χρειάζεται, να μελετήσει άρθρα σε περιοδικά και δυσεύρετα με

άλλον τρόπον δημοσιεύματα και το να μπορεί να έχει πρόσβαση στη διεθνή βιβλιογραφία με θεματική βάση και με λέξεις- κλειδιά είναι μια κατάκτηση που αίρει ανυπέρβλητες δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν οι σπουδαστές αλλά και οι μελετητές επί εκατοντάδες χρόνια.

2) Χρησιμοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με την τεχνολογία των πολυμέσων (συνδυασμός κειμένου - εικόνας - ήχου). Η τεχνολογία αυτή δίνει τη μοναδική δυνατότητα στον μαθητή να προσεγγίσει και να επεξεργασθεί σύνθετες πληροφορίες με ποικίλους συνδυασμούς και δυνατότητες. Με αυτή την τεχνολογία τα πολιτισμικά ή εθνικά μαθήματα του εκπαιδευτικού συστήματος μιας χώρας μπορούν να διδαχθούν με νέους ελκυστικούς, ανανεωμένους και ουσιαστικούς τρόπους που και τα αντικείμενα αυτά καθ' αυτά αναδεικνύουν στη συνείδηση του μαθητή και επιτρέπουν μια άμεση προσωπική συνεργασία του (διαδραστική λειτουργία) με το πρόγραμμα και όχι μια απλή παθητική προσέγγιση.

Έτσι διδάσκοντας την ιστορία μιας περιόδου, μπορείς μαζί με τις πληροφορίες για τα γεγονότα και τα πρόσωπα να παρουσιάζεις χάρτες, πορείες, σχέσεις, παράλληλα γεγονότα της ιστορίας γειτονικών χωρών ή, σε πολιτιστικό επίπεδο, να δίνεις συγχρόνως πληροφορίες για τη λογοτεχνία, τις επιστήμες, τις τέχνες, την παράδοση, τη θρησκεία, τη γλώσσα ενός λαού με εικόνα, με ήχο και φυσικά με κείμενο. Τέτοια προγράμματα μπορούν να εκπονηθούν στα πολιτισμικά μαθήματα, στα μαθήματα αισθητικής καλλιέργειας και στα μαθήματα γνώσεων.

Διάφορες τεχνικές μπορούν να εξασφαλίσουν και αντικειμενικούς τρόπους αξιολόγησης της γνώσης (αυτοαξιολόγησης και ετεροαξιολόγησης) που θα διευκολύνουν την Εκπαίδευση. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι με τέτοια προγράμματα το Σχολείο και γενικότερα η Εκπαίδευση και η παρεχόμενη Παιδεία μπορούν να αποκτήσουν ξανά το ενδιαφέρον που χρειάζεται για να προσελκύσουν την αγάπη και την ουσιαστική συμμετοχή των μαθητών. Εξίσου σημαντικό είναι ότι τέτοια προγράμματα είναι βέβαιο ότι μπορούν να αποτελέσουν την αφετηρία μιας ριζικής ανανέωσης του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδος και την επαναλειτουργία του σε νέες βάσεις.

Θίξαμε μέχρι τώρα μερικές από τις θετικές πλευρές των νέων τεχνολογιών. Θα 'πρεπε όμως να επισημάνουμε και προβλήματα, μεγαλύτερα ή μικρότερα, που

γεννώνται. Μερικά από αυτά σε σχέση με την Εκπαίδευση είναι (Μπαμπινιώτης, 2000):

1) Με την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στο σχολείο αλλάζει άρδην και ο ρόλος του δασκάλου και γενικότερα τού εκπαιδευτικού. Μέχρι σήμερα δάσκαλος και σχολικά βιβλία ήταν η κύρια πηγή πληροφοριών. Εφεξής ο δάσκαλος θα έχει ως πρόσθετο ρόλο να επιλέξει τα κατάλληλα προγράμματα, να οργανώσει τη χρήση τους μέσα και έξω από την τάξη, να ελέγξει τις αξιολογήσεις των μαθητών του, να εξηγήσει δύσκολα ή δυσνόητα σημεία, να παραπέμψει σε πρόσθετη συμβατική ή ηλεκτρονικά προσπελάσιμη βιβλιογραφία και γενικά θα πρέπει παράλληλα με κάποια μορφή συμβατικού μαθήματος να κατευθύνει και την εκμάθηση με προγράμματα. Ερώτημα: Είναι ο Έλληνας εκπαιδευτικός έτοιμος για τον νέο του ρόλο; Απάντηση: Χρειάζεται να συμπληρωθεί ο τρόπος κατάρτισής του στα ΑΕΙ με τη διδακτική μέσω προγραμμάτων και με την καθοδηγητική των μαθητών βάσει των νέων τεχνολογιών. Αυτό δεν έχει ακόμη γίνει στα ελληνικά ΑΕΙ.

2) Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών προϋποθέτει την ύπαρξη αξιόλογων και αξιόπιστων εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Απαιτούνται ποιοτικά προγράμματα, έγκυρα επιστημονικώς και κατάλληλα παιδαγωγικώς. Κι εδώ είναι το μείζον πρόβλημα. Η πράξη έχει δείξει ότι έχουν παραχθεί μερικά λίγα σε αριθμό θαυμαστά προγράμματα, αλλά έχει υπάρξει κι ένα μεγάλο πλήθος πρόχειρων, εμπειρικών, ελάχιστα χρήσιμων έως και αποπροσανατολιστικών προγραμμάτων, που είναι προϊόντα βιασύνης και επιδίωξης εύκολου κέρδους και το κυριότερο προϊόντα που έχουν κατασκευαστεί ερήμην των ειδικών.

3) Χρειάζεται ακόμη αρκετή έρευνα και ενασχόληση με το πρόβλημα των μεθόδων αξιοποίησης αυτών των προγραμμάτων ιδίως μέσα στην τάξη. Τέτοια και άλλα προβλήματα υπάρχουν ήδη και θα εμφανιστούν ίσως περισσότερα στο μέλλον. Ωστόσο ένα είναι σίγουρο: ότι Παιδεία χωρίς τις νέες τεχνολογίες θα είναι κάτι το αδιανόητο για τα αμέσως επόμενα χρόνια και στην Ελλάδα. Και ότι νέες ημέρες έρχονται για καλύτερη γνωριμία και κατανόηση των ανθρώπων μέσα από τα επιτεύγματα του πνευματικού πολιτισμού, εκείνης δηλαδή της πλευράς της Παιδείας που εξυψώνει τον άνθρωπο, τον διαφοροποιεί ως εθνική πολιτισμική οντότητα και συγχρόνως τον ενώνει με τους άλλους ανθρώπους στο επίπεδο μιας πανανθρώπινης οικουμενικής καλλιέργειας και ουσιαστικής συνάντησης ανθρώπου με άνθρωπο. Η

εισαγωγή της Πληροφορικής στην εκπαίδευση επιβάλλει την αλλαγή του ρόλου των καθηγητών και προϋποθέτει την ύπαρξη και αξιοποίηση αξιόπιστων προγραμμάτων.

1.2 Ορισμοί και Έννοια της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Τα τελευταία χρόνια η εξ αποστάσεως εκπαίδευση συνιστά το επίκεντρο ενδιαφέροντος στον ευρύτερο τομέα της εκπαίδευσης ενώ ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο αυξανόμενος αριθμός των φορέων παροχής εκπαίδευσης ενηλίκων που την ακολουθούν ευελπιστώντας σε όσο το δυνατόν ευκολότερη πρόσβαση σε ποικίλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως έννοια καθιερώθηκε και εδραιώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες. Με βάση την διεθνή βιβλιογραφία η εκπαίδευση από απόσταση αναφέρεται ως ένα καινοτόμο είδος εκπαίδευσης διότι εξυπηρετεί τις σύγχρονες οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες ενώ υποστηρίζεται παράλληλα με αποτελεσματικότητα από τα διάφορα νέα μέσα τεχνολογίας έτσι ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε ανάγκες εκπαιδευτικές στις οποίες η συμβατική και παραδοσιακή εκπαίδευση αδυνατεί (Λιοναράκης, 1999).

Επιπλέον παρατηρείται ότι τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια περίπου οι προβληματισμοί εστιάζουν στην ανάπτυξη και την χρήση των νέων τεχνολογιών όπως λογισμικά, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, διαδίκτυο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, υπερκείμενα και διάφορα ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης καθώς και τη σχέση που διαμορφώνουν οι τεχνολογίες αυτές με την εκπαίδευση εξ αποστάσεως (Λιοναράκης, 2001).

Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, όπως και κάθε εκπαιδευτική διαδικασία, έχει ιδιαίτερα δυναμικό χαρακτήρα, ενώ εξελίσσεται και μετεξελίσσεται με συνέπεια ο διάλογος και η ανταλλαγή απόψεων για τη διαμόρφωση ενός θεωρητικού πλαισίου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης να συνεχίζεται. Ιδιαίτερα, τα τελευταία χρόνια όπου η αλματώδης ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών έχει επιβάλλει τη διαμόρφωση νέων δεδομένων, μεθοδολογιών και πρακτικών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μια ολοκληρωμένη θεώρηση του επιστημονικού πεδίου και της φιλοσοφικής θεώρησης της εξ αποστάσεως

εκπαίδευσης είναι πλέον απαραίτητη για να εξηγηθούν και να υποστηριχθούν οι νέες εφαρμογές της διδασκαλίας και της μάθησης (Sherry, 1996).

Την τρέχουσα περίοδο, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών καθώς μπορεί να εφαρμοστεί σε όλους τους κλάδους της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και της κατάρτισης και περιλαμβάνει ποικιλία εργαλείων διάδοσης, μεταφοράς και επεξεργασίας των πληροφοριών καθώς και εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας και μάθησης, αλλά και τεχνικές οργάνωσης της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας (Bates, 2000, Hammond, 2000).

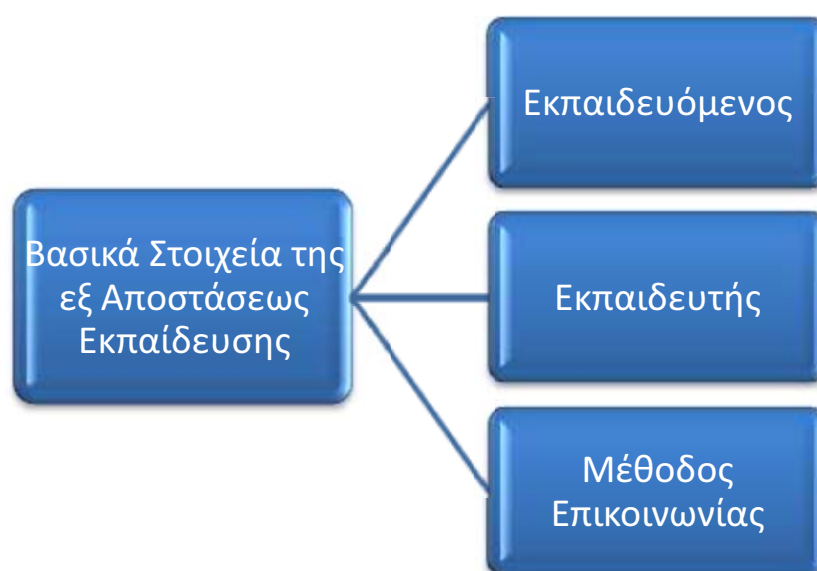
Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όπως συμβαίνει και με την πλειονότητα των επιστημονικών τομέων που στηρίζονται στην πράξη, φαίνεται να αναπροσαρμόζεται και να διαμορφώνεται συνεχώς κάτω από το πρίσμα της τεχνολογικής ανέλιξης και των νέων μεθόδων που χρησιμοποιούνται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Προσεγγίζοντας θεωρητικά λοιπόν αυτή τη μορφή εκπαίδευσης, θα πρέπει να γίνει αναφορά στους κυριότερους θεωρητικούς εκπροσώπους της αλλά και στις θεωρίες που διατύπωσαν για αυτή τις τελευταίες δεκαετίες.

Αρχικά σε μια σύντομη ιστορική αναφορά μπορούμε να διακρίνουμε την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε τρεις βασικές γενιές οι οποίες συνίστανται αρχικά στην αλληλογραφία κατά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα (Πανεπιστήμιο διά αλληλογραφίας το 1883 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής), στην συνέχεια στα ηλεκτρονικά μέσα κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέσω εκπαιδευτικού ραδιοφώνου (State University of Iowa το 1925) και της εκπαιδευτικής τηλεόρασης (State University of Iowa το 1950) και τέλος την τρέχουσα περίοδο στις τεχνολογίες αλληλεπίδρασης που αφορούν συγκεκριμένα το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email), το βήμα συζήτησης (discussion forum) και την τηλεδιάσκεψη (teleconferencing).

Με βάση τον Moore (1973) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναφέρεται ως μια μη παραδοσιακή μέθοδος διδασκαλίας και μάθησης η οποία ουσιαστικά εξυπηρετεί τις ανάγκες των ανεξάρτητων εκπαιδευόμενων. Στην θεωρία του εισάγει την έννοια της ανεξάρτητης διδασκαλίας και μάθησης δίνοντας έμφαση στην διάσταση του εκπαιδευόμενου και της μάθησης αλλά και στη διάσταση του εκπαιδευτή και της διδασκαλίας. Η μάθηση συμφώνα με τον ίδιο ορίζεται ως μια δραστηριότητα σκόπιμη και προμελετημένη για τον εκπαιδευόμενο. Από την άλλη για τον εκπαιδευτή η

διδασκαλία ορίζεται ως μια προγραμματισμένη συμπεριφορά που αποσκοπεί στην παρακίνηση και την πρόκληση της γνώσης.

Ο Moore (1973) επίσης αναφέρει ότι η ανεξάρτητη μάθηση και διδασκαλία συνιστά ένα εκπαιδευτικό σύστημα στο οποίο ο μαθητευόμενος είναι αυτόνομος και χωρισμένος από τον δάσκαλό του και σε τόπο αλλά και σε χρόνο. Η κατάσταση αυτή με τη σειρά της καθιστά την επικοινωνία εφικτή μέσω έντυπου, ηλεκτρονικού ή άλλου μέσου ώστε να οριστούν τα τρία βασικά στοιχεία που αφορούν τον εκπαιδευόμενο, τον εκπαιδευτή και την μέθοδο επικοινωνίας.

Γράφημα 1: Βασικά στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Moore, 1973).

Τέλος ο Moore (1973) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι για την έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης τονίζουμε ορισμένα κοινώς αποδεκτά χαρακτηριστικά της:

- Η γεωγραφική απόσταση που διαχωρίζει τον δάσκαλό από τον μαθητή.
- Η χρήση έντυπου υλικού.
- Η ύπαρξη καθοδήγησης από τον δάσκαλο προς τον μαθητή μέσω διαφόρων μορφών επικοινωνίας.
- Οι ηλεκτρονικές, μηχανικές ή άλλες πηγές μάθησης για την απόκτηση γνώσης από τον μαθητή σε μια ατομική πορεία.

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με τον Rudolf Manfred Delling (1986) αποτελεί μια καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη δραστηριότητα η οποία εστιάζει στην επιλογή, στην προετοιμασία, στην καθοδήγηση και στην υποστήριξη του εκπαιδευόμενου μέσα από την χρήση των υπάρχοντων μέσων τεχνολογίας.

Από την άλλη οι Garrison & Shale (1987) δίνουν έμφαση στα ακόλουθα κριτήρια που χαρακτηρίζουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση:

1. Η χρήση των νέων τεχνολογιών για την εξασφάλιση των συνθηκών αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου.
2. Η ανάγκη για όσο δυνατόν μεγαλύτερη επικοινωνία του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο με σκοπό την παροχή καθοδήγησης και υποστήριξης.

Γράφημα 2: Κριτήρια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Garrison & Shale, 1987).

Επιπλέον η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να οριστεί ως η διδασκαλία από κάποιον εκπαιδευτή ο οποίος βρίσκεται μακριά από τον εκπαιδευόμενο όχι μόνο σε φυσική απόσταση αλλά και σε χρόνο (Hillary Perraton, 1988).

Με τη σειρά του ο Keegan (2001) εστιάζει στην αναγκαιότητα ύπαρξης μια σωστά θεμελιωμένης θεωρίας ώστε να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τη ορθή λήψη αποφάσεων στην πρακτική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Ο ίδιος θεωρεί την εκπαίδευση αυτή ως ένα μη παραδοσιακό σύστημα εκπαίδευσης και τονίζει την βασική σχέση της με την εκπαίδευση ενηλίκων και την τεχνολογία

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

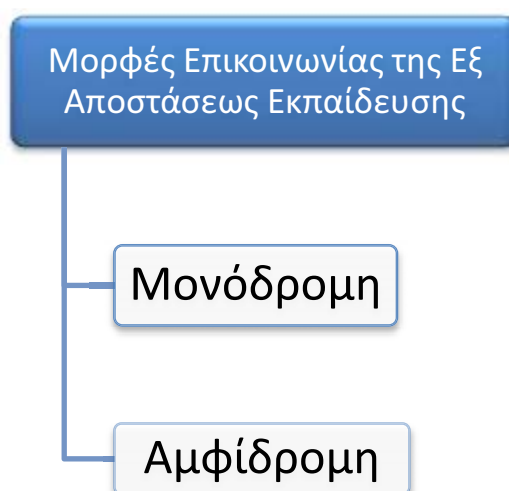
εκπαίδευσης. Για την μελέτη του βασίστηκε στην θεωρία του ελέγχου με βάση την οποία η γνώση προκύπτει ως συνέπεια μιας διαρκούς επανάληψης της διαδικασίας της χρήσης, της αφομοίωσης και του ελέγχου νέων πληροφοριών. Έπειτα λοιπόν από συνεχή μελέτη οκτώ γενικά αποδεκτών και έγκυρων ορισμών από αντίστοιχους συγγραφείς κατέληξε στο γεγονός ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση συνιστά μια μορφή εκπαίδευσης που περιέχει τα εξής χαρακτηριστικά στοιχεία (Keegan, 2001):

- Η επίδραση του εκπαιδευτικού οργανισμού στο σχεδιασμό και στην προετοιμασία του διδακτικού υλικού αλλά και στην παροχή των υπηρεσιών υποστήριξης στους διδασκόμενους.
- Η απόσταση μεταξύ διδάσκοντα και διδασκόμενου για όλη τη διάρκεια της διαδικασίας μάθησης.
- Η απουσία, σε σχεδόν μόνιμη βάση, της λειτουργίας της μαθησιακής ομάδας καθ' όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- Η χρήση τεχνικών μέσων έντυπου, ακουστικού, οπτικού υλικού ή ηλεκτρονικού υπολογιστή που συνδέουν το διδάσκοντα και το διδασκόμενο και μεταφέρουν το περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών.
- Η δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας, ώστε οι διδασκόμενοι να μπορούν να επωφελούνται ακόμα και από τον άμεσο διάλογο.

Ένας ακόμη ορισμός με βάση την γενικότερη διάσταση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα μπορούσε να αναφέρεται στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες με βάση τις οποίες ο εκπαιδευόμενος βρίσκεται σε μια φυσική απόσταση από τον εκπαιδευτή του και χρησιμοποιεί κάποια μορφή τεχνολογίας ώστε να είναι σε θέση να επικοινωνήσει μαζί του και να έχει πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό που του παρέχεται (Schlosser & Simonson, 2002).

Ο Holmberg (2002) θεωρεί ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσέφερε και προσφέρει διδασκαλία και μάθηση μέσω μιας 'ένα προς ένα' σχέσης μεταξύ σπουδαστή και καθηγητή ενώ παράλληλα εξυπηρέτησε και εξυπηρετεί κάθε σπουδαστή ξεχωριστά ανεξαρτήτως χώρου και χρόνου. Ο ίδιος αναφέρει ακόμη ότι η βασική αρχή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η συνεχής επικοινωνία μεταξύ του ιδρύματος παροχής της και των σπουδαστών της, Η επικοινωνία αυτή έχει προσωπικό χαρακτήρα και μπορεί να παρουσιάζει μονόδρομη ή αμφίδρομη κατεύθυνση.

Αναλυτικότερα στην μονόδρομη περίπτωση ο σπουδαστής αλληλεπιδρά μόνο με το υλικό εκπαίδευσης που του παρέχεται από το εκάστοτε ίδρυμα ενώ στην αμφίδρομη κατεύθυνση η επικοινωνία με το ίδρυμα και τον εκπαιδευτή είναι πραγματική μέσω τηλεφώνου ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου έτσι ώστε να υπάρχει πρόσβαση σε προσωπική διδασκαλία και συμβουλές. Συνεπώς μέσω της διδακτικής επικοινωνίας με αυτές τις δύο μορφές προσωπικής επικοινωνίας επιτυγχάνεται η μάθηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Holmberg, 2002).

Γράφημα 3: Μορφές επικοινωνίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Holmberg, 2002).

Οι τεχνολογικές εξελίξεις επιφυλάσσουν ακόμα περισσότερες εκπλήξεις στο μέλλον και δημιουργούν νέα δεδομένα στα οποία η σύγχρονη επιστημονική έρευνα καλείται να δώσει πειστικές απαντήσεις και να προσδιορίσει τις αρχές και προϋποθέσεις που ορίζουν με όρους διδακτικούς και μαθησιακούς τη χρήση τους στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σήμερα, στα συστήματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης επιτυγχάνεται η υψηλού βαθμού αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντα και σπουδαστών ακόμη και αν οι συμμετέχοντες βρίσκονται σε απομακρυσμένα γεωγραφικά σημεία (Dede, 1996).

Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να ακούσουν και να δουν τους εκπαιδευτές ή τους άλλους εκπαιδευόμενους τους και να συμμετέχουν σε συζητήσεις. Τα εικονικά

περιβάλλοντα διδασκαλίας και μάθησης δίνουν τη δυνατότητα σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές που βρίσκονται σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές να αποτελέσουν μέλη μιας τάξης, να επικοινωνήσουν μεταξύ τους οποιαδήποτε στιγμή, να συνεργαστούν και να ανταλλάξουν απόψεις, εμπειρίες και προβληματισμούς (Manger, 2002, Moyle, 2001, Barnett, 1998).

Από τα παραπάνω συμπεράσματα των θεωρητικών για την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση είναι φανερό ότι ο όρος «εξ αποστάσεως» αναφέρεται στη μεθοδολογία της εκπαίδευσης από απόσταση και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί η μάθηση όταν ο εκπαιδευόμενος βρίσκεται σε απόσταση από τον εκπαιδευτή του αλλά καθοδηγείται και υποστηρίζεται από αυτόν μέσω διάφορων μορφών εκπαιδευτικού υλικού και επικοινωνίας (Ματραλής 1999).

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι στο πλαίσιο που οριοθετούν οι παραπάνω προσεγγίσεις, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναφέρεται σε μια παιδαγωγική και διδακτική διαδικασία όπου συντρέχουν τα εξής στοιχεία:

- Ο εκπαιδευόμενος εκπαιδύεται να μαθαίνει ενώ βρίσκεται σπίτι του ή στη δουλειά του χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή του.
- Χρησιμοποιούνται ευέλικτες διδακτικές τεχνικές ώστε να βοηθήσουν κάθε εκπαιδευόμενο να προσαρμόσει την διαδικασία εκπαίδευσης στις προσωπικές του ανάγκες.
- Μια σειρά τεχνολογικών μέσων χρησιμοποιείται για να φέρει σε επαφή τον εκπαιδευόμενο με τον εκπαιδευτή του.

1.3 Οι Βασικές Αρχές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εξαιτίας των μεθοδολογικών της εργαλείων, αποτελεί τα τελευταία χρόνια ένα εναλλακτικό σύστημα εκπαίδευσης με ολοένα αυξανόμενους ρυθμούς αποδοχής από το κοινωνικό περιβάλλον στους τόπους εφαρμογής της. Η διαφορά της από τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά συστήματα εντοπίζεται στο γεγονός ότι διδάσκοντες και διδασκόμενοι δεν είναι αναγκαίο να παραβρίσκονται ταυτόχρονα στον ίδιο χώρο, ούτε είναι απαραίτητο η μεταξύ τους επικοινωνία να γίνεται στον ίδιο

χρόνο. Αυτή η «απόσταση» δεν αποκλείει εντούτοις τη ζωντανή κατά χρονικά διαστήματα επικοινωνία.

Ο εκπαιδευόμενος έχει πάντοτε τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους διάφορους τρόπους που του παρέχουν τα μέσα τεχνολογίας και επικοινωνίας μπορεί όμως και να επικοινωνεί με τον εκπαιδευτή του μέσω προγραμματισμένων δια ζώσης συναντήσεων. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Κόκκο (1998) μια τέτοια περιοδική επαφή αποτελεί συστατικό στοιχείο της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης αφού ο εκπαιδευόμενος, που μαθαίνει μόνος του, έχει την ανάγκη ενθάρρυνσης από τον εκπαιδευτή του αλλά και καθοδήγησης για τον προγραμματισμό των εκπαιδευτικών δράσεων.

Ειδικότερα με βάση τον Λιοναράκη (2001) η εξ αποστάσεως εκπαίδευση σήμερα χρησιμοποιεί τις εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας τόσο ως προς τις μορφές εκπαιδευτικού υλικού όσο και ως τα μέσα επικοινωνίας εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Πρόκειται για μια πολυμορφική εκπαίδευση, όπου ο όρος της πολυμορφικότητας λαμβάνει μια ιδιαίτερη αξία και υποδηλώνει μια ποιοτική εκπαίδευση που λειτουργεί με όλες τις αρχές μάθησης και διδασκαλίας, με την ευέλικτη χρήση μέσων και εργαλείων, σε ένα μαθησιακό περιβάλλον από απόσταση. Η πολυμορφική εκπαίδευση, οριοθετεί τη διάσταση της απόστασης μέσα σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο προσεγγίσεων ποιότητας και ευελιξίας με τη χρήση επιλεγμένων εκπαιδευτικών «εργαλείων» και «μέσων» που καλύπτουν πλήρως το κάθε εκπαιδευτικό αντικείμενο.

Η έννοια της ποιότητας σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2010) στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό από την ποιότητα της επικοινωνίας του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο αλλά κατά κύριο λόγο κρίνεται από την ποιότητα του εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο στην ουσία αντικαθιστά τον «παραδοσιακό» δάσκαλο στην αίθουσα διδασκαλίας. Αυτό συνεπάγεται ότι το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να είναι σχεδιασμένο και διαρθρωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει στους διδασκόμενους να μαθαίνουν αποτελεσματικά, στο χρόνο και με το ρυθμό που οι ίδιοι επιθυμούν.

Από την άλλη πλευρά, ο Μακράκης (1998) αναφέρει ότι η πρόοδος της φοίτησης και η πιστοποίηση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος στηρίζονται σε μια ποικιλία

μορφών αξιολόγησης που σκοπό έχουν να διασφαλίσουν το μαθησιακό αποτέλεσμα των εξ αποστάσεως σπουδών των εκπαιδευομένων.

Τόσο η παραγωγή και η διακίνηση αυτού του διδακτικού υλικού όσο και η διαχείριση ενός αποκεντρωμένου δικτύου στήριξης της μαθησιακής προσπάθειας και της αξιολόγησης του μαθησιακού αποτελέσματος, απαιτούν μια πολύ καλά οργανωμένη προσπάθεια των κέντρων παροχής αυτού του είδους της εκπαίδευσης, με τη χρήση βέβαια των κατάλληλων πόρων (Λιοναράκης, 2010).

Τα κέντρα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, που λειτουργούν πλέον σε όλο τον κόσμο, απευθύνονται κυρίως σε ενήλικες και παρέχουν σπουδές σε όλα τα επίπεδα, από τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές, ως τη βασική εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Η μορφή, το πρόγραμμα σπουδών που παρέχουν καθώς και τα οργανωτικά χαρακτηριστικά αυτών των κέντρων αντανακλούν κάθε φορά τις εθνικές, γεωγραφικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής (Λιοναράκης, 2010).

1.4 Οι Θεωρίες Μάθησης της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Το βασικό ερώτημα σε κάθε είδους εκπαιδευτική και μαθησιακή προσπάθεια συνήθως είναι το πώς μαθαίνει πιο αποτελεσματικά ο εκπαιδευόμενος, ερώτημα το οποίο είναι λογικό να γίνεται εντονότερο όταν υπάρχει φυσική απόσταση του εκπαιδευόμενου από τον εκπαιδευτή όπως συμβαίνει στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Λιοναράκης, 1999).

Συνεπώς κρίνεται αναγκαία η έννοια της επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή και το φορέα που παρέχει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσα από ένα κατευθυντήριο «σύστημα» που υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο σε όλη τη διάρκεια της εκπαίδευσής του, παρέχοντάς του ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό. Ο τρόπος λοιπόν με τον οποίο ο εκπαιδευόμενος μαθαίνει, μελετήθηκε από αρκετούς θεωρητικούς. Ένας από αυτούς που εντρυφήσαν στην διαδικασία μάθησης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ο Keegan (1986) ο οποίος κατηγοριοποίησε τις διάφορες απόψεις

των Θεωρητικών για τη μάθηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαμόρφωσε τις ακόλουθες τρεις θεωρίες μαθησιακής διαδικασίας:

1. Η θεωρία της Ανεξαρτησίας και Αυτόνομης Μάθησης με βάση την οποία η μαθησιακή διαδικασία θεωρείται ότι στηρίζεται στη μελέτη του κατάλληλα διαμορφωμένου εκπαιδευτικού υλικού στο χώρο και στο χρόνο που επιλέγει ο εκπαιδευόμενος ενώ ταυτόχρονα αυτός υποστηρίζεται από την επικοινωνία του με τον εκπαιδευτή και τον φορέα εκπαίδευσης. Η θεωρία αυτή με τη σειρά της διαχωρίζεται στις εξής δύο θεωρίες ανεξάρτητων σπουδών:

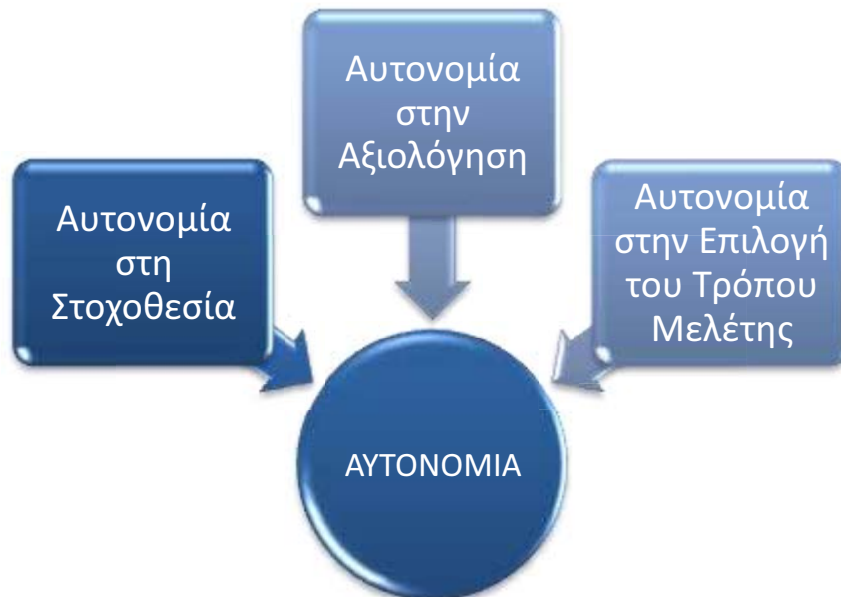
A. Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών (M.Moore, 1970) στην οποία τα προγράμματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ταξινομούνται βάσει δύο κύριων μεταβλητών:

- της απόστασης μεταξύ εκπαιδευτικού μαθητευόμενου και
- του ποσοστού αυτονομίας.

B. Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών (Wedemeyer, 1981) στην οποία ο διδασκόμενος και ο διδάσκων δεν συνυπάρχουν και η κανονική διαδικασία της διδασκαλίας και μάθησης διεκπεραιώνεται μέσω του έντυπου υλικού ή με κάποιο άλλο μέσο. Η διδασκαλία είναι εξατομικευμένη ενώ η μάθηση είναι το αποτέλεσμα της δραστηριοποίησης του διδασκόμενου ο οποίος μαθαίνει από το περιβάλλον του και είναι ο ίδιος υπεύθυνος για την πρόδοό του.

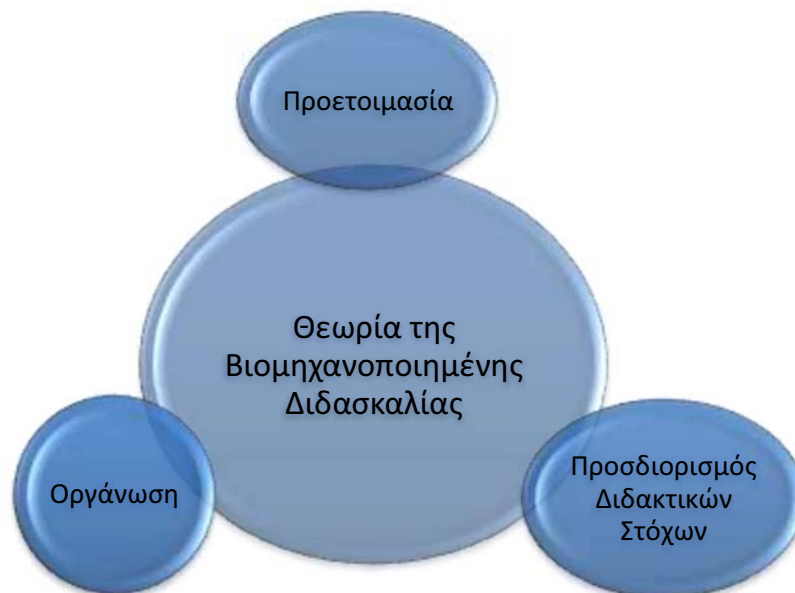

Γράφημα 4: Η μεταβλητή της απόστασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητευόμενου στη θεωρία των ανεξάρτητων σπουδών (M.Moore, 1970).

Γράφημα 5: Η μεταβλητή του ποσοστού της αυτονομίας μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητευόμενου στη θεωρία των ανεξάρτητων σπουδών (Wedemeyer, 1981).

2. Η θεωρία της Βιομηχανοποιημένης Διδασκαλίας (Peters, 1967) όπου βασικό ρόλο στο σχεδιασμό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει η προσεκτική της προετοιμασία, η συστηματική της οργάνωση και ο σαφής προσδιορισμός των διδακτικών της στόχων. Συγκρίνοντας την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη βιομηχανική παραγωγή αγαθών χρησιμοποιούνται ορισμένες ορολογίες για την ανάλυση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αυτές είναι η εκμηχάνιση, η τυποποίηση, ο καταμερισμός εργασίας, η γραμμή παραγωγής, η μαζική παραγωγή, η λειτουργική αλλαγή και αντικειμενοποίηση, ο μονοπωλιακός χαρακτήρας, ο σχεδιασμός και παραγωγή και η ορθολογικοποίηση.

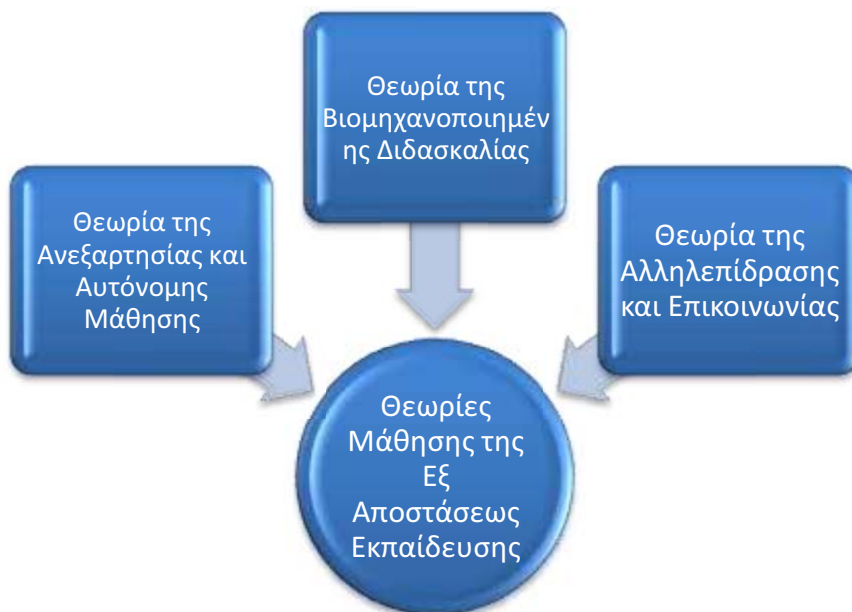

Γράφημα 6: Η θεωρία της βιομηχανοποιημένης διδασκαλίας (Peters, 1967).

3. Η θεωρία της Αλληλεπίδρασης και της Επικοινωνίας (Holmberg, 1986) όπου οι βασικότεροι παράγοντες της αποτελεσματικότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρούνται η συνεργασία και η αλληλεπίδραση εκπαιδευομένων, εκπαιδευτών και εκπαιδευτικών μέσων.

Γράφημα 7: Η θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας (Holmberg, 1986).

Γράφημα 8: Οι θεωρίες μάθησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Keegan, 1986).

Οι εθνικές εξελίξεις σε οικονομικό, τεχνολογικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα οδήγησαν στην απόκτηση ποικίλων γνώσεων και δεξιοτήτων καθώς και στη συνεχή επιμόρφωση δηλαδή την δια βίου μάθηση. Με τον τρόπο αυτό κρίνεται αναγκαία

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

πλέον μια μορφή εκπαίδευσης η οποία θα ανταποκρίνεται στα αιτήματα των πολιτών. Συνεπώς η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να θεωρηθεί ως μια απάντηση στις σύγχρονες απαιτήσεις με κύρια όμως προϋπόθεση ότι βασικά χαρακτηριστικά της αποτελούν η ευελιξία, η καινοτομία και η προσήλωση στις ανάγκες του εκπαιδευόμενου. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αφορά ένα σύνολο στοιχείων, μέσων και διαδικασιών που αναφέρονται στην επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού φορέα, εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενων, στην υποστήριξη και αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων, στις εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές και στο ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό. Κατανοούμε λοιπόν ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν έχει στατικό αλλά δυναμικό χαρακτήρα οπότε είναι λογικό οι τεχνολογικές εξελίξεις και τα εργαλεία τους να δημιουργούν νέα δεδομένα στη χρήση και τις εφαρμογές της. Τα τελευταία χρόνια προέκυψαν σαφείς προβληματισμοί για την ανάπτυξη και τη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Λιοναράκης, 2001).

Σήμερα η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου στην εκπαίδευση από απόσταση και ιδιαίτερα οι ηλεκτρονικές πλατφόρμες εκπαίδευσης και μάθησης δίνουν τη δυνατότητα σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές που βρίσκονται σε γεωγραφική μεταξύ τους απόσταση να λειτουργούν σαν μια ομάδα, να συνεργάζονται μεταξύ τους ανταλλάσσοντας απόψεις, εμπειρίες και προβληματισμούς και γενικά να επικοινωνούν μεταξύ τους ανεξαρτήτως χρόνου και τόπου που βρίσκεται ο καθένας (Mauger, 2002).

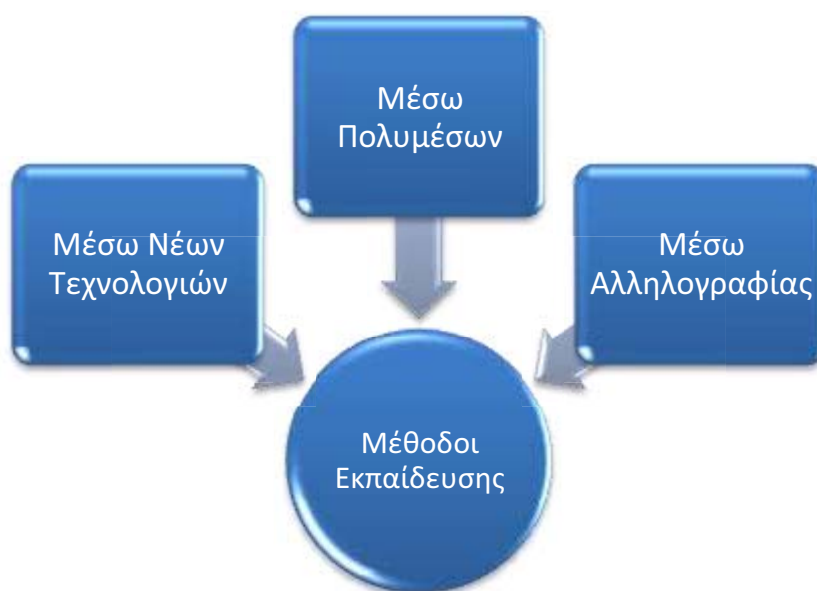
1.5 Οι Μέθοδοι της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Οι μέθοδοι και οι τεχνικές της εκπαίδευσης από απόσταση λοιπόν φαίνεται να διαφοροποιούνται ανάλογα με την εποχή και το επίπεδο των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Για να μπορέσει να εφαρμοστεί αποτελεσματικά η εξ αποστάσεως εκπαίδευση απαιτούνται ιδιαίτερα εκπαιδευτικά εργαλεία, δηλαδή κατάλληλες μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης. Οι μέθοδοι αυτές επιλέγονται συνήθως ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τους εκπαιδευτικούς στόχους που καλούνται κάθε φορά να καλύψουν. Σημαντικό επίσης κριτήριο καθορισμού των

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών κατά την υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος αποτελεί και η σύνθεση της εκπαιδευτικής ομάδας των συμμετεχόντων σε αυτό (Keegan, 1996, Lockwood, 1995).

Συγκεκριμένα με βάση τη βιβλιογραφία μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν τριών ειδών μέθοδοι εκπαίδευσης που χρησιμοποιήθηκαν από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με την πάροδο του χρόνου. Αυτές είναι η εκπαίδευση με τη χρήση έντυπου υλικού μέσω της αλληλογραφίας, η πολυμεσική εκπαίδευση μέσω του ραδιόφωνου, του τηλεφώνου, της τηλεόρασης, του βίντεο, του DVD και η εκπαίδευση με τη χρήση των νέων τεχνολογιών μέσω των υπολογιστών, του διαδικτύου και άλλων νέων τεχνολογικών μέσων (Λιοναράκης, 1998).

Γράφημα 9: Μέθοδοι εκπαίδευσης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 1998).

Είναι προφανές λοιπόν ότι είναι διαφορετικές οι μεθοδολογίες εκπαίδευσης από απόσταση που εφαρμόζονται σε ένα πρόγραμμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης βασίζεται περισσότερο στην επικοινωνία και την υποστήριξη του εκπαιδευτή από ένα πρόγραμμα κατάρτισης ή επιμόρφωσης όπου σημαντικό ρόλο έχει το ειδικά διαμορφωμένο εκπαιδευτικό υλικό.

Εκτός των μορφών επικοινωνίας που λαμβάνουν χώρα στις προαναφερόμενες μεθόδους εκπαίδευσης από απόσταση, την σημαντικότερη επαφή μεταξύ εκπαιδευομένου και εκπαιδευτή αποτελούν οι ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις οι οποίες σε τακτά χρονικά διαστήματα αποτελούν βασικό συστατικό στοιχείο της διεργασίας της μάθησης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αφού η πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία διευκολύνει την αλληλεπίδραση των δύο πλευρών και βοηθά την ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργατικότητας μεταξύ τους (Κόκκος, 1998).

Η ποιοτική μάθηση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με τον Κιουλάνη (2007) επιτυγχάνεται μέσω:

- Μαθητοκετρικών μεθόδων εκπαίδευσης και μάθησης όπως η ομαδοσυνεργατική μάθηση στην οποία γίνεται έκφραση απόψεων και ανάληψη πρωτοβουλιών από τον εκπαιδευόμενο σε επίπεδο ομάδας,
- Εξατομικευμένη διδασκαλία με εκπόνηση εργασιών και τεστ αξιολόγησης σε τακτά χρονικά διαστήματα για τον έλεγχο του επιπέδου αφομοίωσης του γνωστικού αντικειμένου
- Βιωματική διδασκαλία η οποία βασίζεται στις προηγούμενες εμπειρίες των εκπαιδευομένων και στην συνεργασία τους σε ομάδες, μαζί με μερικές από τις πιο ενδεδειγμένες εκπαιδευτικές τεχνικές στις μαθητοκεντρικές αυτές μεθόδους εκπαίδευσης των ενήλικων εκπαιδευόμενων που εφαρμόζονται σε προγράμματα εκπαίδευσης όπως είναι η συζήτηση, ο καταγιτισμός ιδεών, το παιχνίδι ρόλων, η μελέτη περίπτωσης, οι ομάδες εργασίας.

Σύμφωνα με τον Rumble (1989) στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αναγνωρίζονται τέσσερα μέρη όπου το πρώτο μέρος περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία όπως τον διδάσκοντα, έναν ή περισσότερους εκπαιδευόμενους, το γνωστικό αντικείμενο που διδάσκεται και ένα είδος συμβολαίου μεταξύ του εκπαιδευτή και των εκπαιδευόμενων. Στο δεύτερο μέρος, υπογραμμίζεται ότι οι εκπαιδευόμενοι είναι μακριά από εκπαιδευτικό ίδρυμα που προσφέρει το μάθημα. Στο τρίτο μέρος, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιγράφεται ως η μέθοδος διδασκαλίας, κατά την οποία, οι εκπαιδευόμενοι βρίσκονται σε απόσταση από τον εκπαιδευτή. Στο τέταρτο μέρος, τονίζεται η διαδικασία της αξιολόγησης η οποία ίσως και να διαφέρει από αυτή της συμβατικής διδασκαλίας.

Γράφημα 10: Βασικά μέρη της εξ Αποστάσεως εκπαίδευσης (Rumble, 1989).

Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι σήμερα πλέον η εκπαίδευση από απόσταση βασιζόμενη στις προαναφερόμενες μεθόδους και τεχνικές εκπαίδευσης, με τη χρήση του διαδικτύου και του παγκόσμιου ιστού, δίνει τη δυνατότητα χρήσης πολλών και διαφορετικών πολυμεσικών εκπαιδευτικών εργαλείων αλλά και τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων. Επιπλέον η ευρεία χρήση της δημιουργεί την πεποίθηση ότι συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη και ποιοτικότερη παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

1.6 Η Σημασία της Επικοινωνίας και της Αλληλεπίδρασης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Στην εκπαιδευτική διεργασία ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία για την αποτελεσματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αποτελούν η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση στην εκπαίδευση οι οποίες συνιστούν καθοριστικά στοιχεία για τη μάθηση και αντικείμενο πολλών εκπαιδευτικών ερευνών.

Από το 1916 ο Dewey αναφέρεται στην αλληλεπίδραση, ως το καθοριστικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διεργασίας. Η προσέγγισή του περιγράφει την εκπαιδευτική εμπειρία ως μια συναλλαγή που λαμβάνει χώρα ανάμεσα στα άτομα και στο περιβάλλον που εκείνη τη στιγμή διαμορφώνεται.

Ο Sims (1999) αναφέρει ότι η εκπαιδευτική εμπειρία λειτουργεί ως μέσο που ενισχύει τη μάθηση με νόημα (meaningful learning), ενώ για πολλούς θεωρητικούς της μάθησης αποτελεί καθοριστικό παράγοντα του μαθησιακού αποτελέσματος (Garrison & Anderson 2003). Η αλληλεπίδραση αποτελεί επίσης θεμέλιο στοιχείο της δημιουργίας κοινοτήτων μάθησης (Lipman, 1991). Η αξία της οπτικής γωνίας ενός άλλου ανθρώπου, που κερδίζουμε μέσα από την επικοινωνία, αποτελεί σημείο κλειδί για τις θεωρίες της μάθησης (Jonassen, 1991) και προσθέτει νόημα στην προσπάθεια των φοιτητών να μαθαίνουν (Langer, 1989).

Ο Κόκκος (1998) αναγνωρίζει τις αμφίδρομες σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων ως μια από τις αρχές μάθησης ενηλίκων, που βρίσκει εφαρμογή στην εκπαίδευση από απόσταση. Όμοια και ο Keegan (1986), στον ορισμό που δίνει για την εκπαίδευση από απόσταση ορίζει, ως ένα από τα πέντε συστατικά στοιχεία της, την παροχή αμφίδρομης επικοινωνίας έτσι ώστε να μπορεί να αναπτυχθεί διάλογος. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι την δεκαετία 1985-1995, όπου υπήρξε η περίοδος ίδρυσης των περισσότερων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εκπαίδευσης από απόσταση και συντελέστηκε ταχύτερη τεχνολογική ανάπτυξη (Λιοναράκης, 2005), αναδεικνύεται όλο και περισσότερο η σημασία της ανάπτυξης παραγωγικής επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον καθηγητή και τον φοιτητή. Σε αυτό έχει σίγουρα συμβάλει η εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων, που δίνουν πλέον τη δυνατότητα πολλών μορφών επικοινωνίας, γραπτών και προφορικών με χαμηλό κόστος.

Καθοριστικός παράγοντας της προσπάθειάς μας για επικοινωνία με τους φοιτητές είναι το πλαίσιο που περιβάλλει την επικοινωνία. Το πλαίσιο της επικοινωνίας στην εκπαίδευση από απόσταση χαρακτηρίζεται από παράγοντες όπως ο χώρος, ο χρόνος, οι συνθήκες, η παρουσία άλλων και γεγονότα που πιθανόν έχουν προηγηθεί (Κόκκος, 1998).

Η διασφάλιση τακτικής και αμοιβαίας επικοινωνίας για την παροχή καθοδήγησης, υποστήριξης και ενθάρρυνσης, έχει ιδιαίτερη σημασία αφού η ποιότητά της αντισταθμίζει την έλλειψη της προσωπικής επαφής μεταξύ εκπαιδευτή

και εκπαιδευόμενου αλλά και του φορέα εκπαίδευσης. Για την επικοινωνία αυτή χρησιμοποιούνται διάφορα μέσα όπως η αλληλογραφία, το τηλέφωνο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, η τηλεδιάσκεψη αλλά ενίοτε και οι διαζώσης συναντήσεις (Κόκκος, 1999).

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Willis (1992) η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών περιλαμβάνει ποικιλία μορφών και μέσων, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και ανάλογα με την αμεσότητα που διαθέτει αλλά και το μέσο που χρησιμοποιεί, μπορεί να διακριθεί σε τρία είδη που αφορούν την γραπτή (επιστολές, φαξ, μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), την τηλεφωνική και την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία (Ομαδικές Συμβουλευτικές Συναντήσεις-ΟΣΣ).

Γράφημα 11: Η επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Willis, 1992).

Σύμφωνα με τον Keegan (2001) η ανταλλαγή επιστολών, οι τηλεφωνικές συνομιλίες, η χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και των τηλεδιασκέψεων μπορούν να αποκαταστήσουν την έλλειψη της καθημερινής επαφής εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Για τον ίδιο σκοπό μπορούν να χρησιμοποιηθούν και οι προσωπικές επαφές των εκπαιδευτικών ομάδων με τους εκπαιδευτές σε προκαθορισμένες συναντήσεις, σεμινάρια, κλπ. Με αυτό τον τρόπο,

όσο πιο ανεπτυγμένες εκπαιδευτικές υπηρεσίες υποστήριξης προς τον εκπαιδευόμενο υπάρχουν, τόσο πιο αποτελεσματική είναι η μαθησιακή διεργασία.

Ο Holmberg (2002), αναφέρει ότι η πραγματική επικοινωνία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει τη μορφή της αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή είτε αυτή γίνεται πρόσωπο με πρόσωπο, είτε πραγματοποιείται με τη χρήση διαφόρων μέσων επικοινωνίας. Μέσω της αμφίδρομης αυτής αλληλεπίδρασης επιδιώκεται για τον εκπαιδευόμενο η τόνωση του ενδιαφέροντος για το εκπαιδευτικό αντικείμενο, η υποβοήθηση και η διευκόλυνση της μάθησής του, ο έλεγχος της προόδου των σπουδών του αλλά και η αποδοχή της εποικοδομητικής κριτικής του εκπαιδευτή του. Για την επιτυχή όμως διεκπεραίωση αυτής της αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου είναι απαραίτητη η εφαρμογή κάποιων διαδικασιών και μέσων. Σε ότι αφορά τις διαδικασίες, είναι δυνατό να εφαρμοστούν μορφές διδασκαλίας όπως η πραγματική από απόσταση διδασκαλία με τη χρήση αλληλογραφίας ή τηλεφώνου, η περιοδική διδασκαλία που περιλαμβάνει προσωπικές υποδείξεις προς τους σπουδαστές ή οι συμπληρωματικές διδασκαλίες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και η εκπαίδευση μέσω εντατικών επαναληπτικών μαθημάτων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον όπως υποστηρίζει ο Holmberg (2002) έχουν οι ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις όπου επιτυγχάνεται η δια ζώσης επικοινωνία εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή. Με τις συναντήσεις αυτές επιδιώκεται η κατανόηση της σημασίας της επικοινωνιακής διαδικασίας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η ενθάρρυνση για τις σπουδές και η παρότρυνση μεταξύ της ομάδας των εκπαιδευομένων για συνεργασία. Στις πρόσωπο με πρόσωπο συναντήσεις ο εκπαιδευτής είναι η πηγή πληροφοριών, ο συντονιστής και ο καθοδηγητής της ομάδας των εκπαιδευομένων καθ όλη τη διάρκεια των σπουδών τους. Τα τελευταία χρόνια βέβαια με τη εξέλιξη της τεχνολογίας προστέθηκε και μια άλλη μορφή αμφίδρομης επικοινωνίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αυτή της τηλεδιάσκεψης.

1.7 Το Εκπαιδευτικό Υλικό της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο για την διαδικασία της εκπαιδευτικής πράξης, αποτελεί το εκπαιδευτικό υλικό το οποίο ουσιαστικά συνιστά και το κυριότερο μέσο που φέρνει σε επαφή τους εκπαιδευόμενους με την διαδικασία της μάθησης. Ο Λιοναράκης (2001) άλλωστε αναφέρει ότι οι τρεις άξονες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ο εκπαιδευτής, ο εκπαιδευόμενος και το εκπαιδευτικό υλικό ενώ στην συμβατική εκπαίδευση υπάρχει δυαδική σχέση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου.

Γράφημα 12: Άξονες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001)

Γράφημα 13: Άξονες της συμβατικής εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001).

Αναφορικά λοιπόν με το εκπαιδευτικό υλικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Rowntree (1994) θα πρέπει συμπεριλαμβάνονται τα εκπαιδευτικά κείμενα, τα οπτικοακουστικά μέσα εκπαίδευσης και τα διάφορα μέσα μετάδοσης της πληροφορίας και επικοινωνίας στην εκπαίδευση (εκπαιδευτικό λογισμικό, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, διαδίκτυο, κλπ.).

Γράφημα 14: Βασικά στοιχεία εκπαιδευτικού υλικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Rowntree, 1994).

Αναλυτικότερα όπως αναφέρει ο Rowntree (1994):

Το πρώτο στοιχείο του εκπαιδευτικού υλικού δηλαδή τα εκπαιδευτικά κείμενα είναι βιβλία, παράλληλα κείμενα, δραστηριότητες, ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και τεστ αξιολόγησης, τα οποία αποτελούνται από μικρές και ευέλικτες ενότητες, συνθέτοντας το βασικό εκπαιδευτικό υλικό.

Το δεύτερο στοιχείο συνίσταται στα οπτικοακουστικά μέσα δηλαδή διαφάνειες, κασέτες βίντεο και ήχου συμπεριλαμβανομένων των οδηγών μελέτης και του χρονοδιαγράμματος σπουδών, αποτελώντας βοηθητικές μορφές εκπαιδευτικού υλικού, με στόχο τη σύνθεση ενός πλήρους εκπαιδευτικού εργαλείου που βοηθά τον εκπαιδευόμενο να επεξεργαστεί δεδομένα και να ασκηθεί χωρίς την παρουσία του εκπαιδευτή του.

Τελικώς το τρίτο στοιχείο αφορά τα σύγχρονα μέσα μετάδοσης της γνώσης τα οποία εκτός από τον διάυλο στην επικοινωνία αποτελούν και την πιο εξελιγμένη μορφή εκπαίδευσης που ουσιαστικά μηδενίζει την απόσταση μεταξύ φορέα εκπαίδευσης, εκπαιδευόμενου και εκπαιδευτή.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι να ενεργοποιεί και να υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του, να εισάγει τον εκπαιδευόμενο στις διαδικασίες της αυτόνομης και δημιουργικής μάθησης, να παρακινεί τον εκπαιδευόμενο να ανακαλύπτει τη γνώση μέσα από συγκεκριμένες δραστηριότητες και γενικά να εκπαιδεύει και να διδάσκει τον εκπαιδευόμενο, αποτελώντας ένα ολοκληρωμένο εργαλείο μάθησης αφού εκτός από το τι και πως θα μάθει ο εκπαιδευόμενος, ενεργοποιεί και τη διαδικασία της μάθησης (Λιοναράκης, 2001).

Το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να έχει έντυπη, οπτικοακουστική και ηλεκτρονική μορφή αποτελώντας έναν ακόμη τρόπο επανασύνδεσης της διδακτικής πράξης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Συνήθως σχεδιάζεται από τον εκπαιδευτικό φορέα με τρόπο που να υποκαθιστά τον δάσκαλο και περιλαμβάνει όσο γίνεται περισσότερα από τα χαρακτηριστικά της διαπροσωπικής επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου ενώ επιχειρεί να ανασυστήσει τη δομή της διδασκαλίας στην αίθουσα που συμβαίνει με την συμβατική μορφή εκπαίδευσης (Keegan, 2001).

Μεγαλύτερης σημασίας ωστόσο χρήζει όχι η μορφή που θα έχει το εκπαιδευτικό υλικό αλλά ο τρόπος με τον οποίο αυτό είναι οργανωμένο. Κάθε

κείμενο που χρησιμοποιείται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση με σκοπό τη διδασκαλία και τη μάθηση πρέπει να υποκινεί τον εκπαιδευόμενο, να συνδέει την παλαιά με τη νέα γνώση την οποία θα πρέπει και να εξασκεί με εφαρμογές. Τα κείμενα είτε εμπεριέχονται σε έντυπο υλικό, είτε σε οπτικοακουστικό, είτε σε προγράμματα και εφαρμογές της πληροφορικής και των Η/Υ, πρέπει να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια, να είναι επεξηγηματικά, να επιβεβαιώνουν την παραγωγική και να ενισχύουν την κριτική σκέψη. Ο τρόπος διάταξης και παρουσίας του κειμένου, η γλώσσα και το ύφος γραφής καθώς και το μέγεθος του κειμένου και οι πληροφορίες που αυτό παρέχει, αποτελούν στοιχεία προσέλκυσης του ενδιαφέροντος του εκπαιδευόμενου και ενισχύουν τη μάθηση. ο εκπαιδευόμενος (σε χρόνο και τόπο που αυτός επιλέγει) θα πρέπει να καθοδηγείται πώς να μαθαίνει μελετώντας ένα προπαρασκευασμένο εκπαιδευτικό υλικό που κάνει συνεχείς αναφορές σε κεκτημένες γνώσεις, επεξηγεί και λύνει προβλήματα μέσα από παραδείγματα και δραστηριότητες. Το υλικό αυτό χωρίζεται σε ενότητες, ώστε ο εκπαιδευόμενος να θεωρεί τη μελέτη κάθε μιας ως ένα ξεχωριστό μαθησιακό αντικείμενο το οποίο κατακτά και προχωρά παρακάτω χωρίς να αποθαρρύνεται από τον όγκο της εκάστοτε εκπαιδευτικής ύλης (Holmberg, 2002).

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι το εκπαιδευτικό υλικό στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση χρησιμοποιεί μια μεγάλη ποικιλία μέσων η οποία μεγεθύνεται συνεχώς με τη συμβολή των επιτευγμάτων της τεχνολογίας, πολλαπλασιάζοντας την ανάπτυξη και την γρήγορη διανομή του .ώστε να αναβαθμίζεται η ποιότητα της εκπαίδευσης.

1.8 Η Ηλεκτρονική Εκπαίδευση «e-Learning»

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τόσο με την μορφή της εκπαίδευσης όσο και με τη μορφή της κατάρτισης, χρησιμοποιήθηκε και χρησιμοποιείται ως σύνεργο για ευέλικτες μορφές μάθησης στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση ενηλίκων. Αρχικά η έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ξεκίνησε ως οργάνωση σπουδών μερικής φοίτησης, συνέχισε με σπουδές με αλληλογραφία (με έντυπο εκπαιδευτικό υλικό) μέσω ταχυδρομείου και μεταγενέστερα χρησιμοποίησε ως εκπαιδευτικά

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

εργαλεία τα προϊόντα της τεχνολογίας όπως το ραδιόφωνο, την τηλεόραση και το τηλέφωνο. Τα τελευταία χρόνια υιοθέτησε σχεδόν όλες τις μορφές των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας όπως ο ηλεκτρονικός υπολογιστής (Keegan,2001).

Η επικοινωνία μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή μπορεί να υποστηρίξει σημαντικά την εκπαιδευτική διαδικασία βελτιώνοντας την παιδαγωγική υποστήριξη, συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός forum επικοινωνίας ανάμεσα σε εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε συζητήσεις ειδικών και χρησιμοποιούμενο ως μέσω διδασκαλίας για την παράδοση μαθημάτων (Mason, 1995).

Κατανοούμε λοιπόν ότι η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση μαζί με τις εκπαιδευτικές τεχνολογίες (ιδιαίτερα με την χρήση του Η/Υ και του διαδικτύου) αποτελούν τους προπομπούς που σηματοδοτούν μια νέα εποχή για την εκπαιδευτικό κλάδο.

Η Ηλεκτρονική Εκπαίδευση και Μάθηση (e-Learning) ή τηλεεκπαίδευση συνιστά μία από τις πιο σύγχρονες μεθόδους εφαρμογής της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με τη χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Η εν λόγω μέθοδος ως μέθοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, είναι μια μαθησιακή διαδικασία όπου η εκπαίδευση διεξάγεται μέσα από τις σύγχρονες τεχνολογίες, όπως προγράμματα υπολογιστών και τηλεπικοινωνιακά προηγμένα συστήματα (Rosenberg, 2001).

Ο εκπαιδευόμενος έχει συνήθως πλήρη έλεγχο του ρυθμού μάθησής του, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει διαθέσιμη και υποστήριξη από εκπαιδευτή. Επιπλέον τηλεεκπαίδευση ονομάζουμε την παροχή διδακτικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών, με τη βοήθεια της δικτυακής τεχνολογίας, από ένα κέντρο στο οποίο εδρεύει κάποιος φορέας παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών, προς μία ομάδα ατόμων που ενδιαφέρονται για τη συγκεκριμένη εκπαιδευτική υπηρεσία (Σταχτέας, 2002).

1.8.1 Τα Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα της Ηλεκτρονικής Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η χρήση του διαδικτύου αποτελεί το «μέσο» για την εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία αφού προσφέρει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα σε σχέση με πιο συμβατικές μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης:

Αρχικά όσον αφορά τον φορέα εκπαίδευσης που υλοποιεί την ηλεκτρονική εξ αποστάσεως εκπαίδευση διακρίνουμε τα εξής θετικά στοιχεία που αφορούν την οικονομικότερη και αποτελεσματικότερη διαχείριση, την γρήγορη και άμεση ενημέρωση του εκπαιδευτικού υλικού, ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν στα αντικείμενα εκπαίδευσης και την ενσωμάτωση πολυμέσων και διάθεσης στους εκπαιδευόμενους ολοκληρωμένου και άμεσα προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού (Collis, 1996).

Όσον αφορά τώρα τους εκπαιδευτές διακρίνουμε την δυνατότητα παρακολούθησης της πορείας των εκπαιδευομένων σε κάθε στάδιο της εκπαίδευσής τους και την ηλεκτρονική διαχείριση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ελάττωση της γραφειοκρατίας. Τέλος σχετικά με τους εκπαιδευόμενους τα κύρια πλεονεκτήματα συνίστανται στην αμεσότερη και συχνότερη επικοινωνία με τους εκπαιδευτές αλλά και στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εξοικείωση με τη χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Η ηλεκτρονική εκπαίδευση, εξυπηρετώντας διαφορετικές κάθε φορά μαθησιακές ανάγκες μπορεί να εφαρμοστεί είτε στην εξατομικευμένη είτε στην συνεργατική, αλλά και άλλες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες που επιχειρεί να καλύψει. Η αποτελεσματικότητά της με τα σημερινά δεδομένα, προκύπτει με βάση κάποια κυρίως οργανωτικά, τεχνολογικά και οικονομικά κριτήρια ενώ η μαθησιακή αποτίμηση εμφανίζεται με δείκτες που ταιριάζουν περισσότερο στο συμβατικό σύστημα εκπαίδευσης (Collis, 1996).

Επιπρόσθετα τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής μάθησης θα μπορούσαν με μια αναλυτικότερη και εκτενέστερη ματιά να είναι τα εξής παρακάτω (Προγράμματα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (e-learning) του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ)- <http://elearningteeaph.wikispaces.com>).

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

1) Το διαδραστικό περιβάλλον με βάση το οποίο το e-Learning φέρνει τον χρήστη σε επαφή ένα διαδραστικό περιβάλλον, όπου τα αντικείμενα στο περιβάλλον μάθησης μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν, να τροποποιηθούν ή να χειραγωγηθούν ώστε να είναι σύμφωνα με τις προτιμήσεις του χρήστη. Αυτό ενισχύει τη μαθησιακή διαδικασία. Διαδραστικότητα μπορεί να σημαίνει κάτι τόσο απλό όσο ένα κλικ στην κατάλληλη απάντηση σε μια ερώτηση που τίθεται στο τέλος μιας συνόδου ή μπορεί να είναι κάτι τόσο περίπλοκο όπως ο χειρισμός πολλαπλών αντικειμένων με συνεχή λήψη αποφάσεων, (π.χ. κάνοντας κλικ στα κατάλληλα κουμπιά για να ξεκινήσει μια διαδικασία αναζήτησης για την εύρεση πληροφοριών). Έτσι ο χρήστης ενός συστήματος e-Learning γίνεται ενεργός συμμετέχων στη διαδικασία μάθησης. Αυτή η διαδραστικότητα του e-Learning ενισχύεται περαιτέρω από την εισαγωγή στα παιχνίδια μεταξύ των διαφόρων ενοτήτων. Παιχνίδι οφείλει να καταβάλλει ο φορέας, για εκπαιδευτές και εκπαίδευση προσωπικού δια ζώσης σε μια τάξη. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες δεν χρειάζεται να ξοδεύουν χρήματα για ταξίδια και άλλες δαπάνες μόνο και μόνο για να παρακολουθήσουν σεμινάρια και μαθήματα κατάρτισης. Το e-Learning επίσης δίνει τη δυνατότητα εκπαίδευσης σε περισσότερους συμμετέχοντες από τις παραδοσιακές μεθόδους μάθησης, δεδομένου ότι ο αριθμός των συμμετεχόντων δεν περιορίζεται από τον τόπο διεξαγωγής.

2) Η αυτονομία του ρυθμού μάθησης όπου η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δίνει στους χρήστες την δυνατότητα να μάθουν το μαθησιακό τους αντικείμενο με τον δικό τους ρυθμό. Αυτό σημαίνει ότι κάποιος μπορεί να κάνει π.χ. σύντομα διαλείμματα χωρίς τον κίνδυνο να χάσει πολύτιμες πληροφορίες. Αυτό σημαίνει επίσης ότι μπορεί κανείς να οργανώσει το χρόνο για τη μελέτη ενός συγκεκριμένου θέματος πιο προσεκτικά, καθώς και να παραλείψει τα θέματα που ήδη γνωρίζει. Ακόμα ο χρήστης μπορεί να μελετήσει το εκπαιδευτικό υλικό με την ακολουθία που αυτός επιθυμεί. Επιπλέον, μπορεί κανείς να επανεξετάσει τα εκπαιδευτικά αντικείμενα, όποτε υπάρχει ανάγκη.

3) Η εύκολη πρόσβαση στην μάθηση όπου οι μαθητές μπορούν να συνδυάσουν τις δραστηριότητες μάθησης εύκολα με τις καθημερινές τους δραστηριότητες. Δεν χρειάζεται να εγκαταλείψουν την οικογενειακή εστία για να συμμετάσχουν σε ένα πρόγραμμα e-learning. Επιπλέον για τη συμμετοχή σε προγράμματα e-learning δεν

απαιτείται πολύπλοκος εξοπλισμός. Ένας συμμετέχων χρειάζεται να έχει ένα υπολογιστή, και σύνδεση στο Internet.

4) Η εύκολη ενημέρωση και αναβάθμιση : Οι εκπαιδευτικές e-Learning ενότητες που μπορούν εύκολα να αναθεωρηθούν. Οι δραστηριότητες μπορούν εύκολα να αλλαχθούν ή να προστεθούν και νέες. Το e-learning λογισμικό μπορεί επίσης να ενημερώνεται αυτόματα με νέες εκδόσεις του προσφερόμενου πακέτου. Αυτό είναι σίγουρα πολύ πιο γρήγορο από την επανεκπαίδευση καθηγητών και επανεκτύπωση βιβλίων και εγχειριδίων αλλά και παρόμοιες δραστηριότητες απαιτούν τη σύμπραξη πολλών τμημάτων του εγκεφάλου στη διαδικασία μάθησης. Έτσι, αυτός που συμμετέχει σε ένα σύστημα e-Learning μαθαίνει πολλά περισσότερα από ένα μαθητή που κάθεται σε ένα τάξη και ακούει μια διάλεξη.

5) Το χαμηλότερο κόστος και μεγαλύτερη αυτονομία στην μάθηση όπου με το e-Learning, οι χρήστες δεν απαιτείται να έχουν φυσική παρουσία στην παρακολούθηση των μαθημάτων, σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι τους συμμετέχοντες δεν είναι υποχρεωμένοι να δαπανούν πολύ χρόνο μακριά από την εργασία τους καθώς το σύστημα e-Learning είναι web-based και προσπελάζεται μέσα από το διαδίκτυο. Οι χρήστες μπορούν να επιλέξουν πόσο χρόνο ή ποιος θα είναι ο συγκεκριμένος χρόνος για την εκμάθηση του αντικείμενου που προσφέρεται. Η συντήρησή ενός web-based e-Learning προγράμματος είναι πολύ λιγότερο δαπανηρή. Ο φορέας που προσφέρει e-Learning προγράμματα χρειάζεται μόνο να διατηρεί την υποδομή δικτύωσης που θα παρέχει το εκπαιδευτικό περιεχόμενο στους συμμετέχοντες.

Γράφημα 15: Πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ)).

Βέβαια στην ηλεκτρονική εκπαίδευση υπάρχουν και κάποια μειονεκτήματα που θα ήταν αδύνατο να παραλείψουμε ώστε να είναι ολοκληρωμένη η άποψη μας. Τα βασικότερα ίσως από αυτά είναι ότι οι μαθητές μπορεί να αισθάνονται απομονωμένοι, η ενδεχόμενη αργή σύνδεση στο Διαδίκτυο όπου συχνά οι παλαιότεροι υπολογιστές μπορεί να καταστήσουν την πρόσβαση σε υλικό του μαθήματος απογοητευτική, οι μαθητές μπορεί να αισθάνονται αποκομμένοι από το δάσκαλο και τους συμμαθητές και η διαχείριση ηλεκτρονικών αρχείων και online λογισμικού εκμάθησης μπορεί μερικές φορές να φαίνεται πολύπλοκη για τους μαθητές με αρχικού επιπέδου δεξιότητες ηλεκτρονικών υπολογιστών. Επιπλέον μερικά μαθήματα μπορεί να είναι δύσκολο να προσομοιωθούν, υπάρχει μείωση της προσωπικής επικοινωνίας και επαφής, δημιουργούνται προβλήματα από την έλλειψη εξοικείωσης με τις Νέες Τεχνολογίες, υπάρχουν αυξημένες υποχρεώσεις για τον εκπαιδευτή, ενδέχεται σπατάλη χρόνου για τη δημιουργία εικονικού περιβάλλοντος και παρουσιάζονται δυσκολίες στη χρήση και κόστος εξοπλισμού, συντήρησής του και πιθανής τεχνικής υποστήριξης. Τέλος υπάρχει άμεση εξάρτηση από την ομαλή λειτουργία του υπολογιστικού περιβάλλοντος και των τηλεπικοινωνιακών

τεχνολογιών, δημιουργούνται συχνά προβλήματα κατοχύρωσης πνευματικών δικαιωμάτων του εκπαιδευτικού υλικού και η γνώση τυποποιείται (<http://www.webvistas.org/topic/309-e-learning>).

1.8.2 Μορφές Ηλεκτρονικής Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Με τον όρο ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) εννοείται η χρήση των νέων τεχνολογιών πολυμέσων και του διαδικτύου για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, μέσω της διευκόλυνσης του τρόπου πρόσβασης σε πηγές πληροφοριών και υπηρεσίες, αλλά και στην από απόσταση συνεργασία και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευόμενων, καθώς και των εκπαιδευόμενων μεταξύ τους.

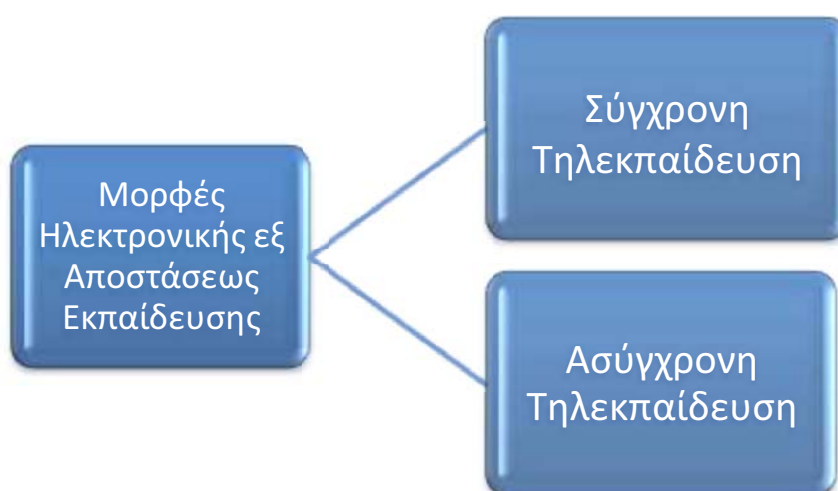
Γενικά, η ηλεκτρονική μάθηση διακρίνεται σε σύγχρονη και ασύγχρονη μάθηση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μέσω του διαδικτύου είναι δυνατό να έχει τις παρακάτω μορφές (Λιοναράκης, 2001):

1) Της Σύγχρονης Τηλεκπαίδευσης, όπου υπάρχει ταυτόχρονη παρουσία στο διαδίκτυο του εκπαιδευτή και του εκπαιδευόμενου. Δηλαδή η σύγχρονη μάθηση ή τηλεκπαίδευση απαιτεί την ταυτόχρονη συμμετοχή όλων των εκπαιδευόμενων και των εισηγητών. Η εκπαιδευτική «συνάντηση» πραγματοποιείται σε «πραγματικό» χρόνο, έχει συνήθως τη μορφή διάλεξης, υπάρχει δυνατότητα αλληλεπίδρασης εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου μέσω ερωταποκρίσεων με ήχο και εικόνα ενώ υπάρχει και η δυνατότητα χρήσης ηλεκτρονικού μαυροπίνακα και ανταλλαγής αρχείων (Λιοναράκης, 2001).

2) Της Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης, όπου το εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο είναι προσαρμοσμένο στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων, διαδραματίζει το σημαντικότερο ρόλο στην ηλεκτρονική εκπαίδευση και είναι διαθέσιμο σε εξυπηρετητή (web server) του διαδικτύου ενώ οι εκπαιδευόμενοι επιλέγουν οι ίδιοι το χρόνο και το ρυθμό μελέτης τους. Υπάρχουν αυτοματοποιημένες διαδικασίες παρακολούθησης του μαθήματος και πλοήγησης στο εκπαιδευτικό υλικό, καθώς και ασκήσεις αυτοαξιολόγησης και εργαλεία παροχής απαντήσεων σε τεστ αξιολόγησης της

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

επίδοσης των εκπαιδευομένων. Η επικοινωνία με τον εκπαιδευτή γίνεται μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), ενώ υπάρχει και η δυνατότητα συζητήσεων σε ομάδες (forum). Η ασύγχρονη μάθηση, αντίθετα από την σύγχρονη μάθηση, δεν απαιτεί την ταυτόχρονη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων και των εισηγητών. Οι εκπαιδευόμενοι δεν είναι ανάγκη να βρίσκονται συγκεντρωμένοι μαζί στον ίδιο χώρο ή την ίδια χρονική στιγμή. Μπορούν να επιλέγουν μόνοι τους το προσωπικό τους εκπαιδευτικό χρονικό πλαίσιο και να συλλέγουν το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με αυτό (Λιοναράκης, 2001).

Γράφημα 16: Μορφές της ηλεκτρονικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Λιοναράκης, 2001).

Την τρέχουσα περίοδο σύμφωνα με τον Παναγιωτακόπουλο (1999) με τον όρο ηλεκτρονική μάθηση συνήθως αποδίδουμε την έννοια της τηλεκπαίδευσης και εννοούμε την εκπαιδευτική τηλεδιάσκεψη με τη μορφή ασύγχρονης επικοινωνίας και τηλεκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς λόγους αφού τις περισσότερες φορές ο ηλεκτρονικός υπολογιστής δεν χρησιμοποιείται για τηλεδιδασκαλία. Αντίθετα ο ηλεκτρονικός υπολογιστής λειτουργεί σαν ένας τεράστιος πίνακας ανακοινώσεων όπου καθένας μπορεί να αφήσει απόψεις, σχόλια και ερωτήματα επάνω σε ένα θέμα και να έχει τη δυνατότητα να μελετήσει τις απόψεις των άλλων σε όποιο χρονικό διάστημα επιθυμεί.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Μιχαλίδη (2000) στην σημερινή εποχή φαίνεται ότι η ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση ως μορφή e-learning είναι περισσότερο διαδεδομένη λόγω της ευχρηστίας της και του χαμηλού οικονομικού της κόστους. Έχουν αναπτυχθεί αρκετές πλατφόρμες λογισμικού ώστε να καθίσταται εφικτή η υλοποίηση της και να διευκολυνθεί η επικοινωνία και η οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού. Γίνεται κατανοητό λοιπόν ότι χρησιμοποιείται πλέον ευρέως τόσο σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών όσο και σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων ώστε να γίνει πιο ευέλικτη και προσιτή η μάθηση για όλους.

1.9 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην Ελλάδα σημειώνει ιδιαίτερη άνοδο τα τελευταία έτη με κύριο λόγο ανάπτυξης της το γεγονός ότι τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα μάθησης στο διαδίκτυο προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα τόσο στους συμμετέχοντες σε προγράμματα σπουδών από απόσταση, όσο και σε εκείνους που σπουδάζουν με τον συμβατικό τρόπο και επιθυμούν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη από μια τέτοια διαδικασία. Ένα περιβάλλον μάθησης είναι ένα σύνθετο σύστημα το οποίο αποτελείται από συσχετιζόμενους παράγοντες που επηρεάζουν την μάθηση χωρίς να επηρεάζονται από ατομικές ή πολιτισμικές διαφορές. Βασικός του στόχος είναι η δημιουργία των απαραίτητων παιδαγωγικών, διοικητικών αλλά και οργανωτικών προϋποθέσεων οι οποίες θα εφαρμόσουν τα πρότυπα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την χρήση των τεχνολογιών του διαδικτύου. Έτσι απώτερη συνέπεια είναι να προάγεται η οργανωμένη επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων.

Συγκεκριμένα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ως εκπαιδευτική καινοτομία, θεσμοθετήθηκε στη χώρα μας με την Ίδρυση του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (Ε.Α.Π.), το οποίο θεσπίστηκε με το Νόμο 27/92 από την Ελληνική Βουλή και άρχισε να λειτουργεί το 1998, ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, αυτοτελές και αυτοδιοικούμενο και αποτελεί το 20ο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (ΑΕΙ) στη χώρα μας. Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο παρέχει τη δυνατότητα παρακολούθησης εξ αποστάσεως, προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

σπουδών, καθώς και προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης ή μετεκπαίδευσης. Η λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου έδωσε νέες διαστάσεις στην εκπαιδευτική πραγματικότητα της χώρας μας καθώς εισήγαγε την προσφορά σπουδών αποκλειστικά με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας (Lionarakis, 1998).

Εκτός από τη λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, τα τελευταία χρόνια στη χώρας μας σημειώθηκε σημαντική αύξηση των φορέων που χρησιμοποιούν τεχνικές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για να την οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η αύξηση αυτή οφείλεται κατά κύριο στην ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιακών υποδομών και την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας για την οργάνωση προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και τη συμμετοχή πολλών Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης σε δίκτυα πληροφόρησης για την ανοικτή και τη δια βίου μάθηση (Lionarakis, 1998).

Τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα μάθησης παροχής δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων από απόσταση στην Ελλάδα λειτουργούν υπό την επίβλεψη πανεπιστημίων αλλά και δημόσιων και ιδιωτικών φορέων. Ενδεικτικά αναφέρουμε την προσπάθεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου να λειτουργήσει Κέντρο Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης μέσω του οποίου θα παρέχονταν υπηρεσίες επιμόρφωσης στους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μέσω: αυτόεκπαίδευσης, με πρόσβαση σε εκπαιδευτικό υλικό για διάφορα γνωστικά αντικείμενα, συνεργατικής μάθησης, με συμμετοχή σε θεματικούς κύκλους συζητήσεων και εκπόνηση συνεργατικών εργασιών και εικονικής τάξης, με συμμετοχή σε μαθήματα σε πραγματικό χρόνο. Το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο όπου προσφέρονται διαδικτυακά μαθήματα με τη μορφή της ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης αλλά και της τηλεδιάσκεψης, στα πλαίσια της δια βίου εκπαίδευσης και μάθησης των εκπαιδευτικών. Επιπλέον τα προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης των Ελληνικών Πανεπιστημίων, όπως το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Πειραιά, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και το Πανεπιστήμιο Κρήτης (Lionarakis, 1998).

Οι δυνατότητες που δίνουν οι τεχνολογίες των τηλεπικοινωνιών και η δικτυακή διασύνδεση των χώρων εκπαίδευσης όπως είναι τα αμφιθέατρα, οι αίθουσες

διδασκαλίας, τα εργαστήρια τόσο με το εσωτερικό δίκτυο των ιδρυμάτων και των δικτύων των ιδρυμάτων μεταξύ τους, παρέχουν σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη προγραμμάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι σχεδιαστές και οι συγγραφείς προγραμμάτων για εξ αποστάσεως εκπαίδευση επενδύουν στην αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας με βάση τα σύγχρονα διεθνή πρότυπα τα οποία δίνουν έμφαση στη δόμηση περιεχομένου για την κατασκευή μαθημάτων βασισμένων σε αυτόνομες επαναχρησιμοποιήσιμες μαθησιακές δραστηριότητες ανεξάρτητα από το τεχνολογικό περιβάλλον διάθεσης και χρήση τους (Μπαλαούρας και Σκιαδέλλη, 2005).

Κατανοούμε λοιπόν μελετώντας το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας ότι η τα τελευταία χρόνια το διαδίκτυο (Internet) και ο Παγκόσμιος Ιστός (World Wide Web) λειτουργούν ως βασικά στοιχεία σε κάθε σύγχρονο σύστημα εκπαίδευσης και μάθησης ενηλίκων ενώ χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο ως τεχνολογική υποδομή σε συστήματα ηλεκτρονικής μετάδοσης γνώσεων μέσω προηγμένων μεθόδων εκπαίδευσης καθώς επιτρέπουν την κατασκευή ανοιχτών συστημάτων εκπαίδευσης. Στην εξ αποστάσεως ανάπτυξη τέτοιων εκπαιδευτικών συστημάτων δίνεται έμφαση στην κατασκευή διαδικτυακών πόρων μαθησιακού υλικού και υπηρεσιών που χρησιμοποιούν πολυμεσικό εκπαιδευτικό υλικό και συνεργατικές εκπαιδευτικές μεθόδους και τεχνικές για να υποστηρίξουν την εκπαίδευση και μάθηση των εκπαιδευόμενων. Αφού λοιπόν έγινε σαφής η έννοια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλύσουμε την έννοια της επαγγελματικής κατάρτισης αλλά και την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα δίνοντας έμφαση στην εκπαίδευση ενηλίκων.

1.10 Η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Ευρώπη

Στην Ευρώπη δεν υπάρχουν κείμενα πολιτικής προερχόμενα από το χώρο των βιβλιοθηκών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Είναι ενδεικτικό ότι η European Bureau of Library, Information and Documentation Associations (EBLIDA) δεν έχει αναπτύξει κάποια σχετική πολιτική. Επομένως θα στρέψουμε το ενδιαφέρον μας στην ευρύτερη εκπαιδευτική πολιτική της Ευρώπης, επιχειρώντας όπου είναι εφικτό να

επισημάνουμε τις δράσεις που αφορούν και τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Οι τάσεις που καταγράφονται στο διεθνές και στο ευρωπαϊκό περιβάλλον αδιαμφισβήτητα επηρεάζουν τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα. Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης συνεπικουρούμενο με την κοινωνία της γνώσης θεωρούνται οι βασικοί παράγοντες του κοινωνικού μετασχηματισμού και επιτάσσουν την αναπροσαρμογή των εκπαιδευτικών συστημάτων και της εκπαιδευτικής πολιτικής. Ειδικότερα στον ευρωπαϊκό χώρο, όπου δεν υπάρχει ενιαίο εκπαιδευτικό σύστημα και η παιδεία σε πολλές χώρες είναι δημόσια, απαιτείται συστηματοποίηση και συντονισμός.

Ήδη από το 1980 δημιουργήθηκε το δίκτυο πληροφόρησης για την εκπαίδευση στην Ευρώπη, η Ευρυδική (Eurydice). Από τότε, η σύγκριση ιδεών και ορθών πρακτικών και η ανταλλαγή απόψεων ευνόησαν την ευρωπαϊκή συνεργασία. Οι προβληματισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατυπώνονται με τη μορφή ανακοινώσεων, υπομνημάτων, Πράσινων και Λευκών Βιβλίων, κ.λπ. Έτσι έχουν εκδοθεί η Πράσινη Βίβλος για την ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης και η Λευκή Βίβλος για την εκπαίδευση και την Κατάρτιση το 1993 και το 1995 αντίστοιχα. Τα κείμενα των Λευκών και Πράσινων Βιβλίων δίνουν έμφαση σε τομείς όπως η ανταγωνιστικότητα, η απασχόληση, η κοινωνική αλληλεγγύη, η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης, κ.ά. Τα βασικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέρχονται από τις Συνθήκες του Μάαστριχ και του Άμστερνταμ. Συγκεκριμένα, το άρθρο 149 της Συνθήκης του Άμστερνταμ που αφορά στην εκπαίδευση προβλέπει μεταξύ άλλων δράσεις με τους εξής στόχους που αφορούν την ανάπτυξη ευρωπαϊκής διάστασης της παιδείας, μέσω της εκμάθησης και της διάδοσης των γλωσσών των κρατών-μελών, την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτών, την συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (Αθανασούλα-Ρέππα, 1999).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις δράσεις της, τα κείμενα και τα προγράμματά της επηρεάζει το πλαίσιο διαμόρφωσης εκπαιδευτικής πολιτικής τόσο σε επίπεδο εκπαιδευτικών συστημάτων όσο και σε επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Επομένως, πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα εξαιτίας των διεθνών και ευρωπαϊκών αλλαγών επαναπροσδιορίζουν τους στόχους και τις πρακτικές τους ή ακόμα εφαρμόζουν πρακτική τέτοια που τους επιτρέπει την άμεση σύμπραξη σε διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα (Αθανασούλα-Ρέππα, 1999).

Η ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική χωρίζεται σε δύο περιόδους. Στη δεδομένη χρονική στιγμή βρίσκεται στη δεύτερη περίοδο η οποία οριοθετείται από τη Συνθήκη του Μάαστριχ και ξεκινά μετά από αυτήν. Η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας διακρίνεται σε ειδική και γενική και σε τυπική και άτυπη (Τσαούσης, 1996).

Η γενική εκπαιδευτική πολιτική αφορά στο εκπαιδευτικό έργο και στις υπηρεσίες στο σύνολό τους, ενώ η ειδική εκπαιδευτική πολιτική αφορά ιδιαίτερες κατηγορίες πληθυσμού ή ενέργειες που αναφέρονται σε ειδικά θέματα. Στην ειδική εκπαιδευτική πολιτική εντάσσεται και η ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Τυπική είναι η εκπαιδευτική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιδιώκει σαφείς στόχους και η εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόζεται μέσω των επίσημων εκπαιδευτικών φορέων κάθε χώρας μέλους. Τυπική είναι η πολιτική που ασκείται μέσω των προγραμμάτων SOCRATES και LEONARDO DA VINCI. Από την άλλη πλευρά η άτυπη εκπαιδευτική πολιτική αφορά στην παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης και κατάρτισης που δεν οδηγούν σε επίσημους τίτλους. Η άτυπη εκπαιδευτική πολιτική αφορά κυρίως στην τεχνική και επαγγελματική κατάρτιση και ασκείται από τα προγράμματα της κοινωνικής συνοχής και του Κοινωνικού Ταμείου (Τσαούσης, 1996).

Η πολιτική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ο ευρωπαϊκός χώρος της γνώσης και ο στόχος είναι να γίνει μέχρι το 2010 η πιο ανταγωνιστική και η πιο δυναμική οικονομία της γνώσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο στρατηγικός αυτός στόχος διακηρύχθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας το 2000. Η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (European Commission) έχει παράγει σημαντικά κείμενα πολιτικής και έχει εκδώσει αντίστοιχες ανακοινώσεις. Τέτοια κείμενα αποτελούν «η Ευρώπη της Γνώσης» και «Ο ρόλος των πανεπιστημίων στην Ευρώπη της Γνώσης» που εξετάζει το σημερινό και μελλοντικό ρόλο των πανεπιστημίων της Ευρώπης (Europa, 2003).

Η «Ευρώπη της γνώσης» και ο ρόλος των πανεπιστημίων στην ανάπτυξη της έρευνας και της καινοτομίας αποτέλεσαν και αντικείμενο του συνεδρίου «The Europe of Knowledge 2020 – A vision for University based Research and Innovation» που διοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 25-28 Απριλίου 2004, στη Λιέγη. Σκοπός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η δημόσια διαβούλευση σχετικά με το

ζωτικό ρόλο των πανεπιστημίων στην ανάδειξη της Ευρώπης στην πιο ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης. Για την «Ευρώπη της γνώσης» ο κύριος προσανατολισμός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η οικοδόμηση ενός ανοικτού και δυναμικού εκπαιδευτικού χώρου. Οι κύριοι άξονες για να γίνουν οι πολιτικές της γνώσης (καινοτομία, έρευνα, εκπαίδευση, κατάρτιση) θεμελιώδεις και για να ανέλθει το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων όλων των ευρωπαϊών πολιτών είναι οι εξής που σχετίζονται με την ανάπτυξη της πρόσβασης των πολιτών στις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πηγές, την καινοτομία όσον αφορά στις πηγές αυτές και την ευρεία διάδοση των εκπαιδευτικών μεθόδων καλής πρακτικής (Europa, 2003).

Αναφορικά με τα εκπαιδευτικά συστήματα της Ευρώπης, τέθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκεκριμένοι μελλοντικοί στόχοι. Γνώμονας για τη στοχοθεσία υπήρξε η βούληση της Επιτροπής να επιτρέψει σε κάθε ευρωπαίο πολίτη να συμμετάσχει στην νέα Κοινωνία της Γνώσης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης, το 2002, καθόρισε ως κυρίαρχους τους εξής τρεις στόχους σχετικά με την βελτίωση της ποιότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, την διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση και το άνοιγμα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στον κόσμο. Στο δεύτερο στόχο που αφορά στη διευκόλυνση της πρόσβασης όλων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εντάσσεται και ο στόχος δημιουργίας ανοικτού περιβάλλοντος μάθησης. (Europa, 2003).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η υλοποίηση του στρατηγικού στόχου της οικονομίας της γνώσης, εξαρτάται από το συνδυασμό τεσσάρων αλληλένδετων στοιχείων. Αυτά είναι η παραγωγή νέας γνώσης, η μετάδοσή της μέσω της εκπαίδευσης, η διάδοσή της μέσω των ΤΠΕ και τέλος η χρήση και η αξιοποίησή της στο πλαίσιο νέων βιομηχανικών διαδικασιών ή υπηρεσιών. Σε αυτές τις διαδικασίες τα πανεπιστήμια πρωταγωνιστούν και επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την εγκαθίδρυση και την ανάπτυξη της οικονομίας και της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό, εξετάζεται «ο ρόλος των πανεπιστημίων στην Ευρώπη της Γνώσης». Σε σχετική ανακοίνωση που εξέδωσε η Επιτροπή τον Φεβρουάριο του 2003 αναλύεται το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται τα πανεπιστήμια, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και οι επιθυμητοί στόχοι και ενέργειες. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 4.000 ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης με

σημαντική ετερογένεια, τα οποία ευθύνονται για το 80% της έρευνας που διεξάγεται. Παράλληλα, τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια αντιμετωπίζουν τα φαινόμενα του παγκοσμιοποιημένου περιβάλλοντος και του αυξανόμενου ανταγωνισμού. Σε αντιδιαστολή με τα πανεπιστήμια των ανεπτυγμένων χωρών, και κυρίως των Η.Π.Α., τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια διαθέτουν λιγότερα χρηματοδοτικά μέσα και προσελκύουν λιγότερους φοιτητές και ερευνητές. Παράλληλα έχουν λιγότερες επιστημονικές δημοσιεύσεις και λιγότερα διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε σχέση με τις Η.Π.Α. (Europa, 2003).

Για να μπορέσουν επομένως τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια να γίνουν πιο ανταγωνιστικά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προωθεί διάλογο εστιάζοντας σε τρία στοιχεία: στην εξασφάλιση σταθερών και επαρκών πόρων με ή χωρίς ουσιαστική συμμετοχή από τους φοιτητές, στην εδραίωση της αριστείας στους τομείς της έρευνας και της διδασκαλίας, και στο άνοιγμα των πανεπιστημίων στο εξωτερικό ενισχύοντας έτσι την ελκυστικότητά τους σε διεθνές επίπεδο αλλά και βελτιώνοντας την ποιότητά τους (Europa, 2003).

Στο πεδίο της ηλεκτρονικής μάθησης, υπάρχουν αντίστοιχα σημαντικά κείμενα και ανακοινώσεις πολιτικής, όπως το “Σχέδιο Δράσης e-Learning” (e-Learning Action Plan). Στο σχέδιο δράσης της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων περιλαμβάνεται και το παράρτημα, το οποίο αποτελεί έναν οδηγό σχετικών προγραμμάτων και μέσων (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001). Το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική μάθηση εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 24 Μαΐου 2000 και αποτελεί συνέχεια των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη Λισσαβόνα. Εντάσσεται στο πλαίσιο του γενικού σχεδίου δράσης eEurope και καλύπτει την περίοδο 2001-2004. Οι αρχές και οι στόχοι του σχεδίου επικεντρώνονταν στη χρήση των νέων τεχνολογιών πολυμέσων και του διαδικτύου, στη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης και του περιεχομένου με διευκόλυνση της πρόσβασης σε πόρους και υπηρεσίες, στην κατάρτιση σε όλα τα επίπεδα και ιδιαίτερα των εκπαιδευτών καθώς και στην εξ αποστάσεως συνεργασία. Το σχέδιο δράσης επεδίωξε να αποτελέσει ένα εργαλείο για την παροχή βοήθειας σε όλους τους συντελεστές και τους επιτελείς που εμπλέκονται στο πεδίο της ηλεκτρονικής μάθησης. Απέβλεπε στη συστηματοποίηση του διαλόγου, στη συνεργασία, στην ευαισθητοποίηση και στην ενθάρρυνση της συζήτησης για το eLearning για να

καταλήξει σε κοινές προτεραιότητες και συστάσεις και στην εξομάλυνση της ανομοιογένειας που παρατηρείται. Τα κύρια κοινοτικά μέσα για την εφαρμογή του eLearning είναι τα προγράμματα για την εκπαίδευση που αναλύονται ακολούθως, το πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα και την ανάπτυξη (IST) και τα διαρθρωτικά ταμεία (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – Ε.Κ.Τ. και Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης – Ε.Τ.Π.Α.) (Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

2.1 Ορισμοί και Έννοια της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η δια-Βίου Εκπαίδευση και Κατάρτιση με την ευρύτερη της έννοια, μπορεί να οριστεί διεθνώς με βάση ενός πλαισίου πολιτικών και δράσεων που αποσκοπούν στην παροχή πολλαπλών ευκαιριών μάθησης, σε όλους τους πολίτες, με διαφορετικούς σκοπούς και από διαφορετικές πηγές/ιδρύματα (UNESCO 1999).

Στα ευρωπαϊκά κείμενα η δια-Βίου Μάθηση περιλαμβάνει κάθε δραστηριότητα, η οποία πραγματοποιείται σε όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου και η οποία αποσκοπεί στην προαγωγή των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των εν γένει ικανοτήτων του, μέσα από μια οπτική γωνία ατομική, πολιτική ή κοινωνική. Η επαγγελματική εκπαίδευση και η δια βίου μάθηση σχετίζονται άμεσα με την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και με τη μείωση των κοινωνικών αντιθέσεων, εστιάζοντας στην άμεση ανταπόκριση στις ανάγκες της αγοράς εργασίας και ενισχύοντας τις προοπτικές απασχόλησης (Καραλής Θανάσης, 2013).

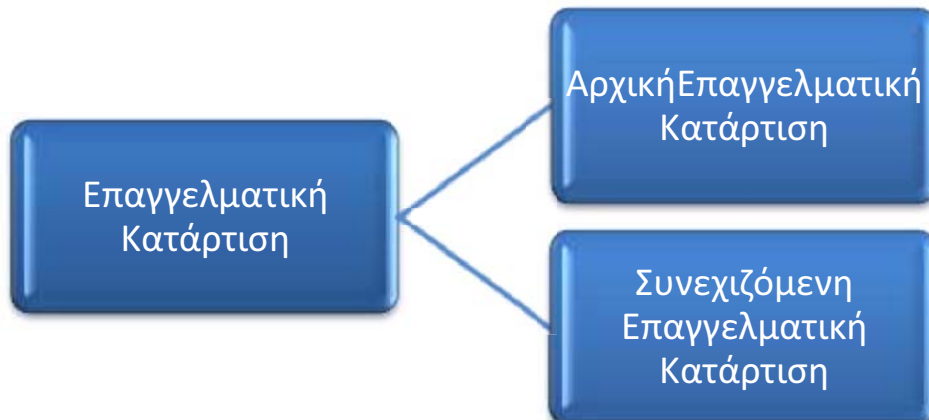
Στη νέα εποχή η πρόοδος της γνώσης συντελείται με γρήγορους ρυθμούς και διαχέεται μέσω των θεσμών της νέας οικονομίας με πολύ μικρή χρονική καθυστέρηση στην αγορά εργασίας. Έτσι λοιπόν επιβάλλεται η εκπαίδευση να στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού έτσι ώστε αυτό να καταστεί ικανό να προσαρμόζεται με ευελιξία στις ραγδαίες αλλαγές που συντελούνται στο πεδίο της αγοράς εργασίας και να αποφεύγει το σκόπελο της μακροχρόνιας ανεργίας. Παράλληλα είναι πρώτιστο ζητούμενο η μείωση των κοινωνικών αντιθέσεων. Στο πλαίσιο αυτό ως κεντρικοί στόχοι τίθενται η ενσωμάτωση κοινωνικά αποκλεισμένων από τη γνώση στρωμάτων (π.χ. νέοι που εγκατέλειψαν το σχολείο, μειονότητες, μετανάστες, γυναίκες, άνεργοι, κλπ) και η παροχή ευκαιριών σε πολίτες να διερευνήσουν νέους προσανατολισμούς στη ζωή

τους (π.χ. σε επαγγελματικό επίπεδο, σε επίπεδο αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους, στο επίπεδο πρακτικών αναγκών τους) μέσω της επαφής τους με επικαιροποιημένες μορφές γνώσης (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Προγραμματική περίοδος 2007-2013, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Αθήνα, Οκτώβριος 2007, https://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Anaptyxi_Anthrop_Dynamikou.pdf).

2.2 Κατηγορίες Επαγγελματικής Κατάρτισης

Η Επαγγελματική Κατάρτιση διαχωρίζεται στην Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση και στην Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση. Στο χώρο της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης εντάσσονται δραστηριότητες που προσφέρουν βασικές επαγγελματικές γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σε ειδικότητες και εξειδικεύσεις με στόχο την ένταξη, επανένταξη, επαγγελματική κινητικότητα και ανέλιξη του ανθρωπίνου δυναμικού στην αγορά εργασίας, καθώς και την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη (Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, 2004).

Ως αρχική επαγγελματική κατάρτιση ορίζεται η παροχή βασικής γνώσης και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για ένα επάγγελμα. Το άτομο πρέπει να έχει ολοκληρώσει εννέα χρόνια υποχρεωτικής εκπαίδευσης πριν παρακολουθήσει έναν κύκλο μαθημάτων αρχικής κατάρτισης. Οι σπουδαστές αρχικής κατάρτισης είναι συνήθως 16-19 ετών. Ωστόσο, αυτό το όριο ηλικίας δεν ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις, καθώς αρκετοί σπουδαστές των οργανισμών αρχικής κατάρτισης είναι άνω των 20 ετών. Τα άτομα αυτά επανέρχονται στην κατάρτιση για να αποκτήσουν τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα και τις απαραίτητες δεξιότητες (Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, 2004).

Γράφημα 17: Κατηγορίες επαγγελματικής κατάρτισης (Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, 2004).

Αναλυτικότερα η αρχική κατάρτιση στην Ελλάδα περιλαμβάνει δύο τύπους κατάρτισης που συνίστανται από τη βασική κατάρτιση και την κατάρτιση εξειδίκευσης, οι οποίες παρέχονται από διάφορες σχολές και οργανισμούς. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελεί μέρος του ανώτερου δευτεροβάθμιου επιπέδου του γενικού εκπαιδευτικού συστήματος. Μέχρι την πιο πρόσφατη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση (1998) καθοριστικός ήταν ο νόμος 1566/85. Μετά την εννιάχρονη υποχρεωτική γενική εκπαίδευση, οι μαθητές που δεν επιθυμούσαν να συνεχίσουν τη φοίτησή τους στο γενικό λύκειο είχαν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν μια επαγγελματική κατεύθυνση σε διάφορες σχολές, που οδηγούσαν σε επαγγελματική πιστοποίηση, όπως δείχνει το παρακάτω διάγραμμα. Υπήρχαν δημόσια ΤΕΣ, ΤΕΛ και ΕΠΛ και ιδιωτικά ΤΕΣ και ΤΕΛ, κατανομημένα σε ολόκληρη τη χώρα σύμφωνα με τον πληθυσμό σχολικής ηλικίας. Οι κανονισμοί λειτουργίας αυτών των σχολείων (τόσο των δημοσίων όσο και των ιδιωτικών) καθορίζονταν από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, 2004).

Ενώ οι τεχνικές επαγγελματικές σχολές (ΤΕΣ) και τα τεχνικά εκπαιδευτικά λύκεια (ΤΕΛ) χρηματοδοτούνταν κυρίως μέσω κρατικών επιχορηγήσεων, η λειτουργία των ενιαίων πολυκλαδικών λυκείων (ΕΠΛ) στηριζόταν από το ΚΠΣ (ΕΠΕΑΕΚ). Ένα μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού τους (περίπου 75%) προερχόταν από το

Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ). Το υπόλοιπο του προϋπολογισμού προερχόταν από κρατική χρηματοδότηση. Τμήμα των εξόδων για την υποδομή και τον εξοπλισμό των ΤΕΣ και ΤΕΛ καλυπτόταν επίσης από το ΕΤΠΑ. Μεταξύ άλλων φορέων που παρέχουν ανώτερη δευτεροβάθμια αρχική κατάρτιση περιλαμβάνονται δημόσιοι εκπαιδευτικοί οργανισμοί (επαγγελματικά σχολεία) υπό την εποπτεία συγκεκριμένων υπουργείων, όπως το Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας κτλ. Αυτά χρηματοδοτούνταν απευθείας από το αρμόδιο υπουργείο, σύμφωνα με τα ίδια κριτήρια που ισχύουν για τα ΤΕΣ και ΤΕΛ. Οι σπουδαστές των ΤΕΛ, ΤΕΣ και ΕΠΛ είχαν επίσης τη δυνατότητα να αποκτήσουν τα επαγγελματικά τους προσόντα μέσα σε μια επιχείρηση με μεσολάβηση του ΟΑΕΔ. Ωστόσο, αυτοί οι σπουδαστές δεν είχαν δικαίωμα σε εκπαιδευτικό επίδομα (Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, 2004).

Στη συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση από την άλλη εντάσσεται η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού που συμπληρώνει, εκσυγχρονίζει ή και αναβαθμίζει γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες αποκτήθηκαν από τα συστήματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ή από επαγγελματική εμπειρία με στόχο την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας, τη διασφάλιση της εργασίας και την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη. Η «συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση» ορίζεται ως (Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, 2004):

- η συνεχής παροχή συμπληρωματικής κατάρτισης σε όλους τους εργαζομένους με διάφορα μέσα, ώστε να εμπλουτιστούν οι γνώσεις και οι δεξιότητές τους, με σκοπό να συμπλέουν με τις εξελίξεις του τομέα τους και να ανταποκρίνονται στις νέες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας,
- η παροχή συμπληρωματικής κατάρτισης, ώστε οι επαγγελματίες που εργάζονται σε έναν τομέα που υπόκειται σε οικονομικές αλλαγές να μπορούν να μεταπηδήσουν σε παρόμοιες επαγγελματικές δραστηριότητες οι οποίες παρουσιάζουν ζήτηση στην αγορά εργασίας.

2.3 Η Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ελλάδα

Ορισμένα παραδείγματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων στην Ελλάδα αποτελούν τα προγράμματα καταπολέμησης του λειτουργικού (π.χ. ψηφιακού) αναλφαριθμητισμού τμημάτων του γενικού πληθυσμού, τα προγράμματα Σχολών Γονέων, τα προγράμματα του θεσμού του Ανοιχτού Πανεπιστημίου (το οποίο σήμερα προσφέρει έξι προπτυχιακά και δώδεκα μεταπτυχιακά -με άμεση προοπτική να προστεθούν άλλα έξι- προγράμματα σπουδών σε 17.000 φοιτητές ηλικίας άνω των 25 ετών), τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας όπου παρέχουν τη δυνατότητα σε πολίτες που δεν ολοκλήρωσαν την υποχρεωτική τους εκπαίδευση στη συνήθη ηλικία να επανέλθουν στο πλαίσιο της εκπαίδευσης σε μεγαλύτερη ηλικία και να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους (σήμερα λειτουργούν στη χώρα μας 36 τέτοια σχολεία), τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), ιδιωτικά και δημόσια, στα οποία φοιτούν πάνω από 50.000 σπουδαστές, πάνω από ένα τρίτο εκ των οποίων σε ιδιωτικά, τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), ιδιωτικά και δημόσια, τα οποία προσφέρουν μικρής διάρκειας κατάρτιση σε ειδικότητες αυξημένης ζήτησης στην Αγορά Εργασίας, οι Διάφορες Σχολές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης που εποπτεύονται είτε από το ΥΠΕΠΘ είτε από διάφορα άλλα Υπουργεία (Υπουργείο Γεωργίας-ΤΕΕ του δικτύου Δήμητρα, Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης, Πρακτικά Γεωργικά Σχολεία, Υπουργείο Πολιτισμού-ιδιωτικές σχολές Θεάτρου, Κινηματογράφου και Τηλεόρασης, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης- Σχολές της ΕΛ.ΑΣ και Σχολές του Πυροσβεστικού Σώματος, Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικών Ασφαλίσεων-Σχολές Μαθητείας ΟΑΕΔ και το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας-Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού) και τα Διάφορα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών (περίπου 150) τα οποία παρέχουν επαγγελματικού τύπου εκπαιδευτικές υπηρεσίες αλλά ανήκουν σε μια ακαθόριστη ζώνη σε σχέση με το νομικό καθεστώς και τον τρόπο λειτουργίας τους (Δαμανάκη, 2004).

Σύμφωνα λοιπόν με την παραπάνω περιγραφή προκύπτει ότι αυτή τη στιγμή στη χώρα μας υπάρχουν εγκατεστημένα αρκετά προγράμματα και θεσμοί που προσφέρουν τεχνική, επαγγελματική και δια βίου εκπαίδευση αλλά παρόλα αυτά η αναντιστοιχία των αναγκών της Αγοράς Εργασίας με τις εκροές του εκπαιδευτικού

συστήματος φαίνεται να διευρύνεται συνεχώς, όπως άλλωστε καταδεικνύουν και σχετικές εμπειρικές έρευνες.

2.4 Η Εκπαίδευση Ενηλίκων

Σε μια προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας, η Εκπαίδευση Ενηλίκων αναφέρεται από διεθνείς οργανισμούς (ΟΟΣΑ, UNESCO) με πολλούς και διαφορετικούς όρους όπως «Εκπαίδευση Ενηλίκων», «διά βίου Εκπαίδευση και Μάθηση», «Εκπαίδευση και Κατάρτιση Ενηλίκων», «Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση» οι οποίοι επιχειρούν να αποδώσουν τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν ενήλικες (Rogers, 1999).

Για να οριστεί το πεδίο εφαρμογής της Εκπαίδευσης Ενηλίκων θα πρέπει αρχικά να προσδιοριστούν τα γενικά χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων. Παρά τις διαφορές που μπορεί να υπάρχουν σε μια εκπαιδευόμενη ομάδα ενηλίκων, υπάρχουν ωστόσο και κάποια κοινά χαρακτηριστικά, όπως ότι οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικοι, βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημα μιας διεργασίας, φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών, έρχονται με προσδοκίες όσον αφορά τη μαθησιακή διεργασία, έρχονται στην εκπαίδευση με δεδομένες προθέσεις, έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα και έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης (Rogers, 1999).

Ένα ακόμη θέμα που έχει ερευνηθεί από τους Θεωρητικούς στην Εκπαίδευση Ενηλίκων είναι η ιδιαιτερότητα της μάθησης των ενηλίκων. Από έρευνες των μελετητών (Knowles, Mezirow, Rogers), προκύπτει ότι η μάθηση των ενηλίκων χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες σε σχέση με τη μάθηση των ανήλικων ατόμων. Η εκπαίδευση ενηλίκων διαφέρει από την εκπαίδευση των παιδιών και των εφήβων σε πολλά σημεία, με πιο κεντρικά τα τρία χαρακτηριστικά του ενήλικα, την πλήρη ανάπτυξη, την προοπτική και την αυτονομία, τα οποία τον ξεχωρίζουν από ένα ανήλικο άτομο (Rogers, 1999).

Αναλύοντας τις θεωρίες των επιστημόνων που προαναφέρθηκαν σχετικά με τον τρόπο μάθησης των ενηλίκων, ο Jarvis (2004) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι επιθυμούν να συμμετέχουν στη μαθησιακή διαδικασία

αναπτύσσοντας τους δικούς τους τρόπους μάθησης, θέλουν να αισθάνονται ότι αντιμετωπίζονται ως ενήλικοι στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας, μεταφέρουν τις δικές τους εμπειρίες, αντιλήψεις εννοιών και ανάγκες και φέρνουν στη μαθησιακή διαδικασία τη δική τους αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και αυτοαντίληψη, μαθαίνουν καλύτερα, όταν δεν απειλείται το εγώ τους και προσέρχονται στη μαθησιακή διαδικασία με διαφορετική φυσική κατάσταση και μαθαίνουν με διαφορετικούς ρυθμούς.

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία όπως είναι φυσικό διαμορφώνεται και ο τρόπος διδασκαλίας αλλά και οι εκπαιδευτικές μέθοδοι και τεχνικές της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Ο εκπαιδευτής ενηλίκων, διαθέτοντας τις απαραίτητες γνώσεις και ικανότητες, σε ρόλο συνεργάτη, συμβούλου, εμπυχωτή αλλά και καθοδηγητή δασκάλου καλείται να οδηγήσει την ομάδα των ενηλίκων εκπαιδευομένων σε δημιουργική μάθηση και κατ' επέκταση σε προσωπική ανάπτυξη (Κόκκος, 2005).

Όσον αφορά τώρα τη χρήση των κατάλληλων τεχνικών εκπαίδευσης για αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση των ενηλίκων εκπαιδευομένων, αυτή καθορίζεται σύμφωνα με τον Knowles (1990) από την ανάγκη τους για αυτοκαθορισμό και ενεργητική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία, στοιχεία που χαρακτηρίζουν τους ενήλικους εκπαιδευομένους. Αυτό πρακτικά μεταφράζεται σε περιορισμό των παραδοσιακών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης (π.χ. εισήγηση) και στη χρήση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών όπως είναι η συζήτηση, η εργασία σε ομάδες, οι μελέτες περίπτωσης, το παιχνίδι ρόλων, η προσομοίωση, κ.ά. (Κόκκος 1999).

Συνεπώς με βάση τις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις που υπαγορεύουν την ανάγκη για διαρκή μόρφωση, επιμόρφωση και κατάρτιση, οι φορείς εφαρμογής της Εκπαίδευσης Ενηλίκων έρχονται να προσφέρουν δια βίου εκπαίδευση σε όλους τους ενήλικες. Εκπαιδευόμενοι, αποκλεισμένοι για διάφορους λόγους από τα συμβατικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, με κοινά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όπως την ενηλικίωση, τις οικογενειακές και επαγγελματικές υποχρεώσεις, με ελάχιστο διαθέσιμο χρόνο, έχουν πλέον τη δυνατότητα πρόσβασης στις περισσότερες βαθμίδες της τυπικής αλλά και της άτυπης εκπαίδευσης, επανεκπαίδευσης και περαιτέρω εξειδίκευσης.

2.4.1 Φορείς Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Ορισμένοι από τους φορείς και τα ιδρύματα που προσφέρουν τυπική αλλά και άτυπη εκπαίδευση σε ενήλικα άτομα είναι (Εκπαίδευση Ενηλίκων, <http://www.edulll.gr>):

1) Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας στα οποία η 18μηνη φοίτηση δίνει την δυνατότητα στους ενήλικες πολίτες να αποκτήσουν τίτλο ισότιμο με το απολυτήριο του Γυμνασίου. Στόχος είναι η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων (γραφή, αριθμητική, Η/Υ, κ.ά.) αλλά και η ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων συμβάλλοντας έτσι στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της ανεργίας.

2) Το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο το οποίο προσφέρει προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα όπου φοιτά μεγάλο ποσοστό ατόμων, που δεν μπορεί να απορροφηθεί από τα συμβατικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, το οποίο επιθυμεί να αποκτήσει πτυχίο από την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

3) Τα Πανεπιστήμια, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι Δημόσιοι Φορείς με προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και εξειδίκευσης εργαζομένων, τα οποία αποτελούν πλέον αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού σε οργανισμούς (π.χ. εκπαιδευτικοί, γιατροί, κ.ά.) και επιχειρήσεις.

4) Τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης τα οποία προσφέρουν προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εργαζομένων και ανέργων, όπου εξασφαλίζεται εκπαίδευση και απόκτηση επιπλέον δεξιοτήτων για εξειδίκευση εργαζομένων και για ένταξη ή και επανένταξη ανέργων ατόμων στην αγορά εργασίας.

5) Τα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, του Υπουργείου Παιδείας, με προγράμματα που απευθύνονται σε όλους σχεδόν τους ενήλικες της χώρας. Στόχος τους είναι η απόκτηση βασικών δεξιοτήτων σε ποικίλα εκπαιδευτικά αντικείμενα. Τα προγράμματα υλοποιούνται με βάση τις αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων, ενώ χρησιμοποιούνται καινοτόμες μέθοδοι διδασκαλίας (όπως στο Κέντρο Δια βίου Μάθησης από Απόσταση – ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ του ΚΕ-Ε) και ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό.

2.4.2 Η Δια Βίου Εκπαίδευση

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2005) τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται να έχουν σημειωθεί θεμελιώδης αλλαγές στις εκπαιδευτικές πρακτικές με την υιοθέτηση ευέλικτων μορφών εκπαίδευσης, προσαρμοσμένων στα σύγχρονα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα. Καινοτόμες μορφές εκπαίδευσης όπως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η εξειδίκευση και η επιμόρφωση συνθέτουν πλέον τα σύγχρονα εκπαιδευτικά συστήματα διαμορφώνοντας τη «δια βίου εκπαίδευση» και μάθηση των ενήλικων ενώ ταυτόχρονα αποτελούν και σημεία προβληματισμού αλλά και διενέξεων μεταξύ των θεωρητικών.

Η διά βίου εκπαίδευση όπως αναφέρει ο Βεργίδης (2001) αποτελεί μία προσέγγιση του συνόλου των μορφωτικών δραστηριοτήτων (τυπικής, μη τυπικής και άτυπης), όλων των επιπέδων, που επιτρέπει τη συγκρότησή τους σε ένα εκπαιδευτικό συνεχές, σε διαρκή αλληλεπίδραση με την κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτισμική πραγματικότητα. Η διά βίου εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από ευκαμψία στο χρόνο, το χώρο, το περιεχόμενο και τις τεχνικές διδασκαλίας.

Δεν υπάρχει πλέον περιορισμός στην εκπαίδευση και τη μάθηση σε αυστηρά προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα στη ζωή του ανθρώπου. Συνοδεύουν όλη την επαγγελματική και κοινωνική του ζωή, υποστηρίζουν όλες τις δεξιότητες και όλους τους κλάδους της γνώσης, χρησιμοποιούν όλα τα δυνατά μέσα και δίνουν την ευκαιρία σε όλους για πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους. (UNESCO, 1976).

Ο Rogers (1999) αναφέρει τη μάθηση σαν μια δυναμική απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων ενώ χαρακτηριστικά τονίζει ότι αποτελεί προσωπική υπόθεση του καθενός αφού είναι εκούσια, την επιδιώκει δηλαδή ο καθένας μόνος του, και όλες οι μαθησιακές αλλαγές συντελούνται σε ατομικό επίπεδο.

Λαμβάνοντας υπόψη ως κριτήριο τις ατομικές ανάγκες των συμμετεχόντων ο Lowe (1976) διέκρινε τις δραστηριότητες της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις ακόλουθες κατηγορίες που αναφέρονται στην συμπληρωματική εκπαίδευση (προγράμματα αλφαριθμητισμού και βασικής παιδείας), στην επαγγελματική εκπαίδευση (προγράμματα βασικής και συμπληρωματικής κατάρτισης εργαζομένων), στην εκπαίδευση σε κοινωνικά θέματα (οργάνωση δραστηριοτήτων σε θέματα οικογενειακών σχέσεων, ανατροφής παιδιών, αγωγής υγείας, καταναλωτικής αγωγής,

κλπ.), στην εκπαίδευση για την πολιτική και κοινωνική ζωή (προγράμματα που αφορούν θέματα αγωγής του πολίτη, τοπικά προβλήματα) και στην εκπαίδευση για την προσωπική ανάπτυξη (προσωπικά ενδιαφέροντα, ελεύθερος χρόνος, τέχνες κλπ.).

Γράφημα 18: Δραστηριότητες δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων (Lowe, 1976).

Κατανοούμε λοιπόν ότι η Δια βίου Εκπαίδευση και Μάθηση αποτελεί μια διαδικασία η οποία υποστηρίζει και ενθαρρύνει τα άτομα σε όλη την διάρκεια της ζωής τους να μαθαίνουν, να αποκτούν δηλαδή γνώσεις, αξίες και δεξιότητες, με στόχο την κοινωνική, επαγγελματική και προσωπική τους καταξίωση και ολοκλήρωση. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι με βάση σύγχρονες επιστημονικές προσεγγίσεις είναι φανερό ότι η εκπαιδευτική διαδικασία δεν έχει πλέον ημερομηνία λήξης, αλλά ακολουθεί τον άνθρωπο σε όλη την επαγγελματική και κοινωνική του ζωή. Έτσι, η δια βίου μάθηση υπερβαίνει τα πλαίσια της συνεχούς βελτίωσης των γνώσεων και δεξιοτήτων των ατόμων, προωθώντας ευρύτερους στόχους που έχουν να κάνουν με την φιλοδοξία του ατόμου να αποτελεί ενεργό στοιχείο διαμόρφωσης της κοινωνίας του.

2.4.2.1 Το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση

Το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ) συνιστά έναν καινοτόμο θεσμό διά βίου μάθησης ο οποίος συμπληρώνει το παραδοσιακό (διά ζώσης) μοντέλο εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.) μετά από ανάθεση της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) του Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (ΥΠΔΒΜΘ). Οι δράσεις του εντάσσονται στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ» 2007-2013 και συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και Εθνικούς πόρους ενώ η χρονική του διάρκεια ήταν από 6/10/2008 έως 30/09/2011.

Ειδικότερα, σκοπός της Πράξης «Σχεδιασμός και Υλοποίηση Προγραμμάτων εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης μέσω του Κέντρου Διά Βίου Μάθησης από Απόσταση της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης – ΑΠ 7, 8, 9» είναι η ενίσχυση της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης μέσω του ΚΕ.Δ.ΒΜ.ΑΠ και των 27 εδρών περιφερειακών κόμβων που προβλέπονται από το Έργο. Το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση αξιοποιώντας τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών σχεδιάζει και υλοποιεί προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ενηλίκων. Η ηλεκτρονική εκπαίδευση από απόσταση που παρέχει, στηριζόμενη στην ευρεία χρήση των ΤΠΕ, αίρει τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς της παραδοσιακής εκπαίδευσης και παρέχει τη δυνατότητα σε όλους τους πολίτες, στο δικό τους χρόνο, να ενταχθούν σε σύγχρονα και ευέλικτα προγράμματα εκπαίδευσης για την επικαιροποίηση των υπαρχουσών γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και την απόκτηση νέων, καθώς και για τη δημιουργία καλύτερων προϋποθέσεων προσωπικής εξέλιξης και ισότητας ευκαιριών». (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση έχει ως σκοπό την παροχή ηλεκτρονικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αποσκοπεί για τους μεν πολίτες στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, στη βελτίωση της απασχόλησης και της ενεργού συμμετοχής στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι, για την δε κοινωνία στην προώθηση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Παρέχει ευέλικτη, ανοιχτή και χωρίς περιορισμούς εκπαίδευση και επιμόρφωση από απόσταση σε όλους του ενδιαφερόμενους πολίτες ανεξαρτήτως

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

φύλου, θρησκείας, καταγωγής, κ.α. Αξιοποιεί πλήρως τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, δημιουργώντας ένα μοντέλο μικτής ηλεκτρονικής μάθησης ενηλίκων (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Το εκπαιδευτικό έργο που παρέχει το Κέντρο ως φορέας εκπαίδευσης, στοχεύει, στην ενίσχυση της διά βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στην ισότητα ευκαιριών πρόσβασης από όλους στη διά βίου μάθηση, αίρει τις δυσκολίες πρόσβασης στην εκπαίδευση που προκαλούνται από τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της χώρας και στην έγκαιρη και έγκυρη «ανταπόκριση» στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η εκπαίδευση και κατάρτιση συνδέονται άμεσα με τον εμπλουτισμό και την επικαιροποίηση των γνώσεων έτσι ώστε αυτές να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τη ζήτηση που διαμορφώνεται στην αγορά εργασίας. Κάθε εκπαιδευτική περίοδο, υλοποιούνται 68 τμήματα μάθησης σε όλη την επικράτεια. Για το σύνολο της Πράξης προβλεπόταν να εκπαιδευτούν 6120 πολίτες που είχαν βασικές γνώσεις χειρισμού Η/Υ, στα εξής πέντε θεματικά πεδία για αποφοίτους τουλάχιστον λυκείου που διακρίνονται σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, Οικονομία - Διοίκηση – Επιχειρήσεις, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη, Πολιτισμός, Τουρισμός, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα. Για αποφοίτους γυμνασίου ή σχολείου δεύτερης ευκαιρίας διακρίνεται σε Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009)..

Τα τμήματα μάθησης είναι 250ωρα πλην των 125ωρων τμημάτων μάθησης του εκπαιδευτικού προγράμματος «Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα». Κάθε πρόγραμμα αποτελείται από 5 διδακτικές ενότητες των 50 ωρών η κάθε μία. Εξαιρέση αποτελεί το πρόγραμμα «Κοινωνική Οικονομία και Επιχειρηματικότητα», του οποίου η διάρκεια είναι 125 ώρες (2 ενότητες των 50 ωρών και μια των 25). Η κάθε ενότητα διαρκεί 8 εβδομάδες. Η επιτυχής παρακολούθηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος οδηγεί στην απόκτηση «Πιστοποιητικού Δια Βίου Εκπαίδευσης». (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009). Τα παραπάνω εκπαιδευτικά προγράμματα εγκρίνονται από το Δ.Σ. του Ι.Δ.ΕΚ.Ε. και ύστερα από σχετικό αίτημα αποφασίζεται η υλοποίησή τους από το Γενικό Γραμματέα της Γ.Γ.Δ.Β.Μ. κατόπιν γνωμοδότησης της Επιτροπής Διά Βίου Μάθησης με βάση τον Νόμο 3369 (ΦΕΚ Α171/06.07.2005).

Μέσω αυτών των προγραμμάτων το ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. επιχειρεί να εκπαιδεύσει μαζικά και σε εθνική εμβέλεια μεγάλο αριθμό ωφελουμένων σε προγράμματα εξ

αποστάσεως εκπαίδευσης (μέχρι το 2008, η Γ.Γ.Δ.Β.Μ. παρείχε στον πολίτη μόνο τυπική δια ζώσης εκπαίδευση, ενώ η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είχε εφαρμοσθεί μόνο πιλοτικά). Η ακτινωτή δράση του, σε επίπεδο περιφέρειας και νομού και η δυνατότητα παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε ενήλικες στο δικό τους χώρο και χρόνο ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές, αποτελεί καινοτομία και κίνητρο ενίσχυσης της συμμετοχής στην παρακολούθηση προγραμμάτων διά βίου μάθησης. Μέσω των τμημάτων μάθησης του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. παρέχεται στους ωφελουμένους ευέλικτη, ανοιχτή εκπαίδευση και επιμόρφωση από απόσταση ανεξαρτήτως φύλου, θρησκείας, καταγωγής, κ.τ.λ.. Αξιοποιούνται πλήρως οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, δημιουργώντας ένα μοντέλο μικτής ηλεκτρονικής μάθησης ενηλίκων. Το μοντέλο ηλεκτρονικής μάθησης του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. συνδυάζει τεχνικές από την εκπαίδευση από απόσταση με τεχνικές παραδοσιακής εκπαίδευσης ενηλίκων. Είναι στην ουσία ένα υβριδικό μαθησιακό μοντέλο, αφού υπάρχουν ομαδικές συμβουλευτικές συναντήσεις σε κάθε ενότητα κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Επίσης το Κέντρο είναι σε θέση να παρέχει και σύγχρονες υπηρεσίες εκπαίδευσης από απόσταση σε πραγματικό χρόνο, παρόλο που δεν κατέστη δυνατό να εφαρμοστεί ως τώρα και πρακτικά στα προγράμματα εκπαίδευσης. Η κεντρική διαχείριση του έργου πραγματοποιείται από την Ομάδα Έργου που έχει έδρα την Αθήνα ενώ το πληροφοριακό σύστημα και ο τεχνολογικός εξοπλισμός του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. στεγάζονται σε σχολική μονάδα στο Αιγάλεω. Εκεί λειτουργεί και η κεντρική υπολογιστική μονάδα (data center) όπου δημιουργείται (σε πολυμεσική μορφή), προσαρμόζεται και διατίθεται στους εκπαιδευόμενους μέσω του διαδικτύου το εκάστοτε εκπαιδευτικό υλικό. (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2009).

Η Ομάδα Έργου αναλαμβάνει το γενικό συντονισμό του Έργου, έχει την εποπτεία και την ευθύνη για την υλοποίηση του φυσικού αντικειμένου. Επιπλέον, έχει την ευθύνη της διεξαγωγής των δια ζώσης συναντήσεων των τμημάτων μάθησης, της εκπαιδευτικής διαδικασίας που διεξάγεται μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και της διεξαγωγής των εξετάσεων. Επίσης αναλαμβάνει την ψηφιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού, τη διαχείριση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και την επικοινωνία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Η ομάδα έργου αποτελείται από 11 μέλη: τον Υπεύθυνο Έργου, ένα μέλος με επιπρόσθετα καθήκοντα (αναπληρωτής

υπεύθυνος έργου), τη Διοικητική Προϊσταμένη του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ., ένα μέλος – Υπεύθυνος Πληροφοριακών Συστημάτων, ένα μέλος – Τεχνικός Πληροφοριακών Συστημάτων, δύο μέλη γενικών καθηκόντων, δύο μέλη με πρόσθετα καθήκοντα ψηφιοποίησης εκπαιδευτικού υλικού, τον Οικονομικό Διαχειριστή και μία γραμματέα. (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2010).

Επιπλέον, για τις ανάγκες του Έργου απασχολούνται με σύμβαση έργου πέντε Υπεύθυνοι Σπουδών και είκοσι τρεις Υπεύθυνοι Εκπαίδευσης θεματικών ενοτήτων (ένας για κάθε θεματική ενότητα κάθε εκπαιδευτικού προγράμματος αντίστοιχα). Κάθε Υπεύθυνος Σπουδών είναι τουλάχιστον μέλος ΔΕΠ αντίστοιχης ειδικότητας με το αντικείμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος, δηλαδή ένας για κάθε εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, και έχει σαν κυριότερα καθήκοντα τα το σχεδιασμό και την επιστημονική εποπτεία της εκπαιδευτικής διαδικασίας του εκπαιδευτικού προγράμματος, τη συνεργασία και το συντονισμό των Υπεύθυνων Θεματικών Ενοτήτων, προκειμένου να καθορίσουν από κοινού την ύλη και να ανανεώσουν το μαθησιακό υλικό και τη συνεργασία με τον Υπεύθυνο του Έργου και το Διοικητικό Προϊστάμενο ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. για την εκπαιδευτική διαδικασία και το βέλτιστο δυνατό συντονισμό των υπεύθυνων θεματικών ενοτήτων. (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2010).

Ο Υπεύθυνος Εκπαίδευσης ενότητας, με ελάχιστα απαιτούμενα προσόντα το μεταπτυχιακό τίτλο αντίστοιχης ειδικότητας με το αντικείμενο του εκπαιδευτικού προγράμματος και την πολυετή εμπειρία στη δια βίου εκπαίδευση, έχει σαν κυριότερα καθήκοντα τη συγγραφή του πρωτογενούς εκπαιδευτικού υλικού της θεματικής ενότητας υπό την εποπτεία του Υπεύθυνου Σπουδών και της Ομάδας Έργου, το συντονισμό και την επιστημονική εποπτεία των εκπαιδευτών που αναλαμβάνουν τη διδασκαλία της αντίστοιχης θεματικής ενότητας, την υποστήριξη των εκπαιδευτών σχετικά με εκπαιδευτικά θέματα (π.χ. οργάνωση διδασκαλίας, επεξηγήσεις αναφορικά με το εκπαιδευτικό υλικό), τη συνεργασία και διαρκή επικοινωνία με τον Υπεύθυνο Σπουδών και την Ομάδα Έργου για την επικαιροποίηση του εκπαιδευτικού υλικού (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Σε περιφερειακό επίπεδο για τις ανάγκες του κέντρου απασχολείται ένα περιφερειακό στέλεχος σε κάθε μία από τις 27 έδρες - συμπληρωματικούς κόμβους του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. στις 13 περιφέρειες της χώρας. Το κάθε Περιφερειακό στέλεχος είναι υπεύθυνο για την καλή λειτουργία της κάθε έδρας ή κάθε συμπληρωματικού

κόμβου, τη διαχείριση και επίβλεψη του τεχνολογικού εξοπλισμού του κόμβου και τη διεξαγωγή των επιτόπιων συναντήσεων και εξετάσεων που διεξάγονται κάθε φορά ημέρα Κυριακή. Τα περιφερειακά στελέχη του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. στεγάζονται είτε σε κτίρια της Γ.Γ.ΔΒ.Μ. (π.χ. κτίρια των Κ.Ε.Ε., των Σ.Δ.Ε., κ.λπ.) είτε σε κτίρια των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που έχουν παραχωρηθεί στο Ι.Δ.ΕΚ.Ε. (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Συγκεκριμένα οι 13 περιφέρειες στις οποίες λειτουργούσαν πανελλαδικά οι 27 έδρες και συμπληρωματικοί κόμβοι του Έργου ήταν οι εξής:

- Στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στις περιοχές: Κομοτηνή (έδρα) και Δράμα (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στις περιοχές: Θεσσαλονίκη (έδρα) και Βέροια (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στις περιοχές: Πτολεμαΐδα – Κοζάνη (έδρα) και Φλώρινα (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Ηπείρου στα Ιωάννινα (έδρα)
- Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας στις περιοχές: Λάρισα (έδρα) και Τρίκαλα (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Αττικής στις περιοχές: Αιγάλεω (έδρα) και Χαλάνδρι (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος στις περιοχές: Λαμία (έδρα) και Ορχομενός (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος στις περιοχές: Πάτρα (έδρα) και Αργίτιο (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Πελοποννήσου στην Τρίπολη (έδρα)
- Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων στις περιοχές: Κέρκυρα (έδρα), Αργοστόλι και Ζάκυνθος (συμπληρωματικοί κόμβοι)
- Στην Περιφέρεια Κρήτης στις περιοχές: Ηράκλειο (έδρα) και Χανιά (συμπληρωματικός κόμβος)
- Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου στις περιοχές: Μυτιλήνη (έδρα), Σάμος και Χίος (συμπληρωματικοί κόμβοι)

- Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου στις περιοχές: Σύρος (έδρα), Ρόδος και Τήνος (συμπληρωματικοί κόμβοι).

2.4.2.2 Το Πρόγραμμα Οικονομία – Διοίκηση – Επιχειρήσεις

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Οικονομία – Διοίκηση – Επιχειρήσεις», που διεξάγεται από το 2008 μέχρι και σήμερα ανελλιπώς και στις 13 προαναφερόμενες περιφέρειες (ένα πρόγραμμα για κάθε έδρα ή κόμβο), αποτελείται από 5 συνολικά ενότητες, η κάθε μια από τις οποίες έχει χρονική διάρκεια 50 ωρών και υλοποιείται σε 8 εβδομάδες. Η διάρθρωση του εκπαιδευτικού προγράμματος με τις πέντε θεματικές ενότητες που περιλαμβάνονται σε αυτό, σύμφωνα με την σειρά που διδάσκονται, είναι (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2009):

1) Στοιχεία Οικονομικής Θεωρίας - Καινοτομία - Επιχειρηματικότητα – Επιχειρήσεις: Η ενότητα εισάγει τους εκπαιδευόμενους στην ανάλυση των βασικών μηχανισμών της αγοράς, και στην παρουσίαση των βασικών οικονομικών μεγεθών. Παρουσιάζονται επίσης οι έννοιες της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας, της επιχειρησιακής κουλτούρας, η ανάπτυξη επιχειρηματικής νοοτροπίας ενώ ενθαρρύνονται η εφαρμογή καινοτομιών και γενικά η επιχειρηματικότητα.

2) Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάρκετινγκ: Σκοπός της παρούσας ενότητας είναι η απόκτηση βασικών γνώσεων σχετικά με την οργάνωση και διοίκηση των επιχειρήσεων, καθώς επίσης η παρουσίαση, ανάλυση και ανάπτυξη της έννοιας, και των στοιχείων του Μάρκετινγκ μέσα από της ανάλυση προβλημάτων και του τρόπου λήψης των αποφάσεων στο Μάρκετινγκ.

3) Μαθηματικά της Αγοράς – Στατιστική: Η συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζει την ανάλυση των απλών μαθηματικών εννοιών που χρησιμοποιούνται σχεδόν σε όλες τις οικονομικές πράξεις καθώς και την κατανόηση εννοιών όπως τόκος, επιτόκιο, παρούσα αξία, ανατοκισμός, δάνειο, απόσβεση, τοκοχρεολύσιο, μετοχή, κλπ., μέσα από παραδείγματα και πίνακες αποδόσεων αλλά και πρακτικές εφαρμογές της διακύμανσης μιας μετοχής και της πραγματικής απόδοσής της με τη βοήθεια των δεικτών του χρηματιστηρίου.

4) Χρηματοοικονομική – Λογιστική: Σκοπός της ενότητας αυτής είναι η παρουσίαση εννοιών που αφορούν οικονομικούς οργανισμούς, για την παρουσίαση οικονομικών γεγονότων και πληροφοριών καθώς και η εξοικείωση με τις διαδικασίες και τεχνικές που χρησιμοποιούνται από τη λογιστική και τη χρηματοοικονομία.

5) Χρήση Νέων Τεχνολογιών στις Επιχειρήσεις: Η εν λόγω ενότητα επιδιώκει την εξοικείωση των εκπαιδευομένων με τη χρήση του διαδικτύου από τους εκπαιδευόμενους με σκοπό την εξοικείωσή τους με τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του, τη δικτύωση στους Η/Υ και τα Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης, αλλά και το E-Επιχειρείν.

Οι εκπαιδευτικές συναντήσεις που γίνονται σε κάθε ενότητα αποτελούνται από 3 δια ζώσεις εκπαιδευτικές ενώ η 3η συνάντηση κάθε ενότητας που τελειώνει γίνεται την ίδια μέρα με την πρώτη συνάντηση της επόμενης ενότητας που αρχίζει. Η διάρκεια κάθε συνάντησης είναι 4 ώρες. Στο τέλος κάθε ενότητας, στην 3η εκπαιδευτική συνάντηση, γίνονται οι εξετάσεις δηλαδή για όλο το πρόγραμμα υπάρχουν συνολικά πέντε εξεταστικά τεστ. Οι υπόλοιπες ώρες εκπαίδευσης γίνονται εξ αποστάσεως και μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ΚΕ. ΔΒΜ.ΑΠ, στο χώρο και το χρόνο που επιθυμεί κάθε εκπαιδευόμενος. Η παρουσία στις εκπαιδευτικές συναντήσεις είναι υποχρεωτική και μόνο για πολύ σοβαρή και αποδεδειγμένη αιτία οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να απουσιάσουν ενώ αν είναι συνάντηση για εξετάσεις τους δίνεται η δυνατότητα να δώσουν εξετάσεις στην επόμενη ενδιάμεση συνάντηση. Η συνολική βαθμολογία από το τεστ αξιολόγησης βγαίνει αυτόματα από το σύστημα αμέσως μετά την υποβολή των εξετάσεων και είναι συνάρτηση του βαθμού των δραστηριοτήτων των 5 εβδομάδων, της φυσικής παρουσίας και του βαθμού στο τελικό τεστ των εξετάσεων. Οι εργασίες - δραστηριότητες αναρτώνται μαζί με το υλικό κάθε εβδομάδα και είναι 5 για κάθε ενότητα (από 5 ημερολογιακές εβδομάδες) ενώ κάθε εβδομάδα μπορεί να έχει και πάνω από μία υποδραστηριότητες (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2009)..

Από το σύνολο των προτεινόμενων δραστηριοτήτων κάθε εβδομάδας που αναρτώνται ο εκπαιδευτής επιλέγει όσες και όποιες αυτός κρίνει ως αναγκαίες για να εκπονηθούν στους εκπαιδευόμενους ενώ ο εκπαιδευόμενος έχει περίπου 15 ημέρες χρόνο να απαντήσει και να αποστείλει τις απαντήσεις στο e-mail του εκπαιδευτή. Ο εκπαιδευτής βαθμολογεί τις απαντήσεις κάθε εβδομάδας σύμφωνα με τις οδηγίες των

υπευθύνων της ενότητας με άριστα το 100. Στο τέλος οι απαντήσεις των 5 εβδομάδων συμψηφίζονται σε έναν βαθμό (π.χ. 85%) και ο βαθμός αυτός καταχωρείται στην καρτέλα του εκπαιδευόμενου. Ο βαθμός αυτός λίγο πριν τις εξετάσεις καταχωρείται στην καρτέλα των εκπαιδευομένων και μπορούν να τον «βλέπουν» όλοι οι εμπλεκόμενοι στο πρόγραμμα. Όσον αφορά τις ασκήσεις αυτοαξιολόγησης αυτές αφορούν μόνο τον εκπαιδευόμενο ο οποίος μπορεί και απαντά όσες φορές θέλει στις ερωτήσεις και τις υποβάλει μόνο στο σύστημα για αξιολόγηση και όχι στον εκπαιδευτή. Η όποια βαθμολογία αυτής της αυτοαξιολόγησης αφορά μόνο τον εκπαιδευόμενο ο οποίος ελέγχει μόνος τον εαυτό του μέσω του συστήματος (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2009).

Η διάρθρωσή του ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού υλικού παρουσιάζει την ύλη σε μικρές και αυτοτελείς μαθησιακές ενότητες, με τρόπο σχετικά φιλικό προς τον εκπαιδευόμενο. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο αρχικά δημιουργείται από ομάδα ειδικών επιστημόνων, με βάση υπάρχοντα συγγραφικά εγχειρίδια και στη συνέχεια αφού ελεγχθεί και εγκριθεί από τον εκάστοτε επιστημονικό υπεύθυνο του προγράμματος, δημοσιεύεται από το διαχειριστή του συστήματος στην ηλεκτρονική πλατφόρμα εκπαίδευσης. Αναλυτικότερα, η δημιουργία του πρωτογενούς εκπαιδευτικού υλικού γίνεται για την κάθε θεματική ενότητα του προγράμματος από τον Υπεύθυνο Εκπαίδευσης. Μετά την ολοκλήρωση της δημιουργίας αυτού του υλικού ο Υπεύθυνος Εκπαίδευσης το παραδίδει στον Υπεύθυνο Σπουδών, ο οποίος παραλαμβάνει, εγκρίνει και παραδίδει ηλεκτρονικά το πρωτογενές εκπαιδευτικό υλικό στα αρμόδια μέλη της Ομάδας Έργου για ψηφιοποίηση και στη συνέχεια το ψηφιοποιημένο εκπαιδευτικό υλικό αναρτάται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μάθησης (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2009)..

Το εκπαιδευτικό υλικό, σύμφωνα με τους δημιουργούς του είναι κατάλληλα διαμορφωμένο για να εξυπηρετήσει τους εκπαιδευτικούς στόχους του προγράμματος, να δώσει εναύσματα για εμβάθυνση στις σημαντικότερες έννοιες κάθε εκπαιδευτικής ενότητας, να προσφέρει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να «αλληλεπιδρούν» με το μαθησιακό αντικείμενο και παραδείγματα που βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να εμπεδώσουν την ύλη μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Το εκπαιδευτικό υλικό που είναι αναρτημένο στην πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης του ΚΕ.Δ.Β.Μ.ΑΠ περιλαμβάνει ηλεκτρονικό βιβλίο, ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα σε μορφή

διαφανειών - παρουσιάσεων με αφήγηση, εκπαιδευτικά video με αφήγηση, οδηγό μελέτης και βιβλιογραφία για το αντικείμενο κάθε διδακτικής ενότητας (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2009).

Τα εκπαιδευτικά βιβλία κάθε ενότητας εμπεριέχουν τα Βασικά Κεφάλαια, το σκοπό και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, τα Κύρια Σημεία και τις Λέξεις Κλειδιά, το Γλωσσάρι, τις Ασκήσεις και τα Τεστ Αυτοαξιολόγησης, τις Δραστηριότητες και την Προτεινόμενη Βιβλιογραφία (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2010).

Οι εκπαιδευτές του προγράμματος, από την έναρξη ισχύος του μητρώου, επιλέγονται από το Ενιαίο Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων του ΥΠΔΒΜΘ και είναι ωρομίσθιοι με κυριότερα καθήκοντά την υποχρεωτική φυσική παρουσία στις διαζώσεις συναντήσεις του προγράμματος, την διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της ασύγχρονης πλατφόρμας τηλεκπαίδευσης του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ., την αξιολόγηση εκπαιδευομένων βάσει παρουσίας (φυσικής παρουσίας και ενεργού συμμετοχής στις δραστηριότητες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης), εργασιών και τελικού διαγωνίσματος, την ηλεκτρονική καταχώρηση των βαθμολογιών των εκπαιδευομένων σε κάθε θεματική ενότητα προκειμένου να κριθεί κατά πόσο θα συνεχίσουν στην επόμενη, την θεματική ενότητα ή θα απορριφθούν από το τμήμα και την τήρηση παρουσιολογίων εκπαιδευομένων (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ,2010).

Η υποβολή των αιτήσεων για τους υποψήφιους ενήλικες εκπαιδευόμενους του προγράμματος «Οικονομία - Διοίκηση - Επιχειρήσεις» στον επίσημο ιστότοπο του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ για ένταξή τους στα τμήματα μάθησης γίνεται κάθε χρόνο στο διάστημα Μαρτίου - Μαΐου. Για το σκοπό αυτό απαιτείται η έγκαιρη ηλεκτρονική συμπλήρωση του ειδικού εντύπου αίτησης συμμετοχής στο πρόγραμμα. Ο κάθε υποψήφιος εκπαιδευόμενος μπορεί να κάνει αίτηση για ένα μόνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και σε μία έδρα ή κόμβο του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. και η επιλογή γίνεται με δημόσια και ανοικτή κλήρωση. Δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα, σύμφωνα με τις αρχές και τα πρότυπα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ενηλίκων, έχουν όλοι ανεξαιρέτως οι πολίτες ηλικίας 18 ετών και άνω με απαραίτητα τυπικά προσόντα το απολυτήριο τουλάχιστον λυκείου και την γνώση χειρισμού ηλεκτρονικού υπολογιστή. (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Κάθε τμήμα μπορεί να έχει το μέγιστο 30 εκπαιδευόμενους, ενώ η έναρξη των τμημάτων μάθησης γίνεται συνήθως την πρώτη Κυριακή του Οκτωβρίου. Η

παρουσία των εκπαιδευόμενων στις δια ζώσεις συναντήσεις είναι υποχρεωτική και πιστοποιείται με την υπογραφή παρουσιολογίου τόσο κατά την ώρα έναρξης του τμήματος μάθησης, όσο και κατά τη λήξη της συνάντησης. Δικαιολογείται μία απουσία σε κάθε θεματική ενότητα ενώ δεν δικαιολογείται σε καμία περίπτωση η απουσία στην πρώτη συνάντηση της πρώτης θεματικής ενότητας. Επιπλέον, υποχρεωτική είναι και η συμμετοχή στις δραστηριότητες (εργασίες, forum, κτλ) που διεξάγονται μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2010).

Η αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων γίνεται από τους εκπαιδευτές, οι οποίοι αναρτούν τη βαθμολογία κάθε εκπαιδευόμενου στην ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ. Η αξιολόγηση αυτή αφορά την ενεργό συμμετοχή (φυσική παρουσία στις δια ζώσεις συναντήσεις και ενεργό συμμετοχή στις δραστηριότητες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης), τη βαθμολογία στις 5 εργασίες και τη βαθμολογία στο τελικό διαγώνισμα με τους συντελεστές βαρύτητας των τριών πεδίων αξιολόγησης των εκπαιδευόμενων να κυμαίνονται για την μεν ενεργό συμμετοχή και το τελικό διαγώνισμα στο 25 % + 25 % (5 + 5 μόρια) για τις δε εργασίες στο 50 % (10 μόρια). Αν ο εκπαιδευόμενος έχει κατά μέσο όρο βαθμολογία το λιγότερο 10 μόρια σε μία ενότητα τότε συνεχίζει στην επόμενη θεματική ενότητα. Αλλιώς απορρίπτεται από τη συνέχιση του προγράμματος. Τέλος, η επιτυχής παρακολούθηση του εκπαιδευτικού προγράμματος οδηγεί στην απόκτηση «Πιστοποιητικού Δια Βίου Εκπαίδευσης» από τον εκπαιδευόμενο ενώ δεν χορηγούνται βεβαιώσεις επιτυχούς παρακολούθησης δε μία ή και περισσότερες θεματικές ενότητες του προγράμματος (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Στην εκπαιδευτική διαδικασία του εν λόγω προγράμματος Δια Βίου Εκπαίδευσης ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι ομαδικές εκπαιδευτικές συναντήσεις. Οι συναντήσεις αυτές οργανώνονται στην αρχή, στη μέση και στο τέλος της μαθησιακής διαδικασίας. Οι συναντήσεις είναι υποχρεωτικές και πραγματοποιούνται στους χώρους της μονάδας υποστήριξης κάθε περιφέρειας. Κάθε εκπαιδευτική, διαζώσης συνάντηση έχει διάρκεια περίπου 4 ώρες και αποτελείται από τα τρία ακόλουθα μέρη: (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2009).

Στο πρώτο μέρος γίνεται ενημέρωση και συζήτηση σχετικά με τη μαθησιακή πορεία. Επιπλέον, οι εκπαιδευτές αποσαφηνίζουν δυσνόητα σημεία του γνωστικού αντικείμενου. Στο δεύτερο μέρος οι εκπαιδευόμενοι συγκροτούν μικρές ομάδες εργασίας στο πλαίσιο των οποίων συνεργάζονται μεταξύ τους για την εκπόνηση

μαθησιακών δραστηριοτήτων για την αφομοίωση της νέας γνώσης. Στο τρίτο μέρος γίνεται επισκόπηση της ομαδικής εργασίας και συζήτηση για τα θέματα του γνωστικού αντικειμένου που αφορούν την ομαδική δραστηριότητα. Οι συναντήσεις αυτές θεωρούνται απαραίτητες στη μεθοδολογία εξ αποστάσεως υλοποίησης του εν λόγω εκπαιδευτικού προγράμματος διότι συμβάλλουν στη σύσφιξη των σχέσεων αλλά και στη συνεργατική μελέτη και την κατανόηση της διδακτέας ύλης από τους εκπαιδευόμενους (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2010).

Η πρώτη εκπαιδευτική συνάντηση έχει ιδιαίτερα μεγάλη μαθησιακή αξία γιατί αποσκοπεί στην «πρόσωπο με πρόσωπο» επικοινωνία μεταξύ όλων των απευθείας εμπλεκομένων στη εκπαιδευτική διαδικασία δηλαδή των εκπαιδευτών και των εκπαιδευόμενων. Οι εκπαιδευόμενοι ενημερώνονται αναλυτικά για την διαδικασία αυτή, για τη λειτουργία των συστημάτων ηλεκτρονικής μάθησης, την οργάνωση της μελέτης στον προσωπικό χώρο κάθε εκπαιδευόμενου, για τον τρόπο επικοινωνίας (e-mail, forum, κλπ.), για τη δομή, το περιεχόμενο και τον τρόπο αξιοποίησης του μαθησιακού υλικού της κάθε διδακτικής ενότητας, για τις επιπλέον μαθησιακές πηγές καθώς και για τη διαδικασία αξιολόγησής τους. Η δεύτερη εκπαιδευτική συνάντηση επιδιώκει περαιτέρω εξοικείωση με το σύστημα διαχείρισης ηλεκτρονικής μάθησης και επιλύονται δια ζώσης ότι άλλες εκπαιδευτικές ή τεχνικές δυσκολίες προκύπτουν κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα. Η τρίτη εκπαιδευτική συνάντηση κάθε ενότητας πραγματοποιούνται οι εξετάσεις για την συγκεκριμένη ενότητα. Η αξιολόγηση των ενηλίκων εκπαιδευομένων εδώ αφορά στις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που απέκτησαν και διαμόρφωσαν οι εκπαιδευόμενοι με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Οικονομία – Διοίκηση και Επιχειρήσεις». Η αξιολόγηση των διδακτικών ενότητων του συγκεκριμένου προγράμματος βασίζεται στην απόδοση των εκπαιδευόμενων στις δραστηριότητες, οι οποίες παραδιδόταν σε τακτά και σαφώς ορισμένα διαστήματα και στην επίδοσή τους στα τεστ αξιολόγησης. Η τελική αξιολόγηση και η πιστοποίηση των γνώσεων των εκπαιδευόμενων για το σύνολο του εκπαιδευτικού προγράμματος προκύπτει από την απόδοσή τους στις επιμέρους διδακτικές ενότητες. (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, 2008)

2.5 Η Σχέση της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης με την Εκπαίδευση Ενηλίκων

Στην εκπαίδευση των ενηλίκων το κυριότερο ίσως θέμα που προκύπτει σύμφωνα με τον Rogers (1999) είναι η ιδιαιτερότητα της μάθησης τους. Με βάση τις μελέτες των θεωρητικών της μάθησης των ενηλίκων συμπεραίνεται ότι η μάθησή τους χαρακτηρίζεται από ιδιαιτερότητες οι οποίες διαχωρίζουν τη μελέτη του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων από αυτή της εκπαίδευσης των παιδιών και των εφήβων. Αφού λοιπόν οι ενήλικες μαθαίνουν με τρόπο διαφορετικό και πιο ολοκληρωμένο σε σχέση με τους ανηλίκους, η εκπαίδευσή τους διαφέρει σε πολλά σημεία, με πιο σημαντικά τα τρία βασικά χαρακτηριστικά που διακρίνουν το ενήλικο από το μη ενήλικο άτομο δηλαδή την πλήρη ανάπτυξη, την προοπτική και την αυτονομία.

Έτσι, η ανάγκη για αυτοκαθορισμό και ενεργητική συμμετοχή (Knowles, 1990) καθώς και η εν δυνάμει ικανότητα για κριτικό στοχασμό (Κόκκος, 2006) που χαρακτηρίζει τους ενήλικους εκπαιδευόμενους, διαμορφώνει και τον καταλληλότερο τρόπο διδασκαλίας των ενηλίκων και καθορίζει τη χρήση των ανάλογων εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας και μάθησης.

Στην περίπτωση που η ενεργητική συμμετοχή στην εκπαιδευτική διεργασία θεωρείται σημαντική για την αποτελεσματική μάθηση των ενηλίκων, ο Κόκκος (1999) αναφέρει ότι αυτό κατευθύνει προς τον περιορισμό του μοντέλου της παραδοσιακής διδασκαλίας (π.χ. με εισηγήσεις) και στη χρήση ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών (π.χ. εργασίες σε ομάδες, συζήτηση, μελέτες περίπτωσης, και παιχνίδι ρόλων).

Επιπλέον ο Κόκκος (2003) θεωρεί ότι ο εκπαιδευτής των ενηλίκων καλείται να παίξει έναν πολυδιάστατο ρόλο, του εμπνευστή της ομάδας, του συνεργάτη, του συμβούλου, του δασκάλου. Ειδικά, ο ρόλος του εκπαιδευτή ως εμπνευστή θεωρείται κεντρικός και συμπεριλαμβάνει μία σειρά από ικανότητες-γνώσεις, δεξιότητες-κλειδιά και συγκεκριμένες στάσεις, στοιχεία που πρέπει να διαθέτει ο εκπαιδευτής, προκειμένου να οδηγήσει την ομάδα των εκπαιδευομένων στη δημιουργική μάθηση.

Από την άλλη πλευρά η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση προσδιορίζεται με βάση τον Moore (1972, 1973) ως δραστηριότητα σκόπιμη και προμελετημένη για τον

εκπαιδευόμενο ενώ για τον εκπαιδευτή ορίζει τη διδασκαλία σαν μια προγραμματισμένη συμπεριφορά με σκοπό να παρακινήσει και να προκαλέσει τη γνώση.

Επιπλέον ο Moore (1972, 1973) υποστηρίζει την ανάγκη ύπαρξης καθοδήγησης από το δάσκαλο προς το μαθητή μέσω διαφόρων μορφών επικοινωνίας, τη χρήση έντυπου υλικού, καθώς και ηλεκτρονικών και άλλων πηγών μάθησης τις οποίες ο μαθητής χρησιμοποιεί σε μια ατομική πορεία για την απόκτηση της γνώσης.

Με βάση τα προαναφερόμενα, εντοπίζοντας τα κοινά τους χαρακτηριστικά, προκύπτει ότι η εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση συνάδει απόλυτα με την Εκπαίδευση Ενηλίκων καθώς είναι φανερό ότι και στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση η μάθηση που προκύπτει είναι αποτέλεσμα της δραστηριοποίησης του ίδιου του διδασκόμενου ενώ ο σχεδιασμός της διδασκαλίας και της μάθησης βασίζεται σε χαρακτηριστικά όπως η εξατομίκευση της διδασκαλίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο λοιπόν συνοψίζοντας είδαμε ότι οι ραγδαίες αλλαγές στον επιστημονικό, τεχνολογικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα καθώς και η ολοένα και ευρύτερη χρήση των Νέων Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας, προβάλλουν επιτακτική την ανάγκη για διαρκή αναβάθμιση των γνώσεων και δεξιοτήτων των ανθρώπων, προκειμένου να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες απαιτήσεις ιδιαίτερα της κοινωνικής και εργασιακής τους ζωής. Στοιχώντας λοιπόν στην ενεργοποίηση των ατόμων για ανάπτυξη, στην προώθηση της ενεργής συμμετοχής τους στο κοινωνικό και οικονομικό γίνεσθαι καθώς και στην αύξηση των δυνατοτήτων απασχόλησης, προκύπτει η εξαιρετική χρησιμότητα της διά βίου μάθησης.

Σε ένα σύγχρονο σύστημα δια βίου μάθησης κυρίαρχη θέση έχει η εκπαίδευση ενηλίκων. Η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) του Υπουργείου Παιδείας Δια βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, μέσω του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), ως βασικός δικαιούχος υλοποίησης Δράσεων στον τομέα της διά βίου μάθησης αλλά και στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών στην εκπαίδευση ενηλίκων, εφαρμόζει ευέλικτα προγράμματα μάθησης σε ένα ευρύτατο φάσμα θεματικών πεδίων, ικανών να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Τα προγράμματα αυτά στο πλαίσιο μιας κυβερνητικής στρατηγικής που έχει ως στόχο τη συγκρότηση και λειτουργία ενός

ποιοτικού και αποτελεσματικού συστήματος εκπαίδευσης και επιμόρφωσης ενηλίκων, υλοποιούνται με σκοπό την διεύρυνση της μαθησιακής διαδικασίας και την παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών σε όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλύσουμε την αναγκαιότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και των προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης σε περίοδο οικονομικής κρίσης που βιώνουμε σήμερα.

2.6 Η Επαγγελματική Κατάρτιση στην Ευρώπη

Το βασικό δεδομένο που χαρακτηρίζει την εκπαιδευτική πραγματικότητα διεθνώς είναι η διαπιστωμένη ζήτηση για μάθηση σε συνδυασμό με τη μείωση του χρόνου που διατίθεται για τη μάθηση. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, εμφανίζεται στο προσκήνιο για να δώσει λύσεις, φαίνεται να είναι ικανή να το πράξει και εξαπλώνεται ταχύτατα. Πράγματι, οι ενέργειες για παροχή εκπαίδευσης από απόσταση είναι πάμπολλες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οι μεμονωμένες προσπάθειες παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μπορούν να συστηματοποιηθούν μέσω των επίσημων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, υποβάλλονται προτάσεις και καταρτίζονται προγράμματα με στόχο το συντονισμό και τη συνεργασία, την προώθηση της κοινωνικής συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διάστασης στην εκπαίδευση. Πολλά προγράμματα, πιλοτικά ή μη, βρίσκονται σε εξέλιξη, ενώ άλλα έχουν ολοκληρωθεί ή αντικατασταθεί από άλλα.

Τα εκπαιδευτικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Είναι τα προγράμματα που προκύπτουν από πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης απευθείας μέσω των θεσμικών της οργάνων, όπως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τα προγράμματα που προκύπτουν από την εταιρική σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης και κρατών μελών. Στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται τα προγράμματα SOCRATES και LEONARDO DA VINCI, ενώ στη δεύτερη περιλαμβάνονται τα προγράμματα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης (Αθανασούλα-Ρέππα, 1999).

Παλαιότερα προγράμματα ήταν το DELTA για την ανάπτυξη της τεχνολογίας που σχετίζεται με το εκπαιδευτικό λογισμικό και το INFO-2000 στο οποίο υπήρχαν δράσεις για δημιουργία εκπαιδευτικού λογισμικού με έμφαση στο περιεχόμενο. Λίγα στοιχεία για τα ευρωπαϊκά προγράμματα που έχουν άμεση ή και έμμεση σχέση με το πεδίο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ακολουθούν χωρισμένα σε υποενότητες (http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Αρχικά λοιπόν το πρόγραμμα SOCRATES συνιστά το σημαντικότερο πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση είναι το SOCRATES, το οποίο βρίσκεται πλέον στη δεύτερη του φάση που αποτελεί συνέχεια της πρώτης. Στο πρόγραμμα SOCRATES συμμετέχουν 30 ευρωπαϊκές χώρες και συμπεριλαμβάνονται μια σειρά από δράσεις και μεταξύ αυτών και η ενέργεια Minerva, η οποία αφορά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το πρόγραμμα SOCRATES επιζητά ουσιαστικά την εφαρμογή πολιτικής στον τομέα της εκπαίδευσης. Αποτελείται από δύο φάσεις, στις οποίες διαφοροποιούνται τα σημεία στα οποία δίνεται έμφαση. Η πρώτη φάση άρχισε στις 1 Ιανουαρίου 1995 και ολοκληρώθηκε στις 31 Δεκεμβρίου του 1999 ενώ η δεύτερη φάση ξεκίνησε στις 1 Ιανουαρίου 2000 και θα διαρκέσει έως και 31 Δεκεμβρίου 2006. Η πρώτη φάση του προγράμματος (1995-1999) περιελάμβανε τρεις τομείς κοινοτικής δράσης: την ανώτερη εκπαίδευση, τη σχολική εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς και εγκάρσιες δραστηριότητες στους τομείς εκμάθησης ξένων γλωσσών, ανοικτής και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών (συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων Eurydice και Arion). Στόχος του προγράμματος ήταν να αναπτυχθεί η ευρωπαϊκή διάσταση στις σπουδές όλων των επιπέδων και η γνώση των γλωσσών της Κοινότητας ώστε να επιτραπεί στους πολίτες της Κοινότητας να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενισχύοντας παράλληλα την αλληλεγγύη μεταξύ των λαών της Κοινότητας. Επιπλέον, στόχος του προγράμματος αποτέλεσε και η εντατικοποίηση της κινητικότητας των σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η προώθηση ευρείας και εντατικής συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων όλων των εκπαιδευτικών επιπέδων σε όλα τα κράτη μέλη, καθώς και η αξιοποίηση του πνευματικού δυναμικού μέσω της κινητικότητας των διδασκόντων. Το πρόγραμμα αποσκοπούσε επίσης στο να ενθαρρυνθεί η ακαδημαϊκή αναγνώριση των διπλωμάτων και των περιόδων σπουδών, κυρίως με την εισαγωγή

ακαδημαϊκών δανείων και προτύπων προγραμμάτων που να αποβλέπουν στη διευκόλυνση αυτής της αναγνώρισης σε κοινοτικό επίπεδο. Το πρόγραμμα προέβλεπε τη χρησιμοποίηση των ΤΠΕ ως μέσου και ως θέματος για την εκπαίδευση, συμπεριλαμβάνοντας τα πολυμέσα της πληροφόρησης και τις τηλεματικές πλευρές σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα ενθάρρυνε τη νοητή κινητικότητα των γνώσεων και των εμπειριών, κυρίως με την ανάπτυξη της ανοικτής και εξ αποστάσεως εκμάθησης και εκπαίδευσης σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα και τέλος προώθησε τις ανταλλαγές πληροφοριών και εμπειριών, έτσι ώστε η ποικιλία των εκπαιδευτικών συστημάτων στα κράτη μέλη να καταστεί πηγή εμπλουτισμού (http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Η δεύτερη φάση του προγράμματος (2000-2006) βρίσκεται σε εξέλιξη. Σύμφωνα με τη διαδικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROPA), οι στόχοι του προγράμματος είναι η προώθηση της Ευρώπης της γνώσης και η ενθάρρυνση της δια βίου εκπαίδευσης με την εκμάθηση ξένων γλωσσών, η ενθάρρυνση της κινητικότητας, της προαγωγής της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το άνοιγμα στα μέσα πρόσβασης στην εκπαίδευση και η διάδοση της χρήσης των νέων τεχνολογιών στον τομέα της εκπαίδευσης. Οι δύο κεντρικοί στόχοι είναι η προώθηση της δια βίου μάθησης και η ανάπτυξη της Ευρώπης της γνώσης. Το πρόγραμμα SOCRATES εφαρμόζεται μέσω οκτώ ενεργειών, πέντε εκ των οποίων είναι «κάθετες» και τρεις είναι «οριζόντιες» και αποβλέπουν στην αναβάθμιση του συντονισμού των επιμέρους δράσεων. Οι ενέργειες είναι οι εξής :Comenius (σχολική εκπαίδευση), Erasmus (τριτοβάθμια εκπαίδευση), Grundtvig (εκπαίδευση ενηλίκων και δια βίου μάθηση), Lingua (εκμάθηση γλωσσών, γλωσσολογία) και Minerva (ΤΠΕ και ΑεξΑΕ). Οι «οριζόντιες» ενέργειες είναι η παρατήρηση και Καινοτομία των εκπαιδευτικών συστημάτων, οι κοινές ενέργειες και τα συνοδευτικά μέτρα (http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης και όχι μόνο τα δεκαπέντε κράτη-μέλη της Κοινότητας (όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα, μια και σήμερα τα κράτη-μέλη είναι ήδη εικοσιπέντε). Οι συμμετέχουσες χώρες είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση του προγράμματος μέσω των εθνικών τους γραφείων και με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται μια πιο άμεση επαφή με τους πολίτες. Για το συντονισμό και τη συνεργασία των ενεργειών του προγράμματος, έχει συσταθεί

επιτροπή με μέλη εκπροσώπους των κρατών μελών. Η επιτροπή επομίζεται τον επικουρικό έλεγχο και τη συνεκτική εφαρμογή των ενεργειών του προγράμματος. Δικαιούχοι του προγράμματος είναι όλοι όσοι εμπλέκονται ενεργά με την εκπαίδευση. Αναλυτικότερα, δικαίωμα συμμετοχής στο πρόγραμμα έχουν: Κάθε μαθητής, φοιτητής ή άλλος εκπαιδευόμενος, κάθε κατηγορία εκπαιδευτικού προσωπικού, όλα τα είδη εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τα άτομα και τα όργανα που είναι αρμόδια για τις πολιτικές και τα συστήματα εκπαίδευσης. Τέλος, ο προϋπολογισμός όλου του προγράμματος SOCRATES (Phase II) φθάνει τα 1.850 εκατομμύρια Ευρώ

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Στη συνέχεια παρουσιάζουμε το πρόγραμμα Minerva το οποίο αφορά στις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση. Ο στόχος της Minerva είναι η ενθάρρυνση της χρήσης των ΤΠΕ στην εκπαίδευση γενικά, αλλά και των πολυμέσων και της Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΑεξΑΕ). Η ενέργεια Minerva αποβλέπει στην καλύτερη κατανόηση της καινοτομίας, στην ανάπτυξη νέων παιδαγωγικών μεθόδων και στην κοινοποίηση των αποτελεσμάτων των σχεδίων καθώς και στην προώθηση της ανταλλαγής εμπειριών σε σχέση με την ΑεξΑΕ και τις ΤΠΕ. Πιο συγκεκριμένα η ενέργεια Minerva επιδιώκει να προωθήσει τη συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο στους τομείς των ΤΠΕ και της ΑεξΑΕ. Δηλαδή αποβλέπει στην προώθηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την αξιοποίηση των ΤΠΕ αλλά πάντα μέσω συνεργατικών σχημάτων http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Τα τρία βασικά αντικείμενα της Minerva είναι να προωθήσει την πληροφόρηση και την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτών, εκπαιδευόμενων, πολιτικών και κοινού στην εφαρμογή και υπεύθυνη χρήση των ΤΠΕ για εκπαιδευτικούς σκοπούς, να διασφαλίσει ότι οι αποδεκτές παιδαγωγικές μέθοδοι θα ληφθούν υπόψη στην ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών προϊόντων και υπηρεσιών με βάση τις ΤΠΕ και τα πολυμέσα και να επεκτείνει την πρόσβαση σε ανεπτυγμένες μεθόδους και σε εκπαιδευτικές πηγές, καθώς και να παρέχει πρόσβαση σε καλές πρακτικές και αποτελέσματα προγραμμάτων στον τομέα της εκπαίδευσης. Από το πρόγραμμα Minerva χρηματοδοτούνται και ενέργειες για την ανάπτυξη αποθετηρίων πηγών για την εκπαίδευση από απόσταση (Online Resources Repositories for Distance

Learning). Παράδειγμα αποτελεί το e-Resources and Distance Learning Management (eDilema)(http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Το πρόγραμμα Erasmus αποτελεί πρόγραμμα ανταλλαγής φοιτητών αλλά και εκπαιδευτών και υποστηρίζεται από το SOCRATES. Είναι δείγμα της διάχυτης ευρωπαϊκής βούλησης για αναβάθμιση της εκπαίδευσης, μέσω της συνεργασίας και της ανταλλαγής απόψεων σε τομείς όπως η ανάπτυξη προγραμμάτων σπουδών, θεματικών δικτύων, κ.λπ. Συμβάλλει στην προώθηση της κινητικότητας στην ευρωπαϊκή τριτοβάθμια εκπαίδευση και μάλιστα της εικονικής κινητικότητας. Συμπεριλαμβάνει και το European Credit Transfer System (ECTS) ώστε να διευκολύνεται η κινητικότητα των σπουδαστών. (http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Το πρόγραμμα TEMPUS βρίσκεται στην τρίτη του φάση TEMPUS III (2000-2006), το οποίο αποτελεί συνέχεια των προγραμμάτων TEMPUS I (1990-1993) και TEMPUS II (1994-1998). Στόχος του TEMPUS είναι η ανάπτυξη συστημάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της συνεργασίας των κρατών-μελών της Κοινότητας αλλά και με άλλες χώρες της Ευρώπης ή ακόμα και της Μεσογείου. Το σημαντικό στοιχείο για το TEMPUS είναι η θέση που υιοθετεί η Κοινότητα ως προς την τριτοβάθμια εκπαίδευση, την οποία και θεωρεί μαζί με την επαγγελματική κατάρτιση τους τομείς-κλειδιά για την οικονομική και κοινωνική μεταρρύθμιση (http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Το πρόγραμμα LEONARDO DA VINCI διακρίνεται σε δύο φάσεις όπως και το SOCRATES. Στόχος του προγράμματος είναι η εφαρμογή πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επαγγελματική κατάρτιση. Αποβλέπει στην προώθηση της δια βίου μάθησης μέσω των πολιτικών για τη δια βίου κατάρτιση. Για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος προβλέπονται τρία είδη μέτρων τα οποία εξειδικεύονται σε τέσσερις δέσμες δράσεων. Τα προγράμματα SOCRATES και LEONARDO μπορούν να συνδυαστούν δεδομένου ότι υποστηρίζουν κοινές ενέργειες. Αξίζει να επισημανθεί ότι τα προγράμματα που αναφέρθηκαν θα λήξουν στα τέλη του 2006. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 14 Ιουλίου 2004 ανακοίνωσε ότι τα προγράμματα αυτά θα αντικατασταθούν με τέσσερα κύρια προγράμματα των οποίων ο προϋπολογισμός θα είναι κατά τρεις φορές μεγαλύτερος από τον προηγούμενο. Η

διάρκεια των προγραμμάτων θα καλύπτει τα έτη 2007-2013. Πρόκειται για τα εξής προγράμματα: Integrated Action Programme in Lifelong Learning, Youth in Action, Culture 2007, MEDIA 2007. (http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/newprog/index_en.html).

Τα ευρωπαϊκά προγράμματα ARIADNE και ARIADNE II ανέπτυξαν εργαλεία και μεθοδολογίες για την παραγωγή, διαχείριση και επαναχρησιμοποίηση παιδαγωγικών πηγών και εκπαιδευτικών τεχνολογιών που βασίζονται στην τηλεματική. Μετά το τέλος των προγραμμάτων δημιουργήθηκε το αντίστοιχο φόρουμ ARIADNE για να εξερευνήσει και να επεκτείνει τα αποτελέσματα τους. Το EUMEDIS είναι ένα νέο πρόγραμμα με πέντε δράσεις, μια εκ των οποίων είναι εκπαιδευτικής φύσεως. Η έμφαση δίνεται περισσότερο στη χρήση ώριμων τεχνολογιών και όχι στην ανάπτυξη νέων. Στην συνέχεια παρατηρούμε το πρόγραμμα Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη – Research and Technological Development. Από το 1984 η έρευνα και η τεχνολογική ανάπτυξη στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατανέμονται σε μια σειρά προγραμμάτων (framework programmes) και υλοποιούνται από αυτά (Dekkers, 1997). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και οι βιβλιοθήκες βρίσκονται στην ατζέντα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για πολλά χρόνια. Αρχικά με τα προγράμματα τηλεματικής και τώρα με τα προγράμματα της Κοινωνίας της Πληροφορίας. Το πρόγραμμα Telematics for Libraries συγκέντρωσε μια σειρά από προγράμματα που αφορούσαν στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες όπως τα HYPERLIB, BIBDEL, EDUCATE, ELVIL και LIBERATION (Stork, 2000). Πλέον προγράμματα αναπτύσσονται και μπορούν να αναπτυχθούν στο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας (<http://www.cordis.lu>).

Το Information Society Technologies (IST) Programme περιλαμβάνει μια σειρά από ειδικές δράσεις και οριζόντια προγράμματα. Ένα από τα οριζόντια προγράμματα είναι οι Τεχνολογίες της Κοινωνίας της Πληροφορίας (Θεματική Προτεραιότητα 2). Η διάρκεια του προγράμματος είναι από το 2002 έως το 2006 και για την Ελλάδα έχει οριστεί το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης ως Εθνικό Σημείο Επαφής. Στα IST προγράμματα εντάσσεται και το Network of Excellence on Digital Libraries (DELOS) για την ανάπτυξη τεχνολογιών ψηφιακών βιβλιοθηκών. (IST Programme: <http://www.cordis.lu>). Στο 5^ο και 6^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο (Framework Programme) της IST εντάσσονται ποικίλα ερευνητικά προγράμματα

όπως το eContent για την παραγωγή, χρήση και διανομή ευρωπαϊκού ψηφιακού περιεχομένου και το eTEN για την προώθηση ηλεκτρονικών υπηρεσιών στην Ευρώπη στο πλαίσιο μιας ηλεκτρονικής κοινωνίας (e-Society), συμπεριλαμβάνοντας και την ηλεκτρονική μάθηση. Επιπρόσθετα, υπάρχουν σε εξέλιξη διάφορα πιλοτικά έργα για την ηλεκτρονική μάθηση (e-learning pilot projects). Αυτά είναι τα εξής: cEVU – Collaborative European Virtual University, ELDA – e-learning Disability Access, LIVIUS – Learning in a Virtual Integrated University, MENU – Model for a European Networked University, ICETEL – Improving Continuing Education and Training through e-learning, DELPHI – European Observatory for Emergent e-learning, EL4EI – e-learning for e-inclusion, E.L.I.Fo – e-learning Intercultural Forum, EUDOXOS – Teaching Science with Robotic Telescope, LEIPS – Learning about e-learning Innovation process in Schools. Σημαντική δράση στο 6^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο αποτελεί και το Digital Heritage and Cultural Content (DigiCULT) που έχει ισχύ, παρομοίως και με τα υπόλοιπα προγράμματα, έως το 2006.

Η πρωτοβουλία για το eLearning συμβάλλει στην ενίσχυση της ιδέας ενός «ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου εκπαίδευσης». Στόχος της πρωτοβουλίας είναι η βελτιστοποίηση της χρήσης των νέων τεχνολογιών πολυμέσων και διαδικτύου και επίσης η βελτίωση της ποιότητας της μάθησης διευκολύνοντας την πρόσβαση στα μέσα και τις υπηρεσίες κάνοντας εφικτές τις εξ αποστάσεως ανταλλαγές και τη συνεργασία. Επομένως ο στόχος του προγράμματος δεν είναι άλλος από το να επισπευσθεί η προσαρμογή των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών συστημάτων στην κοινωνία της γνώσης και τον ψηφιακό πολιτισμό. Το πρόγραμμα επιδιώκει τον εξοπλισμό των εκπαιδευτικών μονάδων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές πολυμέσων, τη δικτύωσή τους, την ανάπτυξη εκπαιδευτικών υπηρεσιών και λογισμικού και την κατάρτιση των εκπαιδευτών στις νέες ψηφιακές τεχνολογίες (<http://www.cordis.lu>).

Το πρόγραμμα eLearning εντάσσεται στην πρωτοβουλία eLearning και αποφασίστηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2003. Είναι ένα πρόγραμμα για την ουσιαστική ένταξη των ΤΠΕ στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη. Στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας των ευρωπαϊκών συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και πρόσβασης σε αυτά μέσω της χρήσης των ΤΠΕ (<http://elearningeuropa.info>).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε στη δημιουργία του eLearning portal το

Φεβρουάριο του 2003. Το portal στοχεύει στην παροχή πληροφόρησης από ένα σημείο (single point of reference) για όλα τα επίπεδα και τα πεδία της ηλεκτρονικής μάθησης και παράλληλα στην ενίσχυση όλων των εκπαιδευτικών οργανισμών και των ενδιαφερομένων με τη διάθεση πηγών και την παροχή πληροφόρησης. Αποτελεί έναν άξονα για την προώθηση και την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Παράλληλα με τα ευρωπαϊκά προγράμματα έχουν οργανωθεί και ευρωπαϊκά δίκτυα με σκοπό την πληροφόρηση και την ανταλλαγή προβληματισμών και τη γνωστοποίηση καλών πρακτικών. Ενδεικτικά αναφέρουμε το Time2Learn και το GEANT. Το Time2Learn είναι ένα θεματικό δίκτυο (thematic network) που υποστηρίζεται και χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που αποβλέπει στη συνένωση μιας μεγάλης κοινότητας ενδιαφερομένων και ειδικών στα πεδία του e-learning και της επαγγελματικής κατάρτισης. Βασικός στόχος του δικτύου είναι η δημιουργία μιας τράπεζας πληροφοριών έρευνας και ανάπτυξης (Research and Development data bank). Με την τράπεζα δεδομένων θα επεκταθούν οι δυνατότητες των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και επομένως θα αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης συνολικά. Συμμετέχουν έντεκα χώρες με ερευνητικά ιδρύματα, ακαδημαϊκά ιδρύματα αλλά και άλλους οργανισμούς. Μεταξύ άλλων συμμετέχουν και το Universidad Oberta de Catalunya (UOC) και το Open University of the Netherlands (OUN). Τέλος το GEANT είναι το σημαντικότερο ευρωπαϊκό δίκτυο επικοινωνίας για την έρευνα και την εκπαίδευση. Δίνει τη δυνατότητα σε όλους τους ερευνητές να μοιραστούν τις ιδέες και τις γνώσεις τους και περιλαμβάνει και υπηρεσίες κινητικότητας και περιαγωγής. Από ελληνικής πλευράς στο δίκτυο συμμετέχει το Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ). Το δίκτυο GEANT θα χρησιμοποιήσει μια αναβαθμισμένη υβριδική αρχιτεκτονική που θα συνδυάζει την καλύτερη τεχνολογία από τον κόσμο της τηλεφωνίας και του διαδικτύου (<http://elearningeuropa.info>).

Τα πανεπιστήμια κατατάχθηκαν με βάση το πλήθος των εγγεγραμμένων φοιτητών τους όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα. Οι αριθμοί των εγγεγραμμένων φοιτητών αφορούν στο τελευταίο ακαδημαϊκό έτος εκτός από τις περιπτώσεις που υποσημειώνονται.

Πίνακας 1: Κατάταξη των πανεπιστημίων στην Ευρώπη με βάση το πλήθος των εγγεγραμμένων φοιτητών (Keegan,2001).

Πανεπιστήμιο	Χώρα	Έτος ίδρυσης	Φοιτητές
Open University	Ηνωμένο Βασίλειο	1971	180.000
Universidad Nacional de Educacion a Distancia (UNED)	Ισπανία	1972	170.000 (στοιχεία έτος 2001-2002)
FernUniversitat	Γερμανία	1974	55.000
Universitat Oberta de Catalunya (UOC)	Ισπανία	1994	26.612 (στοιχεία έτος 2002-2003)
Open Universiteit Nederland (OUN)	Ολλανδία-Κάτω Χώρες	1984	21.004 (στοιχεία έτος 2003-2004)
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	Ελλάδα	1997	16.800
Universidade Aberta	Πορτογαλία	1988	10.000

Με μια γρήγορη ματιά διαπιστώνουμε ότι αρκετά ανοικτά πανεπιστήμια ιδρύθηκαν μέσα σε μια δεκαπενταετία, από το 1970 έως το 1985. Το γεγονός αυτό εξηγείται από τις αλλαγές που έγιναν στον τομέα της εκπαίδευσης αλλά και από τη διαφοροποίηση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής με αντίκτυπο στις ανάγκες για εκπαίδευση. Παράλληλα παρατηρείται αύξηση στον αριθμό των φοιτητών που εγγράφονται στα προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς. Επιπρόσθετα, μια σημαντική παρατήρηση που πρέπει να γίνει αφορά στο Βρετανικό μοντέλο. Το μοντέλο που υλοποιείται εδώ και τρεις δεκαετίες περίπου από το Open University θεωρείται ιδιαίτερα επιτυχημένο. Είναι χαρακτηριστική η υιοθέτηση του μοντέλου από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), το οποίο σχεδιάστηκε, λειτούργησε και λειτουργεί έχοντας ως γνώμονα το Open University. Ακόμα και για το εκπαιδευτικό υλικό, αγοράστηκαν τα δικαιώματα από τους Βρετανούς και έγιναν μεταφράσεις και απαραίτητες τροποποιήσεις και προσθήκες.

Το υλικό βέβαια αξιολογήθηκε και όπου κρίθηκε κατάλληλο, έγιναν οι αντίστοιχες διαδικασίες. Ως προς τη λειτουργία του ΕΑΠ ακολουθήθηκε η στρατηγική του Open University με την υιοθέτηση ενός κατανεμημένου μοντέλου που βασίζεται στον εκπαιδευτή, καθηγητή-σύμβουλο. Ο εκπαιδευτής μαζί με το εκπαιδευτικό υλικό και τον εκπαιδευόμενο δημιουργούν μια τριαδική σχέση που είναι κάτι νέο, κάτι διαφορετικό από τη δυαδική σχέση εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου που λαμβάνει χώρα στην εκπαιδευτική διαδικασία της συμβατικής εκπαίδευσης. Στο εξ αποστάσεως μοντέλο που υιοθετήθηκε και από το ΕΑΠ, ο εκπαιδευτής έχοντας έναν τροποποιημένο ρόλο υποστηρίζει το εκπαιδευτικό υλικό και παράλληλα συμβουλεύει και ενθαρρύνει τη μαθησιακή διαδικασία του εκπαιδευόμενου (Λιοναράκης, 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

3.1 Η Αναγκαιότητα της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και των Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Οι ραγδαίες εξελίξεις στον οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό τομέα, έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στον καθημερινό τρόπο ζωής γενικότερα και ειδικότερα στην εκπαίδευση. Η απαίτηση για συνεχή αύξηση της παραγωγικότητας, έχει οδηγήσει στην εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου εκπαίδευσης και κατάρτισης των εργαζομένων κάθε ειδικότητας και επιπέδου μόρφωσης. Επιπλέον, η συνεχής ανάπτυξη των επιστημών και η εξέλιξη του ευρύτερου τεχνολογικού τομέα με γρήγορους ρυθμούς, έχει σαν αποτέλεσμα την απαξίωση γνώσεων που αποκτήθηκαν στο παρελθόν και επιβάλλει την ανάγκη για συνεχή εκπαίδευση του επιστημονικού δυναμικού. Η Ευρώπη προσπαθεί να ανακάμψει από μια σοβαρή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Τα ποσοστά της ανεργίας είναι υψηλά, ιδιαίτερα για τους νέους. Η κρίση ενέτεινε την ανάγκη μεταρρύθμισης των οικονομιών και των κοινωνιών μας. Η Ευρώπη επιθυμεί να γίνει πιο έξυπνη, πιο διατηρήσιμη και να μην χαρακτηρίζεται από αποκλεισμούς. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός χρειαζόμαστε ευέλικτα, υψηλής ποιότητας συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που να ανταποκρίνονται στις σημερινές και τις μελλοντικές ανάγκες. Σήμερα στην Ευρώπη περίπου 76 εκατομμύρια πολίτες ηλικίας 25-64 ετών, δηλαδή σχεδόν όσο ο συνολικός πληθυσμός της Ιταλίας, της Ουγγαρίας και της Αυστρίας, είτε έχουν χαμηλά προσόντα είτε δεν διαθέτουν καθόλου προσόντα. Υπερβολικά μεγάλος

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα 83

αριθμός νέων ηλικίας 18-24 ετών εξακολουθούν να εγκαταλείπουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης χωρίς προσόντα. Χρειάζεται επείγοντως η λήψη μέτρων για την πρόληψη ή την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_el.pdf.)

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Cedefop σχετικά με τις απαιτούμενες δεξιότητες για την προσεχή δεκαετία οι τεχνολογικές αλλαγές θα αυξήσουν την ζήτηση εργαζομένων με προσόντα υψηλού και μεσαίου επιπέδου εις βάρος όσων διαθέτουν χαμηλά προσόντα. Ακόμα και εκείνα τα επαγγέλματα που απαιτούσαν δεξιότητες κυρίως χαμηλού επιπέδου, απαιτούν όλο και περισσότερα προσόντα μεσαίου ή ακόμα και υψηλού επιπέδου. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα με χαμηλά ή και καθόλου τυπικά προσόντα θα αντιμετωπίσουν περισσότερες δυσκολίες για να βρουν εργασία στο μέλλον. Επίσης, όλο και περισσότερα στοιχεία καταδεικνύουν την πτώση των μισθών στον τομέα της απασχόλησης, καθώς οι αμοιβές των εργαζομένων με υψηλές δεξιότητες αυξάνονται, ενώ οι αμοιβές των εργαζομένων με χαμηλές ή και καθόλου δεξιότητες συρρικνώνονται. (http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_el.pdf.)

Η χώρα μας σήμερα πλήττεται από μια πρωτοφανή κρίση με αποτέλεσμα η ανεργία να εκτοξεύεται και η ύφεση να βαθαίνει. Ένα από τα αποτελέσματα της βαθιάς αυτής ύφεσης είναι και η περικοπή των επενδύσεων στο ανθρώπινο δυναμικό, παρόλο ότι η σημασία της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε αυτές τις συνθήκες καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη όταν η οικονομία βρίσκεται σε τέτοια καθοδική πορεία. Και αυτό, δηλαδή αυτή η αυξανόμενη σημασία στην περίοδο της κρίσης, είναι κάτι που δεν μπορεί να αμφισβητηθεί αφού η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, αποδεδειγμένα σε κάποιο βαθμό σε μικροοικονομικό επίπεδο βοηθά στην απόκτηση υψηλότερου εισοδήματος, ενώ σε μακροσκοπικό επίπεδο συντελεί στη βελτίωση της παραγωγικότητας μέσω της προσαρμοστικότητας του κάθε εργαζομένου στις τεχνολογικές εξελίξεις. Αλλά και από την άλλη πλευρά αν το δει κανείς, η οικονομία που αναδύεται από μια ύφεση δεν είναι ποτέ όμοια με αυτή που είχε περιπέσει σε κρίση. Επομένως οι αναμενόμενες στην οικονομία αλλαγές δημιουργούν υποχρεωτικά την ανάγκη για νέες δεξιότητες, επομένως η σημασία της ΕΕΚ ενισχύεται (<https://papede.files.wordpress.com/2014/03/voutsinos.pdf>) .

Η σωστή, επομένως, εκπαίδευση των νεοεισερχόμενων στελεχών στην αγορά

εργασίας και η επανεκπαίδευση του υφιστάμενου προσωπικού αποκτά σήμερα μεγαλύτερη από ότι, συνήθως, σημασία, καθώς συνιστά έναν πολύ σημαντικό παράγοντα τόσο για τη δημιουργία συνθηκών ανάπτυξης όσο και για την άμβλυνση, κατά το δυνατόν, σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων, όπως η ανεργία και το ασφαλιστικό. Με αυτά τα δεδομένα ο όρος εκπαίδευση αποκτά μια άλλη διάσταση και το μοντέλο το οποίο βασίζεται σε παραδοσιακές μεθόδους αδυνατεί να καλύψει τις ανάγκες προγραμμάτων συνεχούς εκπαίδευσης. Ο σημαντικότερος από τους λόγους που συνθέτουν αυτή την αδυναμία είναι η μη ύπαρξη φυσικής παρουσίας των εκπαιδευομένων και του εκπαιδευτικού στον ίδιο χώρο την ίδια χρονική στιγμή. Για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη και η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων (<https://papede.files.wordpress.com/2014/03/voutsinos.pdf>).

Η μέθοδος της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η επικρατέστερη. Χάρη στην έκρηξη των τεχνολογιών Διαδικτύου, έχει καταστεί πλέον δυνατή η δόμηση ενιαίων προγραμμάτων που απευθύνονται σε ευρύ κοινό μέσω της διαδικασίας της εκπαίδευσης από απόσταση (e-learning). Η εφαρμογή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε προγράμματα δια βίου μάθησης προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα με κυριότερα τη μείωση του κόστους και την αύξηση της προσβασιμότητας σε μαθησιακό υλικό. Αναπόσπαστο στοιχείο για την επιτυχή εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων είναι η μαθησιακή μέθοδος που θα ακολουθηθεί, αφού το κλασσικό περιβάλλον της «τάξης» παύει να υφίσταται. Κατά συνέπεια παραδοσιακές μέθοδοι μάθησης δεν βρίσκουν εφαρμογή σε περιβάλλοντα εξ' αποστάσεως δια βίου εκπαίδευσης.

3.2 Η Έλλειψη Απασχόλησης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Στην τρέχουσα περίοδο με την παρούσα δυσμενή οικονομική και κοινωνική συγκυρία που ξεκίνησε το 2008 και λαμβάνει τεράστιες διαστάσεις σήμερα, το κεντρικό πρόβλημα είναι ο ολοένα αυξανόμενος αριθμός ανέργων που παράγει αυτή η συγκεκριμένη οικονομική κρίση στη χώρα μας. Με το ποσοστό της ανεργίας να εκτινάσσεται στο 15,9% στο πρώτο τρίμηνο του 2011, τον αριθμό των ανέργων να διαμορφώνεται στους 793.000 και με τις προβλέψεις να γίνονται συνεχώς πιο δυσοίωνες για τους ανθρώπους που θα αναγκαστούν να βρεθούν εκτός αγοράς

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

εργασίας, η κατάρτιση αποτελεί πλέον σημαντική διέξοδο και επιτακτική ανάγκη για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες. Και ενώ η ανεργία αυξάνεται συνεχώς με ανησυχητικά ποσοστά, έρχεται η έκπληξη καθώς το 41% των επιχειρήσεων δηλώνουν δυσκολία κάλυψης θέσεων εργασίας σε βασικούς τομείς εξαιτίας έλλειψης ταλέντου και βασικών δεξιοτήτων (<http://reviews.in.gr/greece/elearning/article>).

Συγκεκριμένα σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη κατά το πρώτο τρίμηνο του 2011 για την έλλειψη ταλέντου στην Ελλάδα από την Manpower Group σε 40.000 εργοδότες σε 39 χώρες, η χώρα μας καταλαμβάνει την 16^η θέση όσον αφορά τη δυσκολία κάλυψης θέσεων εργασίας, με τους εργοδότες να δηλώνουν υψηλό βαθμό δυσκολίας στην στελέχωση θέσεων σε ειδικότητες όπως Επαγγελματίες Πωλητές, Υψηλόβαθμα στελέχη, προσωπικό όλων των βαθμίδων για Λογιστήρια και Οικονομικά Τμήματα, προσωπικό για διοικητική και γραμματειακή υποστήριξη κλπ. Μάλιστα το 66% των εργοδοτών ανέφερε ότι η ύπαρξη κενών θέσεων λόγω της προαναφερθείσας δυσκολίας θέτει σοβαρό ζήτημα αποτελεσματικότητας στην παραγωγική διαδικασία. Επιπλέον ένας τρίτος παράγοντας που επιβάλλει την ανάπτυξη (από πλευράς προσφοράς) και προσφυγή (από πλευράς ζήτησης) σε προγράμματα κατάρτισης είναι η ανάγκη για επαγγελματική κινητικότητα τόσο γεωγραφική όσο και κλαδική. Ένας τέταρτος παράγοντας είναι ο επαγγελματικός επαναπροσδιορισμός που αρχίζει όλο και πιο έντονα να υιοθετείται από άτομα όλων των ηλικιακών ομάδων (<http://reviews.in.gr/greece/elearning/article>).

Πίνακας 2: Χρήση Διαδικτύου Ανά Χώρα τα έτη 2000-2010.

ΧΩΡΕΣ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (2010)	ΧΡΗΣΤΕΣ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟΥ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥ ΣΜΟΥ	%ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ (2000-2010)	% ΧΡΗΣΤΩ Ν ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
ΑΥΣΤΡΙΑ	8,214,160	6,143,600	74.8 %	192.6 %	1.3 %
ΒΕΛΓΙΟ	10,423,493	8,113,200	77.8 %	305.7 %	1.7 %
ΔΑΝΙΑ	5,515,575	4,750,500	86.1 %	143.6 %	1.0 %
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	5,255,695	4,480,900	85.3 %	132.5 %	0.9 %

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

ΓΑΛΛΙΑ	64,768,389	44,625,300	68.9 %	425.0 %	9.4 %
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	82,282,988	65,123,800	79.1 %	171.3 %	13.7 %
ΕΛΛΑΔΑ	10,749,943	4,970,700	46.2 %	397.1 %	1.0 %
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	9,992,339	6,176,400	61.8 %	763.8 %	1.3 %
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	4,622,917	3,042,600	65.8 %	288.1 %	0.6 %
ΙΤΑΛΙΑ	58,090,681	30,026,400	51.7 %	127.5 %	6.3 %
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	16,783,092	14,872,200	88.6 %	281.3 %	3.1 %
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	4,676,305	4,431,100	94.8 %	101.4 %	0.9 %
ΠΟΛΩΝΙΑ	38,463,689	22,450,600	58.4 %	701.8 %	4.7 %
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	10,735,765	5,168,800	48.1 %	106.8 %	1.1 %
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	21,959,278	7,786,700	35.5 %	873.3 %	1.6 %
ΡΩΣΙΑ	139,390,205	59,700,000	42.8 %	1,825.8 %	12.6 %
ΣΕΡΒΙΑ	7,344,847	4,107,000	55.9 %	926.8 %	0.9 %
ΙΣΠΑΝΙΑ	46,505,963	29,093,984	62.6 %	440.0 %	6.1 %
ΣΟΥΗΔΙΑ	9,074,055	8,397,900	92.5 %	107.5 %	1.8 %
ΕΛΒΕΤΙΑ	7,623,438	5,739,300	75.3 %	168.9 %	1.2 %
ΤΟΥΡΚΙΑ	77,804,122	35,000,000	45.0 %	1,650.0 %	7.4 %
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	45,415,596	15,300,000	33.7 %	7,550.0 %	3.2 %
ΑΓΓΛΙΑ	62,348,447	51,442,100	82.5 %	234.0 %	10.8 %

Πηγή: (Man Power Group, διαδικτυακός τόπος:

<http://reviews.in.gr/greece/elearning/article/?aid=1231115227>)

Οι καταστάσεις και οι τάσεις αυτές ενισχύονται από το πλαίσιο της οικονομικής κρίσης όπου ο βαθμός βεβαιότητας στην ελληνική κοινωνία είναι εξαιρετικά χαμηλός. Συγκεκριμένα, τα επόμενα χρόνια μέσω της αγοράς εργασίας εκτιμάται ότι θα μετακινηθούν περίπου 400.000 εργαζόμενοι δηλαδή το 10% περίπου του εργατικού δυναμικού, από το Δημόσιο, τις δημοτικές εταιρίες, τους κλάδους της κατοικίας και των κατασκευών και ορισμένες υπηρεσίες (π.χ. εμπόριο αυτοκινήτων) σε κλάδους όπως η επικοινωνία,, η ψυχαγωγία, η υγεία, αλλά και σε εξωστρεφείς κλάδους, δηλαδή στις εξαγωγικές επιχειρήσεις και τον τουρισμό.

Σήμερα περισσότερο από ποτέ η κατάρτιση και η παροχή γνώσεων και δεξιοτήτων κρίνεται αναγκαία αν λάβει κανείς υπόψη του ότι η χώρα μας έχει έναν από τους χειρότερους δείκτες συμμετοχής στη δια βίου μάθηση ανάμεσα σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Συγκεκριμένα μόνο το 3.3% του των ενηλίκων (ηλικίας 25 έως 64 ετών, στοιχεία 2009) στη χώρα μας συμμετέχει σε προγράμματα δια βίου μάθησης φέρνοντας της Ελλάδα στην έκτη θέση από το τέλος μεταξύ 32 χωρών.

Πίνακας 3: Εγγραφές στη Διά Βίου Μάθηση στην Ελλάδα.

	Σύνολο Εγγραφών	Ετήσιος Αριθμός αυξήσεις των εγγραφών	Φοιτητές που παρακολουθούν κατ' ελάχιστο ένα μάθημα online	Ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης των online εγγραφών	Online εγγραφές ως ποσοστό επί των συνολικών εγγραφών
2002	16.611.710	NA	1.602.970	NA	9.6%
2003	16.911.481	1.8%	1.971.397	23.0%	11.7%
2004	17.272.043	2.1%	2.329.783	18.2%	13.5%
2005	17.487.481	1.2%	3.180.050	36.5%	18.2%

2006	17.758.872	1.6%	3.488.381	9.7%	19.6%
2007	18.248.133	2.8%	3.938.111	12.9%	21.6%
2008	18.698.630	2.5%	4.606.353	16.9%	24.6%
2009	19.036.860	1.2%	5.579.022	21.1%	29.3%

Πηγή: (ManPower Group, διαδικτυακός τόπος:

<http://reviews.in.gr/greece/elearning/article/?aid=1231115227>)

Αναφορικά με όλα τα παραπάνω δεδομένα, η παροχή ευκαιριών επιμόρφωσης και κατάρτισης με βασικό στόχο την ουσιαστική βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τόσο των ανέργων όσο και των ανθρώπων που παραμένουν στις θέσεις τους με αυξημένες αρμοδιότητες και καθήκοντα, έρχεται να παίζει κρίσιμο ρόλο στην παραγωγική επανένταξη των μεν στην απασχόληση και στην ανταγωνιστικότητα και των δε στην αγορά εργασίας. Με αυτό ακριβώς το σκεπτικό, το Υπουργείο Παιδείας ανέλαβε δράση με την υλοποίηση πέντε σημαντικών προγραμμάτων Διά Βίου Μάθησης. Η ηλεκτρονική εξ αποστάσεως εκπαίδευση της οποίας μάλιστα η προώθηση περιλαμβάνεται στους σχεδιασμούς του Ελληνικού Υπουργείου Παιδείας συνιστά έναν από τους πιο μοντέρνους και αποτελεσματικούς τρόπους επαναπροσδιορισμού των χαρακτηριστικών του ανθρώπινου κεφαλαίου. Κατά την διάρκεια των χρόνων, οι αλλαγές στην χρήση τεχνολογίας στην εκπαίδευση, είναι καταγιστικές. Έχουμε την μετάβαση από την εκπαίδευση που απαιτούσε, σημειώσεις, βιβλία και την παρουσία του εκπαιδευόμενου σε αίθουσες διδασκαλίας, στην εκπαίδευση που γίνεται με την χρήση του διαδικτύου και δεν απαιτεί την φυσική παρουσία του εκπαιδευόμενου. Ο αριθμός των ατόμων που παίρνουν μέρος σε προγράμματα εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, τα τελευταία χρόνια αυξάνεται ραγδαία. Αξίζει να αναφερθεί ότι κατά την χρονική περίοδο 2004-2005, το ποσοστό των Αμερικανών ενηλίκων που συμμετείχαν σε οποιαδήποτε μορφής εκπαιδευτική δραστηριότητα και χρησιμοποίησαν, αυτής της μορφής την εκπαίδευση, ανήλθε στο 32% (Allen & Seaman, 2006).

Όπως αναφέρθηκε, η ρόλος του διαδικτύου είναι καθοριστικός και αυξάνεται σημαντικά εξαιτίας της ραγδαίας εξάπλωσής του, όπως επίσης και της εξάπλωσης, της χρήσης, των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Σύμφωνα με το Pew Internet and *Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης*

American Life Project (2006), στην Αμερική, το 2006, το 73% (περίπου 147 εκατ.), πολιτών-συγκριτικά με το 66% του 2005 χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για ποικίλους λόγους. Μπορεί να το χρησιμοποιούν είτε για να εκτελέσουν κάποια κομμάτια από την εργασία τους, είτε να συλλέξουν πληροφορίες αναφορικά με θέματα υγείας, είτε να ασχοληθούν με τα χόμπι και τα ενδιαφέροντά τους. Κατά την διάρκεια του χειμερινού εξαμήνου του 2005, στην ίδια χώρα, περίπου 3,2 εκατομμύρια φοιτητές, παρακολούθησαν, κατ' ελάχιστο, ένα μάθημα on-line.

Την προηγούμενη χρονιά ο αριθμός των αντίστοιχων φοιτητών προσέγγιζε τα 2,3 εκ. (Allen & Seaman, 2006). Επίσης, κατά το ίδιο έτος (2005), το 32% των ενηλίκων που συμμετείχαν σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, χρησιμοποιούσαν την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση (The National Center for Educational Statistics, 2006). Με την ανάπτυξη ενός μεγάλου αριθμού, διαδικτυακών συστημάτων εκπαίδευσης, η διαδικτυακή εκπαίδευση, έγινε ο πλέον δημοφιλής τρόπος, εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, σήμερα. Η εξ' αποστάσεως ηλεκτρονική εκπαίδευση απευθύνεται κυρίως σε ενήλικες. Οι ενήλικες έχουν συγκεκριμένα και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, που τους διαφοροποιούν από κάθε άλλη ομάδα που ενδεχομένως παίρνει μέρος σε οποιαδήποτε μορφής εκπαιδευτική διαδικασία. Όταν όμως ο ενήλικας συνδυάζει και το χαρακτηριστικό του ανέργου έχει πολύ περισσότερες απαιτήσεις. Αναζητά να πληροφορηθεί τα ουσιαστικά οφέλη που θα αποκομίσει από την εκπαιδευτική διαδικασία.

Συνεπώς, για να αισθανθεί περισσότερο «δεμένος» με την εκπαιδευτική διαδικασία, οι εκπαιδευτές πρέπει να εξηγήσουν με σαφήνεια τα οφέλη αυτά, καθώς επίσης και την χρησιμότητα της εκπαίδευσης την δεδομένη χρονική στιγμή. Είναι πολύ δύσκολο για κάποιον ενήλικα εκπαιδευόμενο να αξιοποιήσει στο έπακρο την διδασκαλία στην περίπτωση που υπάρχει ασάφεια στον λόγο της συμμετοχής του. Δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής ότι οι ενήλικες διαθέτουν ένα ευρύ φάσμα εμπειριών το οποίο ενσωματώνεται στον τρόπο που αποκομίζουν την γνώση. Το κρίσιμο σημείο, είναι η υιοθέτηση των κατάλληλων τεχνικών, που θα βοηθήσουν τους εκπαιδευόμενους να αποκομίσουν και στην συνέχεια να αφομοιώσουν γρηγορότερα την γνώση που τους παρέχεται. Οι τεχνικές αυτές έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό την προβολή της έννοιας την αυτονομίας των εκπαιδευομένων. Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής το εξασφαλίζει.

Η «αυτονομία των εκπαιδευομένων» (Knowles, 1988, Merriam & Caffarella, 1999), είναι το χαρακτηριστικό που παρέχει στον εκπαιδευόμενο την δυνατότητα να παίρνει μέρος σε εκπαιδευτικές δράσεις, τις οποίες προσδιορίζει ο ίδιος χρονικά (Sheldon & Elliot 1998). Πιο συγκεκριμένα, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν και επιλέγουν την χρονική στιγμή που θα μελετήσουν, καθώς επίσης και το πότε θα κάνουν την υποβολή των εξετάσεων. Βεβαίως, υπάρχει χρονικός περιορισμός, αλλά δεν υπάρχουν συγκεκριμένες ημερομηνίες κατά τις οποίες θα πρέπει να υποβάλλονται οι ασκήσεις αξιολόγησης. Η συμβολή του εκπαιδευτή στην ενίσχυση της εκπαιδευτικής αυτονομίας του εκπαιδευομένου. Ο εκπαιδευτής επισημαίνει τα βασικά σημεία και καθοδηγεί μέσω αυτών, τον εκπαιδευόμενο στην μελέτη του. Η έννοια της αυτονομίας, ενισχύεται από τα προσωπικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευομένων αλλά και από την προσπάθειά τους, να κατευθύνουν τον τρόπο μάθησής τους.

Ο Chene (1983), ορίζει την «εκπαιδευτική αυτονομία», σε όρους ανεξαρτησίας. Αυτή βασίζεται στην προσωπική θέληση του εκπαιδευόμενου, να αποκομίσει αξία, καταβάλλοντας προσπάθεια, η οποία όμως, προσδιορίζεται ποσοτικά, αλλά και χρονικά από τον ίδιο. Χάρη στην εκπαιδευτική αυτονομία, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να θέτουν μόνοι τους εκπαιδευτικούς στόχους, να σχεδιάζουν τις εκπαιδευτικές τους πολιτικές και να συλλέγουν στοιχεία που θα τους βοηθήσουν στην μελέτη τους αλλά το κυριότερο να αξιολογούν οι ίδιοι την πορεία της μελέτης τους, πριν γίνει αυτή από τον εκπαιδευτή τους.

Υποστηρίζεται ότι οι εκπαιδευτές μπορούν αλλά και επιβάλλεται να ενισχύουν την εκπαιδευτική αυτονομία (Ponton and Carr, 2000). Αυτό μπορούν να το επιτύχουν με πολλούς τρόπους με ορισμένους από αυτούς τους εξής που συνίστανται στο να τους παρέχουν όλα τα απαραίτητα μέσα που θα τους βοηθήσουν να εκτιμούν οι ίδιοι την πρόοδό τους, την δεδομένη χρονική στιγμή, να τους βοηθήσουν να θέτουν εφικτούς και κατάλληλους στόχους και πλάνα κάθε φορά, να τους βοηθούν στην επίλυση κάθε μορφής προβλήματος που ενδεχομένως προκύπτει κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, να τους δίνουν την δυνατότητα, τον χρόνο, αλλά και τα μέσα να αναπτύξουν τις δικές τους εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Φαίνεται λοιπόν ότι οι νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση και ιδιαίτερα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλλουν στην απάλυνση των κοινωνικών

προβλημάτων που δημιουργεί η βαθύτατη ύφεση και η έκρηξη της ανεργίας. Παρατηρούμε ακόμη αρκετά καθαρά ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ακριβώς λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών που έχει το συγκεκριμένο μέρος του πληθυσμού (άνεργοι ενήλικες) προσφέρεται ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο επαναπροσδιορισμού των χαρακτηριστικών του ανθρώπινου κεφαλαίου έτσι ώστε να αποκατασταθεί η ενότητά του με την παραγωγική διαδικασία και να δημιουργούνται περισσότερες ευκαιρίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Η μελέτη περίπτωσης (ΜΠ) ταξινομείται στην κατηγορία των ποιοτικών ερευνών. Η ποιοτική έρευνα είναι μια διερεύνηση που θεμελιώνεται στην υπόθεση ότι άτομα κατασκευάζουν κοινωνική πραγματικότητα με την μορφή σημασιών και ερμηνειών, και ότι αυτές οι κατασκευές τείνουν να γίνονται μεταβατικές και περιπτωσιακές. Η κυρίαρχουσα μεθοδολογία είναι να αντληθούν αυτές οι σημασίες και ερμηνείες με την εντατική μελέτη περιπτώσεων σε φυσικούς χώρους και με την υποβολή των ευρημάτων σε αναλυτική επαγωγή. Επομένως, μελέτη περίπτωσης είναι μια σε βάθος μελέτη ενός φαινομένου (περίπτωση) στο φυσικό-του περιβάλλον και από την προοπτική γωνία των συμμετεχόντων στη λειτουργία του φαινομένου αυτού (Stake, 1995).

Ο σχεδιασμός μιας ΜΠ ξεκινά με την χάραξη ενός ερευνητικού προβλήματος. Τα άλλα βήματα είναι η συλλογή δεδομένων, η ανάλυση των δεδομένων η άντληση συμπερασμάτων και η συγγραφή της έκθεσης της ΜΠ. Όσον αφορά την χάραξη του προβλήματος, το πρώτο βήμα του σχεδιασμού είναι η ταυτοποίηση ενός προβλήματος που ενδιαφέρει τον ερευνητή και είναι άξιο διερεύνησης. Όταν ταυτοποιηθεί το πρόβλημα της έρευνας στη συνέχεια πρέπει να μεταφραστεί σε σαφείς στόχους. Το ζήτημα που προέχει, όταν χαράσσουμε το πρόβλημα της ΜΠ, είναι να αποφασίσουμε τι θέλουμε να πούμε στο τέλος της μελέτης. Στη χάραξη του προβλήματος ορίζουμε τη μονάδα ανάλυσης και ένα δείγμα υποκειμένων μέσα σε αυτή την μονάδα. Όταν επιλέγουμε το πρόβλημα έρευνας για μια ΜΠ, πρέπει να σκεφτούμε σοβαρά την πρόσβασή μας στα υποκείμενα της έρευνας, η οποία αφορά: (1) προσδιορισμό των ανθρώπων με τους οποίους θα κάνουμε την πρώτη μας επαφή, (2) επιλογή της καλύτερης μεθόδου επικοινωνίας (τηλέφωνο, e-mail, επιστολή, προσωπική επίσκεψη κτλ.), (3) απόφαση πώς να εκφράσουμε το αίτημά-μας (λ.χ. το όφελος που θα προκύψει από τα ευρήματα της ΜΠ σε ατομικό ή κοινωνικό επίπεδο), και (4) η ετοιμότητα να απαντήσουμε σε ερωτήματα και να αντιμετωπίσουμε ανησυχίες, που μπορεί να προκύψουν πριν, αλλά και μετά, μας δοθεί η άδεια πρόσβασης (Stake,

1995).

Πολλές φορές η συλλογή δεδομένων για μια ΜΠ δημιουργεί προβλήματα ηθικής. Κάποιος μπορεί τη στιγμή που του παίρνουμε συνέντευξη να εκδηλώσει συναισθηματική δυσκολία να εκφράσει προσωπικές απόψεις ή αμφιλεγόμενες αξίες. Επίσης, η ανάλυση προσωπικών δεδομένων μπορεί να δημιουργήσει νομικά ή ηθικά προβλήματα, εκτός αν υπάρξει ειδική συγκατάθεση χάριν ερευνητικών σκοπών. Για τους παραπάνω λόγους, ενδεχόμενα προβλήματα ηθικής πρέπει να ληφθούν υπόψη και να αντιμετωπιστούν προληπτικά κατά τη χάραξη του προβλήματος της ΜΠ (Stake, 1995).

Είναι δυνατόν σε μια ΜΠ να την αρχίσουμε με μια μέθοδο συλλογής δεδομένων και σταδιακά να αλλάξουμε μέθοδο ή να προσθέσουμε και άλλες μεθόδους. Η χρησιμοποίηση πολλών μεθόδων συλλογής δεδομένων για ένα φαινόμενο μπορεί να ενισχύσει την εγκυρότητα των ευρημάτων μιας ΜΠ, μέσω μιας διαδικασίας που ονομάζεται 'τριγωνικοποίηση' (triangulation). Όλες οι γνωστές μέθοδοι έρευνας (ποσοτικής και ποιοτικής) μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μια ΜΠ (Στατιστικές τεχνικές, δειγματοληψία, τεστ και αυτοαναφορές, ερωτηματολόγια, δομημένες συνεντεύξεις, παρατήρηση και ανάλυση περιεχομένου). Για ΜΠ επιχειρηματικότητας χρησιμοποιούνται κυρίως οι τελευταίες πέντε μέθοδοι, με τη συνέντευξη και ανάλυση περιεχομένου πληροφοριακών πηγών να έχουν τη μεγαλύτερη συχνότητα (Stake, 1995).

Στις έρευνες τύπου Π η συλλογή δεδομένων είναι 'αναδύομηνη'. Αυτό σημαίνει ότι μαθαίνει ο ερευνητής από τα δεδομένα που συνέλεξε σε μια χρονική στιγμή μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να προσδιοριστούν οι επόμενες δραστηριότητες συλλογής δεδομένων. Επομένως, ο ερευνητής σε μια ΜΠ πρέπει να αφιερώνει χρόνο στην ανάλυση δεδομένων, έστω και ανεπίσημα, ενώ η συλλογή δεδομένων βρίσκεται σε εξέλιξη. Υπάρχουν δύο στρατηγικές που διευκολύνουν αυτή τη διαδικασία: το κράτημα σημειώσεων σε επαφές πεδίου και ο συλλογισμός «από το τέλος-στην αρχή». Το κράτημα σημειώσεων σε επαφές πεδίου. Προτείνεται ο ερευνητής να χρησιμοποιεί τυποποιημένα έντυπα για να ανακεφαλαιώνει γεγονότα συλλογής δεδομένων (Stake, 1995).

Τα συμπληρωμένα έντυπα μπορούν να αποκαλύψουν κενά πληροφόρησης, με αποτέλεσμα να φανεί η ανάγκη για περαιτέρω συλλογή δεδομένων. Επίσης μπορούν

να προτείνουν ελπιδοφόρες κατευθύνσεις για επόμενα στάδια συλλογής δεδομένων και ανάλυσης. Ένα τέτοιο τυποποιημένο έντυπο είναι ένα φύλλο σύνοψης επαφής, στο οποίο ο ερευνητής σημειώνει συνοπτικά τι έμαθε σε κάθε παρατήρηση ή συνέντευξη πεδίου. Το έντυπο μπορεί να προσχεδιαστεί για την καταγραφή συγκεκριμένων λεπτομερειών που ενδιαφέρουν τον ερευνητή, π.χ. τα άτομα, γεγονότα, ή καταστάσεις που είχαν σχέση με μια επαφή, τις πλέον ενδιαφέρουσες ή προβληματικές πλευρές κατά την επαφή, ή ιδέες γύρω από το προς τα πού πρέπει ο ερευνητής να στρέψει την προσοχή του κατά την επόμενη επαφή. Ο συλλογισμός «από το τέλος-στην αρχή». Εδώ η συμβουλή προς τους ερευνητές ΜΠ είναι να εργάζονται «από την αρχή-προς το τέλος», αλλά να σκέπτονται «από το τέλος-στην αρχή». Αυτή η προσέγγιση αφορά τη συνεχή θεώρηση από τον ερευνητή ολόκληρης της έρευνας μέχρι το τέλος της. Αυτή η θεώρηση γίνεται από το ξεκίνημα της έρευνας, με τη διατύπωση του προβλήματος. Με αυτόν το συλλογισμό ο ερευνητής μπορεί να προνοεί τους τύπους δεδομένων που πρέπει να συλλεχθούν, και σε ποιο βάθος (Stake, 1995).

Ακόμη και μια απλή ΜΠ παράγει πάρα πολλές σελίδες με σημειώσεις παρατήρησης, πρακτικά συνεντεύξεων και ντοκουμέντα που συλλέχθηκαν στο έργο. Η ανάλυση όλων αυτών των δεδομένων γίνεται κυρίως με τριών τύπων προσέγγιση: Ερμηνευτική ανάλυση, δομική ανάλυση και συλλογιστική ανάλυση. Η 'ερμηνευτική ανάλυση' εξετάζει τα δεδομένα διεξοδικά για να αναδυθούν κεντρικά ζητήματα, ενοράσεις και σχηματισμοί που περιγράφουν και ερμηνεύουν το υπό μελέτη φαινόμενο. Η ανάλυση αυτή βοηθάει τους ερευνητές με τη χρήση Η/Υ να καταλήξουν σε συμπεράσματα ακολουθώντας τα εξής βήματα: Κατάτμηση της βάσης δεδομένων, ανάπτυξη κατηγοριών, κωδικοποίηση τμημάτων και ομαδοποίηση των τμημάτων κατηγοριών. Η κατάτμηση της βάσης δεδομένων δημιουργεί τμήματα ή μονάδες ανάλυσης, που είναι τμήματα ενός κειμένου που περιέχει μία μονάδα πληροφορίας η οποία είναι κατανοητή ακόμα και όταν βρίσκεται εκτός συνάφειας. Μια μονάδα ανάλυσης μπορεί να είναι μία λέξη, μία φράση σε μια πρόταση, μία πρόταση, μία παράγραφος, ή ακόμα και μερικές σελίδες κειμένου (Stake, 1995).

Ο ερευνητής ταυτοποιεί κάθε μονάδα ανάλυσης καταγράφοντας τον αριθμό της αράδας στην οποία αυτή ξεκινάει και τον αριθμό της αράδας στην οποία η μονάδα ανάλυσης τελειώνει. Η ανάπτυξη κατηγοριών αφορά την αναγνώριση

κατηγοριών που περικλείουν και συνοψίζουν τα δεδομένα. Ο ερευνητής πρέπει να αποφασίσει τι αξίζει να σημειωθεί (κατηγορία) από το περιεχόμενο κάθε μονάδας ανάλυσης στη βάση δεδομένων. Μια κατηγορία είναι μια συχνά εμφανιζόμενη (επαναλαμβανόμενη) έννοια που αφορά ένα συγκεκριμένο τύπο φαινομένου που αναφέρεται στη βάση δεδομένων. Π.χ. τέτοιες έννοιες μπορούν να είναι αυτοεκτίμηση, συνεργασία, μνήμη κτλ. Όσον αφορά την επιχειρηματικότητα, κατηγορίες μπορούν να είναι έννοιες όπως, σύλληψη επιχειρηματικής ιδέας, επιχειρηματικό πλάνο, μάρκετινγκ, κομβικές δεξιότητες κτλ (Stake, 1995).

Μετά την επιλογή ή ανάπτυξη ενός συστήματος κατηγοριών στην βάση δεδομένων, ο ερευνητής το χρησιμοποιεί για να κωδικοποιήσει κάθε μονάδα ανάλυσης στο αρχείο του υπολογιστή. Πρέπει να εξετάσει κάθε μονάδα ανάλυσης και να αποφασίσει αν το φαινόμενο που αυτή περιγράφει ταιριάζει με μία από τις κατηγορίες που έχουν προσδιοριστεί. Αν ταιριάζει, ο ερευνητής 7 πληκτρολογεί τη συντομογραφία της κατηγορίας δίπλα στη μονάδα ανάλυσης. Αν δεν ταιριάζει με καμία κατηγορία τότε δεν κωδικοποιείται. Αν ταιριάζει με περισσότερες από μία κατηγορίες, τότε ο ερευνητής πληκτρολογεί όλες τις αντίστοιχες συντομογραφίες δίπλα στη μονάδα ανάλυσης. Στη συνέχεια γίνεται ομαδοποίηση των κατηγοριοποιημένων τμημάτων. Ας υποθέσουμε ότι η βάση δεδομένων της ΜΠ περιέχει 500 τμήματα ή μονάδες ανάλυσης και το σύστημα κατηγοριών περιλαμβάνει 20 κατηγορίες (1-20). Μετά την κωδικοποίηση όλων των τμημάτων, ο ερευνητής στη συνέχεια θα μαζέψει όλα τα τμήματα που συντομογραφήθηκαν με κώδικα της Κατηγορίας 1. Η διαδικασία αυτή θα επαναληφθεί για τις υπόλοιπες 19 κατηγορίες. Υπάρχουν λογισμικά H/Y σχεδιασμένα για ανάλυση ποιοτικών δεδομένων που μπορούν να κάνουν αυτή τη δουλειά και να εκτυπώσουν όλες τις ομαδοποιήσεις για τη συνέχεια της μελέτης που είναι η άντληση συμπερασμάτων (Sharan B.,2002).

Η άντληση συμπερασμάτων μέσω των παραπάνω επεξεργασιών της βάσης δεδομένων της ΜΠ, γίνεται με τη χρήση ειδικών λογισμικών που αναζητούν την εμφάνιση ή μη δομικών εννοιών*, ή τη συχνή ή μη συχνή εμφάνιση δομικών εννοιών. Η ανακάλυψη δομικών εννοιών ανάμεσα σε ποιοτικά δεδομένα μπορεί να αποτελέσει σημαντικό αποτέλεσμα μιας ΜΠ. Η ανακάλυψη θεμάτων είναι εξίσου σημαντική. Και οι δύο οδηγούν σε συμπεράσματα συνάφειας ή συμπεράσματα αιτιολόγησης. Για παράδειγμα, όταν στα συνοπτικά φύλλα επαφής που συλλέχθηκαν

από συνεντεύξεις για τη σχέση της επιχειρηματικότητας με προσόντα μάρκετινγκ, η συχνότητα εμφάνισης του θέματος 'έλλειψη γνώσεων μάρκετινγκ' σε σχέση με το φαινόμενο αποτυχημένης επιχειρηματικότητας, μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα αιτιολόγησης ότι οι περισσότερες αποτυχίες οφείλονται σε αυτό το έλλειμμα. Η «δομική ανάλυση» ποιοτικών δεδομένων είναι μια διαδικασία που εξετάζει τα δεδομένα μιας ΜΠ με σκοπό να εντοπιστούν ίχνη σύμφυτα σε προφορικές επικοινωνίες, κείμενα, γεγονότα, ή άλλα φαινόμενα. Ο ερευνητής ψάχνει για ίχνη που είναι σύμφυτα στα δεδομένα (Sharan B.,2002).

Σε

σύγκριση με την ερμηνευτική ανάλυση, εδώ δεν απαιτείται συμπερασματική θεώρηση. Επομένως η δομική ανάλυση δεν προσφέρεται για ΜΠ επιχειρηματικότητας. Η «Συλλογιστική Ανάλυση» ποιοτικών δεδομένων είναι μια διαδικασία στην οποία ο ερευνητής στηρίζεται κυρίως σε προαίσθηση και στη κρίση του, ώστε να μπορέσει να απεικονίσει και να αξιολογήσει το φαινόμενο που διερευνά. Ένας τρόπος να κατανοήσουμε την συλλογιστική ανάλυση δεδομένων είναι να τη συγκρίνουμε με καλλιτεχνικές προσπάθειες. Ο καλλιτέχνης συλλογίζεται πάνω σε φαινόμενα και στη συνέχεια τα απεικονίζει με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποκαλύψει τα χαρακτηριστικά τους και την ουσία. Πολλοί ερευνητές ΜΠ κάνουν τους ίδιους συλλογισμούς και απεικονίσεις. Η συλλογιστική ανάλυση προσφέρεται για διεξοδικές περιγραφικές έρευνες, αλλά βοηθάει επίσης στην ανακάλυψη δομικών εννοιών, θεμάτων και σχηματισμών. Επειδή η συλλογιστική ανάλυση είναι κυρίως υποκειμενική, είναι δύσκολο να προδιαγραφούν τυποποιημένες διαδικασίες για να εφαρμόσει κάποιος αυτή την ανάλυση. Έτσι μόνο με μαθητεία δίπλα σε έναν έμπειρο ερευνητή θα μπορούσε κανείς να την εμπεδώσει (Sharan B.,2002).

Η ποιότητα ΜΠ συνήθως κρίνεται με τρία κριτήρια εγκυρότητας και ένα κριτήριο αξιοπιστίας. Είναι τα εξής: Εγκυρότητα δομικής έννοιας- ο βαθμός στον οποίο ένα μέτρο που χρησιμοποιείται σε μια ΜΠ καταστεί λειτουργικές τις έννοιες που διερευνώνται. 2. Εσωτερική Εγκυρότητα- ο βαθμός στον οποίο ο ερευνητής τεκμηρίωσε αιτιατή σχέση μεταξύ X και Y, αποδεικνύοντας ότι άλλοι παράγοντες δεν αιτιολογούν την ύπαρξη του Y. Αυτό το κριτήριο δεν ισχύει για τις περιγραφικές ΜΠ, επειδή αυτές δεν επιδιώκουν να αναγνωρίσουν αιτιατά ίχνη μέσα σε φαινόμενα. 3. Εξωτερική Εγκυρότητα- ο βαθμός στον οποίο τα ευρήματα μιας ΜΠ μπορούν να γενικευθούν για άλλες παρόμοιες ΜΠ. 4. Αξιοπιστία- ο βαθμός στον οποίο άλλοι

ερευνητές θα καταλήξουν σε παρόμοια ευρήματα σε μια ΜΠ που θα χρησιμοποιεί ακριβώς τις ίδιες διαδικασίες με αυτές που χρησιμοποίησε ο πρώτος ερευνητής (Sharan B.,2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Πολιτικές και Προγράμματα Εκπαίδευσης των Κ.Ε.Κ του Δήμου Λάρισας

Μέσω των ενεργειών κατάρτισης που σχεδιάζουν και υλοποιούν τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (Κ.Ε.Κ) μεριμνούν έτσι ώστε οι γνώσεις και οι δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού να προσαρμόζονται συνεχώς στις εξελισσόμενες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Αξιοποιώντας την διεθνή εμπειρία τους, τις πλέον σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους και τις τεχνολογικές καινοτομίες, τα Κ.Ε.Κ σχεδιάζουν και υλοποιούν προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, ενδοεπιχειρησιακής κατάρτισης και αυτοχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Τα προγράμματα αυτά απευθύνονται σε όλον τον ενεργό πληθυσμό της χώρας και ιδιαίτερα στους άνεργους και όσους απειλούνται με ανεργία και ειδικότερα σε βραχυχρόνια και μακροχρόνια άνεργους, νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, επανεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, άτομα που ανήκουν σε ιδιαίτερα ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ή πλήττονται από διακρίσεις, εργαζόμενους του Ιδιωτικού ή Δημόσιου τομέα καθώς και αυτοαπασχολούμενους σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Τα Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης συγχρηματοδοτούνται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από Εθνικούς Πόρους. Ο δήμος Λάρισας υλοποιεί αρκετά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μέσω των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (<https://www.voucher.gov.gr/>).

Αρχικά λοιπόν μια κατηγορία προγραμμάτων των Κ.Ε.Κ Λάρισας αναφέρεται στα προγράμματα κατάρτισης ανέργων. Ένα από αυτά τα προγράμματα είναι η παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής μάθησης σε βασικές δεξιότητες χρήσης των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) σε ανέργους στις 8 περιφέρειες σύγκλισης. Κύριος σκοπός είναι η κατάρτιση ανέργων, αποφοίτων Υποχρεωτικής, Δευτεροβάθμιας, Μετά δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε βασικές δεξιότητες χρήσης των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, έτσι ώστε να αυξηθούν οι πιθανότητες εισόδου τους στην αγορά εργασίας ως καταρτισμένα

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

στελέχη και να είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις των σύγχρονων επιχειρήσεων, γεγονός που θα συμβάλλει, μέσω της αύξησης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, στη βελτίωση των οικονομικών δεδομένων της χώρας. Το πρόγραμμα αυτό συνιστά στην επίτευξη της άρσης του φαινομένου του "ψηφιακού χάσματος - αναλφαβητισμού" και στην απόκτηση εκείνων των δεξιοτήτων από τους καταρτιζόμενους που θα τους καταστήσουν ικανούς να λειτουργήσουν στο νέο περιβάλλον που δημιουργείται από την ταχεία εξέλιξη των νέων ΤΠΕ.

Αναλυτικότερα το θεματικό πεδίο του προγράμματος αυτού είναι η Πληροφορική ενώ το επίπεδο γνώσεων που απαιτείται είναι η υποχρεωτική εκπαίδευση, λύκειο, ΙΕΚ, ΤΕΙ ή ΑΕΙ. Υλοποιείται στη Λάρισα και απευθύνεται σε ανέργους μηχανικούς ΑΕΙ-ΤΕΙ (ΤΣΜΕΔΕ) με εισόδημα προηγούμενου έτους κάτω του ύψους του αφορολόγητου. Συγκεκριμένα το πρόγραμμα με τίτλο «Παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονική μάθησης σε ανέργους», εγκρίθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος κατάρτισης αναπτύσσεται με δύο μορφές, την κλασική κατάρτιση και την τηλεκατάρτιση (<https://www.voucher.gov.gr/project/download-doc/id/2>) :

- Στην κλασική κατάρτιση (30 ώρες) όπου στην παρουσίαση του περιεχομένου ακολουθείται η εξής πορεία: ανάπτυξη των βασικών πληροφοριών, διερεύνηση των επιμέρους συνδετικών στοιχείων, ανάλυση - εξειδίκευση των στοιχείων, βασικές υποθέσεις σύνθεσης των πληροφοριών και τελική σύνθεση, που εμπεριέχει τις παραπάνω παραμέτρους και επικεντρώνει στην πρακτικά απαραίτητη γνώση για την παρακολούθηση του προγράμματος τηλεκατάρτισης.
- Την τηλεκατάρτιση (70 ώρες) των καταρτιζομένων η οποία είναι συνδεδεμένη με το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος. Στην τηλεκατάρτιση δεν μπορεί να υπάρξει χρονικός (ωριαίος) και ανά εκπαιδευτική ενότητα τεμαχισμός των εκτελούμενων εργασιών από τους καταρτιζόμενους, όμως το εκπαιδευτικό περιεχόμενο της κάθε ενότητας είναι σαφώς προσδιορισμένο και συνδέεται άμεσα με αυτό της κλασικής κατάρτισης, ενώ οι εκπαιδευτικές ενότητες «εκπροσωπούνται» στις διαδικασίες υλοποίησης της.

Στόχοι κεντρικοί του προγράμματος είναι η ταχεία απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων από τους καταρτιζόμενους, η σύνδεση των καταρτιζομένων με την αγορά εργασίας, η διατήρηση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού σε υψηλά επίπεδα, η σύνδεση των καταρτιζομένων με την αγορά εργασίας, η σύνδεση των καταρτιζομένων με την αγορά εργασίας και η διατήρηση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού σε υψηλά επίπεδα. Ο ειδικός εκπαιδευτικός στόχος του προτεινόμενου προγράμματος είναι οι καταρτιζόμενοι να μπορούν να χρησιμοποιούν τους Η/Υ και τις εφαρμογές τους μέσω της απόκτησης βασικών, πιστοποιημένων γνώσεων και δεξιοτήτων πληροφορικής. Επιδίωξη είναι οι καταρτιζόμενοι να λειτουργήσουν και ως εν δυνάμει φορείς μεταφοράς νέων ιδεών και τεχνογνωσίας προς τις επιχειρήσεις, δίνοντας το έναυσμα στους υπευθύνους και εξοικειώνοντας περαιτέρω τις επιχειρήσεις στην χρήση των υπηρεσιών και των εφαρμογών της Κοινωνίας των Πληροφοριών (<https://www.voucher.gov.gr/project/download-doc/id/2>).

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα αποτελείται από 70 ώρες που θα υλοποιηθούν με τη μέθοδο της ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης και οι 30 ώρες με τη μέθοδο σεμιναρίων. Τα σεμινάρια θα υλοποιηθούν στις ειδικά εξοπλισμένες αίθουσες πληροφορικής των ΚΕΚ Λάρισας, από ειδικούς στο αντικείμενο εκπαιδευτές, ενώ για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, θα απαιτηθεί η πρόσβαση στο ίντερνετ, και η χρήση της πλατφόρμας moodle της εταιρείας eTUTOR, η οποία χρησιμοποιείται ευρέως και χαρακτηρίζεται από την ευχρηστία της. Στην αίθουσα πληροφορικής, οι καταρτιζόμενοι, θα χρησιμοποιούν και θα ανακαλύπτουν τους Η/Υ και τις δυνατότητες των λογισμικών και θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, εάν αυτή δεν είναι εφικτή από την οικία τους. Οι εκπαιδευόμενοι στο τέλος του προγράμματος, θα δώσουν εξετάσεις πιστοποίησης γνώσεων σε Βασικές Δεξιότητες ΤΠΕ μέσω του οργανισμού πιστοποίησης δεξιοτήτων της i-SKILLS, ο οποίος και αποτελεί φορέα πιστοποίησης, αναγνωρισμένο από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π, για την απόκτηση του πιστοποιητικού Basic I.T. (Thematic). Οι Θεματικοί άξονες του προγράμματος είναι η εισαγωγή στους Η/Υ, η εισαγωγή στο Διαδίκτυο, τα λειτουργικά συστήματα και η διαχείριση αρχείων, η επεξεργασία κειμένου, τα υπολογιστικά φύλλα, οι βάσεις δεδομένων, οι εφαρμογές στο διαδίκτυο, η υγιεινή και ασφάλεια στο χώρο εργασίας και η προετοιμασία του καταρτιζόμενου για την αγορά

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ' Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

εργασίας (<http://www.elearning.gr/index2.html>).

Σε μια κριτική αξιολόγηση του προγράμματος παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικής μάθησης σε ανέργους παρόλο που φαίνεται παράξενο, στην εποχή μας υπάρχουν ακόμα άτομα τα οποία είναι αναλφάβητα. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να μην μας φαινόταν παράξενο αν μιλούσαμε για ανθρώπους περασμένων εποχών όταν τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί ήταν πολύ λίγοι, η έκδοση των βιβλίων σχεδόν ανύπαρκτη και οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες πολύ άσχημες. Στην εποχή μας όμως παρατηρώντας τις τοπικές κοινωνίες υπάρχουν όλα τα μέσα και πολλές ευκολίες για να μπορεί ο κόσμος να ενημερώνεται εύκολα, να αποκτά γνώσεις και έχει καθιερωθεί η δημόσια δωρεάν παιδεία. Για το λόγο αυτό θα ήταν παράδοξο να μιλάει κανείς για αναλφάβητους ανθρώπους. Με τον όρο ψηφιακό ή τεχνολογικό αναλφαβητισμό εννοείται η έλλειψη γνώσης και ικανότητας χρήσης γύρω από τις Νέες Τεχνολογίες της Πληροφορικής (Η/Υ, διαδίκτυο) και των Τηλεπικοινωνιών (Κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικό επιχειρείν, κλπ). Με άλλα λόγια κάποιος θεωρείται ψηφιακά αναλφάβητος όταν δεν έχει τις απαραίτητες γνώσεις που θα του επιτρέψουν να αντιμετωπίσει όλες εκείνες τις προκλήσεις που θα του παρουσιαστούν τόσο στην εργασία του, όσο και γενικότερα στην καθημερινή του ζωή, ύστερα από την ένταξη των νέων τεχνολογιών και της ραγδαίας εξέλιξής τους, στον επαγγελματικό και κοινωνικό του βίο.

Όλοι θα έχουν παρατηρήσει ότι δεν υπάρχει τομέας στην καθημερινότητα μας που να μην απαιτεί την χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή. Αυτό φαίνεται αν σκεφτεί κανείς ένα απλό παράδειγμα όπως το ότι δεν υπάρχει επιχείρηση -μικρή ή μεγάλη- που να μην διαθέτει έστω και ένα υπολογιστή. Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα όμως είναι οι τράπεζες, η αστυνομία, η εφορία κλπ, όπου ο καθένας έχει ένα “φάκελο”, είτε αυτός αφορά κάποιες οικονομικές δραστηριότητες του καθενός, είτε προσωπικά στοιχεία, κλπ. Όποιος λοιπόν δεν έχει πρόσβαση σε όλες αυτές τις τεχνολογικές εξελίξεις είτε λόγω άγνοιας είτε για οποιοδήποτε άλλο λόγο μοιάζει με αυτόν που δεν γνωρίζει στοιχειώδη γραφή και ανάγνωση, τον αναλφάβητο. Αποτέλεσμα της απόκλισης που παρουσιάζεται ανάμεσα σε άτομα ή ομάδες οι οποίες χρησιμοποιούν της Νέες Τεχνολογίες και σε εκείνα και σε εκείνα που έχουν άγνοια στη χρήση τους είναι να δημιουργείται ένα Ψηφιακό Χάσμα.

Στην συνέχεια ένα επιπλέον πρόγραμμα κατάρτισης ανέργων των Κ.Ε.Κ

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

Λάρισας με θεματικό πεδίο το περιβάλλον και επίπεδο γνώσεων το δημοτικό, γυμνάσιο ή λύκειο είναι η πώληση βιολογικών προϊόντων γεωργίας και κτηνοτροφίας. Το πρόγραμμα λοιπόν αυτό με τίτλο «πώληση προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας», εγκρίθηκε από την Εδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων ενεργειών από το ΕΚΤ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης που ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος κατάρτισης αναπτύσσεται με δύο μορφές, τη θεωρητική κατάρτιση και την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις, ενώ η δομή του συνίσταται σε τέσσερις βασικούς άξονες (<http://www.espa.gr/EL/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=1767>):

- Την εξειδίκευση στο αντικείμενο «Πώληση προϊόντων βιολογικής γεωργίας - κτηνοτροφίας», προκειμένου οι καταρτιζόμενες/οι να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες, έτσι ώστε να καταστούν ικανοί να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις τεχνικές πώλησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, τα ποιοτικά πρότυπα εξυπηρέτησης πελατών και τις βασικές αρχές merchandising. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται και στην εξοικείωση των καταρτιζομένων με τα οφέλη της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, την εθνική και κοινοτική νομοθεσία για την παραγωγή και πιστοποίηση των βιολογικών προϊόντων.
- Την προετοιμασία του εκπαιδευομένου για την αγορά εργασίας. Οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προβάλουν τις γνώσεις και ικανότητές τους σε ένα Βιογραφικό Σημείωμα, την δομή και τις πληροφορίες που αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει. Θα γνωρίσουν τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται σε μια συνέντευξη, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους θα πρέπει να προσεγγίσουν επιχειρήσεις οι οποίες αναζητούν εργαζόμενους.
- Την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση με τις έννοιες και πρακτικές της τήρησης των κανόνων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας, όπως οι κίνδυνοι στην εργασία, γενικές αρχές της πρόληψης, εθνικό και κοινοτικό δίκαιο για την ασφάλεια, παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης, προδιαγραφές των χώρων εργασίας, μέτρα προφύλαξης ώστε οι

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

καταρτιζόμενοι να είναι ικανοί να λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο σύγχρονων αντιλήψεων και κανόνων προστασίας της εργασίας.

- Την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης σε επιλεγμένες επιχειρήσεις του νομού υλοποίησης του προγράμματος που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των πωλήσεων προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο της πρακτικής άσκησης αντιστοιχεί στις εκπαιδευτικές ενότητες, έτσι ώστε η εξάσκηση των καταρτιζομένων σε πραγματικές συνθήκες εργασίας να γίνεται σε αντικείμενα που ταυτίζονται με το περιεχόμενο της θεωρητικής τους κατάρτισης.

Οι καταρτιζόμενοι/ες που θα ολοκληρώσουν με επιτυχία το πρόγραμμα δικαιούνται εκπαιδευτικό επίδομα ύψους 4,85€ μικτό ανά ώρα παρακολούθησης και 5,35€ μικτά για τους καταρτιζόμενους που ανήκουν στις Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δύο κύκλους κατάρτισης: θεωρητική (200 ώρες) και πρακτική (600 ώρες). Η θεωρητική θα υλοποιηθεί στις, ειδικά για το πρόγραμμα, εξοπλισμένες αίθουσες των Κ.Ε.Κ Λάρισας, από ειδικούς στο αντικείμενο εκπαιδευτές, και θα συμμετέχουν στις διαδικασίες αξιολόγησης του προγράμματος. Με τη λήξη του θεωρητικού μέρους και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, οι καταρτιζόμενοι θα τοποθετηθούν σε θέσεις εργασίας σε επιχειρήσεις, σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος για εβδομήντα (70) ημερομίσθια (υποχρεωτική απασχόληση) αναλαμβάνοντας να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος. Οι θεματικοί άξονες του προγράμματος αυτού συνίστανται στην έναρξη παρουσίασης προγράμματος, στην προσωπική ανάπτυξη, στον περιβαλλοντικό σχεδιασμό και αειφόρο βιώσιμη ανάπτυξη, στην αγροτική πολιτική και στο θεσμικό πλαίσιο αγροτικής ανάπτυξης, στις βασικές αρχές και τα οφέλη βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, στις αρχές οργάνωσης και διοίκησης μονάδων εμπορίας προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, στο marketing βιολογικών προϊόντων γεωργίας και κτηνοτροφίας, στην πώληση προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, στις βασικές αρχές merchandising-διαχείριση χρόνου, στην εξοικείωση με τη χρήση Η/Υ, στην υγεία και ασφάλεια στον χώρο εργασίας, στις βασικές αρχές εργατικής νομοθεσίας, στις τεχνικές αναζήτησης εργασίας και στην τελική αξιολόγηση του προγράμματος

<http://www.espa.gr/EL/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=1767>).

Σε μια κριτική αξιολόγηση του προγράμματος αυτού γνωρίζουμε ότι η αύξηση στην παραγωγή και στην κατανάλωση βιολογικών τροφίμων είναι μια από τις σημαντικότερες τάσεις της αγοράς της σύγχρονης εποχής. Οι υποστηρικτές της βιολογικής γεωργίας θεωρούν ότι ο βιολογικός τρόπος παραγωγής των προϊόντων θα βοηθήσει στη διατήρηση του περιβάλλοντος, στη βελτίωση της υγείας των ανθρώπων και στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για τους εργαζομένους στη γεωργία. Υπό αυτές τις προοπτικές, η αγορά των βιολογικών προϊόντων έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει σημαντικές αλλαγές στο αγροτροφικό σύστημα. Υπό το πνεύμα αυτό οι περισσότερες αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες επιδιώκουν να προωθήσουν τη βιολογική γεωργία. Η βιολογική γεωργία αναγνωρίζεται ως σημαντικός παράγοντας που συνεισφέρει στη βιώσιμη γεωργική ανάπτυξη, και μπορεί πρόσθετα να βοηθήσει στη μείωση της παραγωγής πλεονάσματος από τη συμβατική γεωργία. Μια αμεσότερη πρόσθετη ανησυχία είναι ο αυξανόμενος αριθμός σκανδάλων για την ποιότητα των τροφίμων κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών, λόγω των οποίων έχει βελτιωθεί η πληροφόρηση των παραγωγών και των καταναλωτών. Οι αυξανόμενες ανησυχίες για την ποιότητα των τροφίμων, και για τις επιπτώσεις που επιφέρει το παγκοσμιοποιημένο σύστημα παραγωγής τροφίμων στο περιβάλλον και στην υγεία του ανθρώπου, είναι ένας τρόπος υπενθύμισης της ανθρώπινης εξάρτησης από το φυσικό σύστημα, το οποίο παρέχει στον άνθρωπο τα είδη που καλύπτουν τις βασικές του ανάγκες. Αυτό που είναι κρίσιμο, είναι η δυνατότητα να διατηρηθεί το φυσικό σύστημα μέσα στο πέρασμα του χρόνου. Λαμβάνοντας υπόψη την κεντρική σημασία της παραγωγής τροφίμων δεν είναι περίεργο ότι οι αγορές τροφίμων, παρά τις τρέχουσες τάσεις παγκοσμιοποίησης, δείχνουν τα όρια των παγκόσμιων αγορών.

Η απόφαση αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι μια μορφή αναζήτησης ποιοτικών και ασφαλών τροφίμων, καθώς και ένας τρόπος έκφρασης της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας. Η ένδειξη «προϊόν βιολογικής γεωργίας» είναι πράγματι η πρώτη «οικοετικέτα», το πρότυπο όλων των προσπαθειών εμπορίας μιας περιβαλλοντικής αξίας.

Οι βιοκαλλιεργητές έχουν περιορισμένη γνώση για την αρχή της άμεσης σύνδεσης παραγωγού-καταναλωτή, που θα πρέπει να διέπει την εμπορία των βιολογικών προϊόντων, αφού η βιολογική γεωργία δεν περιορίζεται στο στενό

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

πλαίσιο του τρόπου παραγωγής των γεωργικών προϊόντων αλλά επεκτείνεται στην ανάπτυξη της εμπορίας, με διαδικασίες και κανάλια διανομής που να διασφαλίζουν κοινωνική δικαιοσύνη και οικολογική υπευθυνότητα. Τόσο στη γνώση της αρχής της άμεσης σύνδεσης όσο και στη στάση και συμπεριφορά τους στη διακίνηση-διάθεση των προϊόντων τους οι βιοκαλλιεργητές της Λάρισας δεν διαφοροποιούνται ανάλογα με το εκπαιδευτικό τους επίπεδο ή τη βιολογική έκταση που διαχειρίζονται. Από αυτούς σχετικά περιορισμένος αριθμός γνωρίζει την αρχή του άμεσου marketing, δηλαδή την άμεση σχέση παραγωγού-καταναλωτή, που διαμορφώνει το θεωρητικό πλαίσιο της βιολογικής γεωργίας. Το ίδιο παρατηρείται και ως προς τη στάση τους για τον τρόπο διακίνησης- διάθεσης των βιολογικών τους προϊόντων, όπου θεωρούν παραδεκτούς όλους τους τρόπους διακίνησης των προϊόντων τους προκειμένου να ενισχυθεί η βιοκαλλιέργεια και να διατίθενται απρόσκοπτα τα προϊόντα της. Η στάση αυτή δικαιολογείται αφού αφενός η πλειονότητα των βιοκαλλιεργητών δεν γνωρίζει την αρχή της άμεσης σύνδεσης παραγωγού-καταναλωτή και αφετέρου το κυρίαρχο πρότυπο εμπορίας, ο έμμεσος τρόπος, είναι βαθιά εδραιωμένο στη συνείδηση των γεωργών. Συνεπώς τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και τα ΚΕΚ οφείλουν να εκπαιδεύσουν επιστήμονες που θα διαδώσουν στους παραγωγούς εκτός από τις κατάλληλες πρακτικές παραγωγής των βιολογικών προϊόντων και τις αξίες και αρχές της βιολογικής γεωργίας που εγγυάται την περιβαλλοντική προστασία, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικονομική σταθερότητα. Παράλληλα θα πρέπει να οι καταναλωτές να ενημερώνονται για τον τρόπο παραγωγής και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων που καταναλώνουν, ώστε συνειδητά να επιλέγουν, όντας γνώστες των επιπτώσεων της επιλογής τους στο περιβάλλον, την υγεία, την κοινωνία και την οικονομία.

Ένα επιπλέον πρόγραμμα κατάρτισης στον δήμο Λάρισας που αναφέρεται σε ανέργους συνιστά το πρόγραμμα τεχνικού αερίου καυσίμων και φυσικού αερίου με θεματικό πεδίο το περιβάλλον και επίπεδο γνώσεων λυκείου, ΙΕΚ και ΤΕΙ. Το πρόγραμμα λοιπόν με τίτλο «τεχνικός αερίων καυσίμων και φυσικού αερίου», εγκρίθηκε από την Εδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων ενεργειών από το ΕΚΤ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης που ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

κατάρτισης αναπτύσσεται με δύο μορφές, τη θεωρητική κατάρτιση και την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις, ενώ η δομή του συνίσταται σε τέσσερις βασικούς άξονες (<http://www.proinoslogosnews.gr/oikonomia/83-oikonomia/7190>):

- Την εξειδίκευση στο αντικείμενο «Τεχνικός αερίων καυσίμων - φυσικού αερίου», προκειμένου οι καταρτιζόμενες/οι να αποκτήσουν τις απαραίτητες δεξιότητες, έτσι ώστε να καταστούν ικανοί να εφαρμόσουν τις αρχές, τις μεθόδους και τις τεχνικές για την δημιουργία δικτύων διανομής και τη σύνδεση συσκευών αερίων καυσίμων και φυσικού αερίου, στην κατασκευή και επίβλεψη της κατασκευής αυτών, παίζοντας δυναμικό ρόλο στη σύγχρονη επιχείρηση.
- Την προετοιμασία του εκπαιδευμένου για την αγορά εργασίας. Οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προβάλουν τις γνώσεις και ικανότητές τους σε ένα Βιογραφικό Σημείωμα, την δομή και τις πληροφορίες που αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει. Θα γνωρίσουν τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται σε μια συνέντευξη, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους θα πρέπει να προσεγγίσουν επιχειρήσεις οι οποίες αναζητούν εργαζόμενους.
- Την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση με τις έννοιες και πρακτικές της τήρησης των κανόνων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας, όπως οι κίνδυνοι στην εργασία, γενικές αρχές της πρόληψης, εθνικό και κοινοτικό δίκαιο για την ασφάλεια, παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης, προδιαγραφές των χώρων εργασίας, μέτρα προφύλαξης ώστε οι καταρτιζόμενοι να είναι ικανοί να λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο σύγχρονων αντιλήψεων και κανόνων προστασίας της εργασίας.
- Την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης σε επιλεγμένες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο εγκατάστασης και συντήρησης δικτύων φυσικού αερίου είτε στην παροχή ειδικών υπηρεσιών τεχνικής υποστήριξης στις εγκαταστάσεις αερίων καυσίμων και στις βιομηχανικές εφαρμογές φυσικού αερίου. Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο της πρακτικής άσκησης αντιστοιχεί στις εκπαιδευτικές ενότητες, έτσι ώστε η εξάσκηση των

καταρτιζομένων σε πραγματικές συνθήκες εργασίας να γίνεται σε αντικείμενα που ταυτίζονται με το περιεχόμενο της θεωρητικής τους κατάρτισης.

Οι καταρτιζόμενοι/ες που θα ολοκληρώσουν με επιτυχία το πρόγραμμα δικαιούνται εκπαιδευτικό επίδομα ύψους 4,85€ μικτό ανά ώρα παρακολούθησης και 5,35€ μικτά για τους καταρτιζόμενους που ανήκουν στις Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δύο (2) κύκλους κατάρτισης: θεωρητική (300 ώρες) και πρακτική (500 ώρες). Η θεωρητική θα υλοποιηθεί στις, ειδικά για το πρόγραμμα, εξοπλισμένες αίθουσες των Κ.Ε.Κ Λάρισας, από ειδικούς στο αντικείμενο εκπαιδευτές, και θα συμμετέχουν στις διαδικασίες αξιολόγησης του προγράμματος. Με τη λήξη του θεωρητικού μέρους και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, οι καταρτιζόμενοι θα τοποθετηθούν σε θέσεις εργασίας σε επιχειρήσεις, σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος για εβδομήντα (70) ημερομίσθια (υποχρεωτική απασχόληση) αναλαμβάνοντας να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος. Θεματικοί άξονες του προγράμματος είναι η έναρξη παρουσίασης προγράμματος, η προσωπική ανάπτυξη, η εισαγωγή – παραγωγή καυσίμων αερίων, οι ιδιότητες των αερίων, η μεταφορά και διανομή φυσικού αερίου, οι γενικές κατευθύνσεις υπολογισμού των δικτύων φυσικού αερίου, η καύση και οι καυστήρες αερίων καυσίμων, οι εγκαταστάσεις αερίων καυσίμων σε κτίρια και οικόπεδα, οι βιομηχανικές εφαρμογές φυσικού αερίου, οι εφαρμογές φυσικού αερίου στον οικιακό, επαγγελματικό-γεωργικό τομέα, η έναρξη λειτουργίας εγκαταστάσεων φυσικού αερίου – οδηγίες – έλεγχοι, οι διατάξεις ασφαλείας, ρύθμισης και μέτρησης, η ανίχνευση βλαβών, συντήρηση κ' επισκευές εξοπλισμού εγκαταστάσεων φυσικού αερίου, η υγεία και ασφάλεια στον χώρο εργασίας, οι βασικές αρχές εργατικής νομοθεσίας, οι τεχνικές αναζήτησης εργασίας και η Τελική αξιολόγηση του προγράμματος (<http://www.proinoslogosnews.gr/oikonomia/83-oikonomia/7190>).

Σε μια κριτική αξιολόγηση του προγράμματος αυτού καταρχάς γνωρίζουμε ότι το φυσικό αέριο ανήκει στην οικογένεια των «ορυκτών καυσίμων». Πρόκειται για μια πηγή ενέργειας που προσφέρει η ίδια η φύση, χωρίς την ανάγκη περαιτέρω επεξεργασίας και γι' αυτό είναι προτιμότερη από άλλες, οι οποίες, για να αξιοποιηθούν, απαιτούν δαπανηρές και σύνθετες διαδικασίες παραγωγής. Συνιστά μια

φυσική απάντηση στο αίτημα της κάθε οικογένειας, του κάθε νοικοκυριού, για ευκολία και άνεση. Με το φυσικό αέριο εξοικονομείται ενέργεια στο μαγείρεμα, παράγεται ζεστό νερό όταν χρειάζεται και χωρίς καμία σπατάλη, θερμαίνεται το σπίτι, όταν και όπως χρειάζεται. Αρκούν ορισμένα απλά μέτρα για να χρησιμοποιηθεί με απόλυτη ασφάλεια. Τα βασικά οφέλη του συνίστανται στο ότι διασφαλίζει οικονομία συγκρινόμενο διαχρονικά με τις τιμές άλλων μορφών ενέργειας (πετρέλαιο, ρεύμα, κλπ). Επιπλέον εξασφαλίζεται υψηλότερη απόδοση καύσης και μικρότερο κόστος συντήρησης, χωρίς πρόσθετες δαπάνες για την ομαλή λειτουργία του (δεξαμενές, αντλίες, προθερμαντήρες, κ.λπ.). Είναι εύχρηστο άμεσα διαθέσιμο σε όλους τους χώρους χρήσης, με σταθερή και μόνιμη παροχή, χωρίς την ανάγκη παραγγελίας και δεξαμενής αποθήκευσης. Έχει εύκολη και απλή εγκατάσταση εξοπλισμού με καθαριότητα και οικονομία χώρων καθώς και μεγαλύτερη διάρκεια ζωής διότι δεν παράγεται τέφρα κατά την καύση του και με σωστή λειτουργία και τακτική συντήρηση εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη διάρκεια ζωής των συσκευών χρήσης. Οι Ευρωπαϊκές προδιαγραφές του Τεχνικού Κανονισμού Εσωτερικών Εγκαταστάσεων που εφαρμόζεται, εγγυώνται τα υψηλότερα επίπεδα ασφαλείας και η καύση του δεν αφήνει ίχνη και υπολείμματα, ούτε παράγει ενώσεις θείου, που συνιστούν μία από τις σημαντικότερες αιτίες ρύπανσης. Εξασφαλίζεται έτσι η χρήση ενός καθαρού καυσίμου, χωρίς οσμές, θορύβους και ρύπους. Τέλος οι νέου τύπου συσκευές (επίτοιχοι λέβητες) παρέχουν τη δυνατότητα για ιδιαίτερες λύσεις εγκατάστασης (όπως περιπτώσεις ανακαινίσεων, αυτονομήσεων, κλπ), οι οποίες θα ήταν δύσκολο να επιτευχθούν με τη χρήση άλλων καυσίμων.

Κατανοούμε συνεπώς ότι στη σημερινή εποχή το κόστος του πετρελαίου καθώς και η μείωση του μέσου εισοδήματος του καταναλωτή της τοπικής κοινωνίας, οδηγεί επακόλουθα στην εύρεση άλλων οικονομικότερων διεξόδων θέρμανσης. Μέσω του προγράμματος «τεχνικός αερίων καυσίμων και φυσικού αερίου», υλοποιείται ο στόχος κατάρτισης των ανέργων της Λάρισας σε έναν τομέα που αντιμετωπίζει άνθηση λόγω των αναγκών της εποχής μειώνοντας έτσι το υφιστάμενο πρόβλημα ανεργίας.

Μια ακόμη κατηγορία προγραμμάτων κατάρτισης που υλοποιούνται στα Κ.Ε.Κ Λάρισας αφορά τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Ένα από αυτά τα προγράμματα είναι αυτό που αφορά τον εργατοτεχνίτη οικοδομικών υπηρεσιών με

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

θεματικό πεδίο τεχνικό και επίπεδο γνώσεων το γυμνάσιο και λύκειο. Απευθύνεται σε μακροχρόνια ανέργους μετανάστες παλιννοστούντες. Το πρόγραμμα λοιπόν με τίτλο «εργατοτεχνίτες οικοδομικών υπηρεσιών», εγκρίθηκε από την Εδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων ενεργειών από το ΕΚΤ του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας που ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος κατάρτισης αναπτύσσεται με τρεις (3) μορφές, την προκατάρτιση, τη θεωρητική κατάρτιση και την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις. Η προκατάρτιση (100 ώρες), συνίσταται στην παροχή γνώσεων σε θέματα βασικής παιδείας που καλύπτουν πλήρως τις απαιτούμενες γνώσεις και τους στόχους που έχουν τεθεί στο προτεινόμενο πρόγραμμα, οι οποίοι συνίστανται στην απόκτηση των αναγκαίων δεξιοτήτων για την παρακολούθηση της κατάρτισης, την επίτευξη της συνοχής της ομάδας των καταρτιζόμενων και τη βελτίωση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται στην ειδικότητα του προτεινόμενου προγράμματος. Η θεωρητική κατάρτιση (150 ώρες) συνίσταται σε τρεις βασικούς άξονες(<http://www.e-theseis.gr/2014/04/6252.html>):

- Την εξειδίκευση στο αντικείμενο : Τόσο η διάρκεια όσο και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο της εξειδικευμένης θεωρητικής κατάρτισης καλύπτουν πλήρως τους στόχους του προγράμματος, οι οποίοι συνίστανται στην απόκτηση των αναγκαίων δεξιοτήτων σε θέματα, δόμησης τοιχοποιιών, επιχρισμάτων, επενδύσεων δαπέδων και τοίχων, χρωματισμών εσωτερικών / εξωτερικών χώρων, τεχνικών χρώματος, μονώσεων, προετοιμασίας των επιφανειών των οικοδομικών στοιχείων..
- Την προετοιμασία του εκπαιδευομένου για την αγορά εργασίας. Οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προβάλουν τις γνώσεις και ικανότητές τους σε ένα Βιογραφικό Σημείωμα, την δομή και τις πληροφορίες που αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει. Θα γνωρίσουν τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται σε μια συνέντευξη, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους θα πρέπει να προσεγγίσουν επιχειρήσεις.
- Την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση με τις έννοιες και πρακτικές της τήρησης των κανόνων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας, όπως οι

κίνδυνοι στην εργασία, γενικές αρχές της πρόληψης, εθνικό και κοινοτικό δίκαιο για την ασφάλεια, παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης, προδιαγραφές των χώρων εργασίας, μέτρα προφύλαξης ώστε οι καταρτιζόμενοι να είναι ικανοί να λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο σύγχρονων αντιλήψεων και κανόνων προστασίας της εργασίας.

Η πρακτική άσκηση (300 ώρες) στην οποία τόσο η διάρκεια όσο και το περιεχόμενο της πρακτικής άσκησης το οποίο θα περιλαμβάνει εξοικείωση και συστηματική εξάσκηση των καταρτιζόμενων σε όλα τα αντικείμενα τα οποία διδάχθηκαν κατά τη θεωρητική κατάρτιση, καλύπτουν πλήρως και επαρκώς τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες και τους στόχους που έχουν τεθεί στο προτεινόμενο πρόγραμμα. Οι άνεργοι ΕΚΟ, δικαιούνται εκπαιδευτικού επιδόματος 5,00 € μικτό ανά ώρα προκατάρτισης- κατάρτισης, πλην των ανέργων ΑμεΑ, ανεξαρτημένων ατόμων ή ατόμων υπό ανεξάρτηση και οροθετικών, οι οποίοι δικαιούνται εκπαιδευτικού επιδόματος 6,00 ευρώ μικτό ανά ώρα προκατάρτισης-κατάρτισης. Η προκατάρτιση και η θεωρητική κατάρτιση θα υλοποιηθεί στις ειδικά για το πρόγραμμα, εξοπλισμένες αίθουσες των Κ.Ε.Κ Λάρισας από ειδικούς στο αντικείμενο εκπαιδευτές και η πρακτική άσκηση θα υλοποιηθεί στους χώρους των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων. Με τη λήξη της προκατάρτισης του θεωρητικού μέρους και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, οι καταρτιζόμενοι θα τοποθετηθούν σε θέσεις εργασίας σε επιχειρήσεις, σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος για εβδομήντα (70) ημερομίσθια (υποχρεωτική απασχόληση) αναλαμβάνοντας να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος. Οι θεματικοί άξονες είναι (<http://www.e-theseis.gr/2014/04/6252.html>):

- Προκατάρτιση (100 ώρες): Παρουσίαση του περιεχομένου και των στόχων του προγράμματος προκατάρτισης, Προσωπική ανάπτυξη και τεχνικές προσωπικής παρουσίασης, Η χρήση της Ελληνικής γλώσσας και η ανάπτυξη της επικοινωνίας, Κατάσταση επαγγέλματος / επαγγελματική ορολογία (Ελληνική – ξενόγλωσση), Νομοθετικά θέματα (νόμοι, ασφαλιστικά), Βασικές δεξιότητες πληροφορικής.

- Θεωρητική Κατάρτιση (150 ώρες): Έναρξη παρουσίαση του προγράμματος, Σύγχρονες μορφές οργάνωσης της εργασίας, Τεχνολογία υλικών, Οικοδομική, Τοιχοποιίες – Επιχρίσεις κονιαμάτων, Μονωτικά Υλικά – Χρωματισμοί, Σκαλωσιές, Υγεία και ασφάλεια στον χώρο εργασίας, Βασικές αρχές εργατικής νομοθεσίας, Τεχνικές αναζήτησης εργασίας, Τελική αξιολόγηση του προγράμματος.

Σε μια κριτική αξιολόγηση του προγράμματος αυτού αρχικά κατανοούμε ότι ο σκοπός του προγράμματος είναι προκύψει βιώσιμη ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας. Αφορά νέους που βρίσκονται εκτός εργασίας, εκπαίδευσης ή κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού και των νέων από περιθωριοποιημένες κοινότητες. Στους ειδικούς στόχους του προγράμματος, συγκαταλέγονται η ενίσχυση της απασχόλησης των νέων και των γυναικών μέσω ενεργητικών μορφών απασχόλησης και η ενεργοποίηση των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων από ειδικές κοινωνικές ομάδες, που απειλούνται περισσότερο από τον αποκλεισμό από την αγορά εργασίας μέσω της εφαρμογής ειδικά στοχευόμενων δράσεων.

Επιπλέον στόχος του επιμορφωτικού προγράμματος είναι να ευαισθητοποιήσει τους υπαλλήλους που έρχονται σε επαφή με τις ‘ευπαθείς’ κοινωνικά ομάδες πληθυσμού και να τους εφοδιάσει με πληροφορίες, γνώσεις και εργαλεία που αφορούν στη σημασία που έχει η άσκηση πολιτικών για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού, στις ιδιαιτερότητες που έχουν οι διάφορες ομάδες, καθώς και στις υφιστάμενες πολιτικές, δράσεις και εργαλεία για την παροχή των σχετικών υπηρεσιών. Επίσης, το πρόγραμμα στοχεύει στην απόκτηση από τους συμμετέχοντες κατάλληλων δεξιοτήτων και στην υιοθέτηση στάσεων που συμβάλλουν στη παροχή ποιοτικών δημοσίων υπηρεσιών, μέσω της βελτίωσης της επικοινωνίας, τη δικτύωση και την επίλυση προβλημάτων κατά την καθοδήγηση και στήριξη των ‘ευπαθών’ κοινωνικών ομάδων. Ιδιαίτερα σε τοπικές κοινωνίες όπως στον δήμο Λάρισας υπάρχει μεγάλος ρατσισμός και κοινωνικός αποκλεισμός σε μετανάστες παλινοστούντες, συνεπώς ένα τέτοια πρόγραμμα θα συνεισφέρει στην ένταξη των ατόμων αυτών στο εργασιακό περιβάλλον ώστε να είναι ενεργοί στην κοινωνία και να είναι σε θέση να μπορούν να επιβιώσουν σε μια κοινωνία «ξένη» για αυτούς.

Ένα ακόμη πρόγραμμα κατάρτισης που υλοποιείται στα Κ.Ε.Κ Λάρισας και αφορά τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες είναι για πωλητές λιανικού εμπορίου με θεματικό πεδίο την οικονομία και διοίκηση. Το επίπεδο γνώσεων που απαιτείται είναι απόφοιτοι γυμνασίου, λυκείου και ΙΕΚ και απευθύνεται σε μακροχρόνια ανέργους, μετανάστες και παλιννοστούντες. Το πρόγραμμα λοιπόν με τίτλο «πωλητές λιανικού εμπορίου», εγκρίθηκε από την Εδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων ενεργειών από το ΕΚΤ του Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας που ενεργεί ως αναθέτουσα αρχή στα πλαίσια του Επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού». Το εκπαιδευτικό περιεχόμενο του προγράμματος κατάρτισης αναπτύσσεται με τρεις μορφές, την προκατάρτιση, τη θεωρητική κατάρτιση και την πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις. Η προκατάρτιση (100 ώρες), συνίσταται στην παροχή γνώσεων σε θέματα βασικής παιδείας που καλύπτουν πλήρως τις απαιτούμενες γνώσεις και τους στόχους που έχουν τεθεί στο προτεινόμενο πρόγραμμα, οι οποίοι συνίστανται στην απόκτηση των αναγκαίων δεξιοτήτων για την παρακολούθηση της κατάρτισης, την επίτευξη της συνοχής της ομάδας των καταρτιζόμενων και τη βελτίωση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται στην ειδικότητα του προτεινόμενου προγράμματος. Η δομή της θεωρητικής κατάρτισης (200 ώρες) συνίσταται σε τρεις βασικούς άξονες (<http://www.larissanet.gr/2015/01/06/programmata-katartisis-gia-15000-anergous/>):

- Την εξειδίκευση στο αντικείμενο τόσο η διάρκεια όσο και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο της εξειδικευμένης θεωρητικής κατάρτισης καλύπτουν πλήρως τους στόχους του προγράμματος, οι οποίοι συνίστανται στην απόκτηση των αναγκαίων δεξιοτήτων σε θέματα προσαρμοσμένα στις σύγχρονες ανάγκες και αντιλήψεις στον κλάδο των εξειδικευμένων πωλήσεων στο λιανικό εμπόριο και την αποτελεσματική εξυπηρέτηση πελατών.
- Την προετοιμασία του εκπαιδευομένου για την αγορά εργασίας. Οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προβάλουν τις γνώσεις και ικανότητές τους σε ένα Βιογραφικό Σημείωμα, την δομή και τις πληροφορίες που αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει. Θα γνωρίσουν τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται σε μια συνέντευξη, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους θα πρέπει να προσεγγίσουν επιχειρήσεις.

- Την πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση με τις έννοιες και πρακτικές της τήρησης των κανόνων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας, όπως οι κίνδυνοι στην εργασία, γενικές αρχές της πρόληψης, εθνικό και κοινοτικό δίκαιο για την ασφάλεια, παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης, προδιαγραφές των χώρων εργασίας, μέτρα προφύλαξης ώστε οι καταρτιζόμενοι να είναι ικανοί να λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο σύγχρονων αντιλήψεων και κανόνων προστασίας της εργασίας.

Τόσο η διάρκεια όσο και το περιεχόμενο της πρακτικής άσκησης (250 ώρες) το οποίο θα περιλαμβάνει εξοικείωση και συστηματική εξάσκηση των καταρτιζόμενων σε όλα τα αντικείμενα τα οποία διδάχθηκαν κατά τη θεωρητική κατάρτιση, καλύπτουν πλήρως και επαρκώς τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες και τους στόχους που έχουν τεθεί στο προτεινόμενο πρόγραμμα. Οι άνεργοι ΕΚΟ, δικαιούνται εκπαιδευτικού επιδόματος 5,00 € μικτό ανά ώρα προκατάρτισης- κατάρτισης, πλην των ανέργων ΑμεΑ, απεξαρτημένων ατόμων ή ατόμων υπό απεξάρτηση και οροθετικών, οι οποίοι δικαιούνται εκπαιδευτικού επιδόματος 6,00 ευρώ μικτό ανά ώρα προκατάρτισης-κατάρτισης (<http://www.larissanet.gr/2015/01/06/programmata-katartisis-gia-15000-anergous/>).

Η προκατάρτιση και η θεωρητική κατάρτιση θα υλοποιηθεί στις ειδικά για το πρόγραμμα, εξοπλισμένες αίθουσες των Κ.Ε.Κ Λάρισας, από ειδικούς στο αντικείμενο εκπαιδευτές και η πρακτική άσκηση θα υλοποιηθεί στους χώρους των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων. Με τη λήξη της προκατάρτισης του θεωρητικού μέρους και την υλοποίηση της πρακτικής άσκησης, οι καταρτιζόμενοι θα τοποθετηθούν σε θέσεις εργασίας σε επιχειρήσεις, σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος για εβδομήντα (70) ημερομίσθια (υποχρεωτική απασχόληση) αναλαμβάνοντας να υλοποιήσουν εργασίες σχετικές με το αντικείμενο του προγράμματος (<http://www.larissanet.gr/2015/01/06/programmata-katartisis-gia-15000-anergous/>).

Σε μια κριτική αξιολόγηση και αυτού του προγράμματος, έχουμε καταρχάς επίγνωση του γεγονότος ότι η παγκόσμια οικονομική κρίση έχει επηρεάσει και την Ελλάδα και ακόμα περισσότερο τις τοπικές κοινωνίες της περιφέρειας της με πολύ αρνητικές συνέπειες τόσο για την οικονομία της χώρας όσο και για την κοινωνία γενικότερα. Αρκετές πτυχές της προσωπικής ζωής του κάθε πολίτη έχουν επηρεαστεί.

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

Για το λόγο αυτό, τα Κ.Ε.Κ Λάρισας έχουν αποφασίσει να δραστηριοποιηθούν προς όφελος των δημοτών των Δήμων που είναι μέλη της, αναλαμβάνοντας μια πρωτοβουλία που αποτελεί καινοτομία για τα δεδομένα της Λάρισας. Συγκεκριμένα, έχει δημιουργήσει μια υποστηρικτική, προς το δημότη, υπηρεσία στην Επαρχία Λάρισας η οποία προσφέρει στους δημότες νέες ευκαιρίες και προοπτικές για αντιμετώπιση κάποιων από τις δυσκολίες που η οικονομική κρίση έχει προκαλέσει. Η υπηρεσία αφορά τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Η δημιουργία του "Προγράμματος Λιανικού Εμπορίου" εντάσσεται στο πλαίσιο της προσπάθειας για δημιουργία κοινωνικής οικονομίας. Ο όρος "κοινωνική οικονομία" αφορά οικονομικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από διάφορους φορείς της κοινωνίας (π.χ. επιχειρήσεις, οργανισμούς, συνεταιρισμούς, σωματεία κτλ) που σκοπό έχουν κυρίως την παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία χωρίς την επιδίωξη κέρδους. Το "Πρόγραμμα Λιανικού Εμπορίου" εκτιμάται ότι θα επιφέρει θετικά αποτελέσματα στην τοπική κοινωνία αφού δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης, προσδίδει σημασία και αξία στα τοπικά προϊόντα και βοηθά δημότες ώστε να δραστηριοποιηθούν συμμετέχοντας ενεργά στο παζάρι (στην αγορά εργασίας). Δε χρειάζεται δηλαδή κάποιος ο οποίος είναι άνεργος να παραμένει άπραγος στο σπίτι, χωρίς εισόδημα, περιμένοντας τη μέρα που θα βρει δουλειά, αλλά με αυτό τον τρόπο τού δίνεται η ευκαιρία όχι μόνο να γίνει ενεργό μέλος της κοινωνίας, αλλά ακόμα και να εξασφαλίσει κάποιου είδους εισόδημα, όχι σε χρήμα αλλά σε μονάδες, τις οποίες όμως μπορεί να χρησιμοποιήσει για να αγοράσει υπηρεσίες ή προϊόντα που έχει ανάγκη και δεν έχει τη δυνατότητα να τα εξασφαλίσει διαφορετικά. Απώτερος σκοπός της δημιουργίας του προγράμματος αυτού είναι η δημιουργία ενός διαφορετικού τρόπου ζωής και τύπου σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων. Προσφέρεται η ευκαιρία διασφάλισης τόσο ατομικής όσο και κοινωνικής αυτάρκειας αλλά και δημιουργίας μιας ηθικής και ισότιμης τοπικής κοινωνίας και οικονομίας.

Τέλος ένα επιπλέον πρόγραμμα κατάρτισης που υλοποιείται στα Κ.Ε.Κ Λάρισας και αφορά τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες είναι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας με θεματικό πεδίο τα παιδαγωγικά και επίπεδο γνώσεων ανεξάρτητο. Το πρόγραμμα αυτό απευθύνεται σε άνεργους μετανάστες και πρόσφυγες. Οι ιστορικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια, οδήγησαν σε μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμιακών ομάδων με αποτέλεσμα οι

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

κοινωνίες του μέλλοντος να εξελίσσονται σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Η εκμάθηση της γλώσσας, βασικό αντικείμενο του συγκεκριμένου προγράμματος, είναι αναγκαία προϋπόθεση για γρήγορη και πλήρη κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωση των Μεταναστών - Προσφύγων στη χώρα μας και στην τοπική κοινωνία της Λάρισας. Επίσης η γλώσσα αποτελεί κύριο εργαλείο πρόσβασης στην αγορά εργασίας και στην ένταξή τους σε ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης, ανάλογα με τις προσδοκίες, τις ανάγκες, τις ικανότητες και τις φιλοδοξίες τους. Οι στόχοι του προγράμματος εκμάθησης της Ελληνικής Γλώσσας είναι, η βελτίωση της ικανότητας των υποψηφίων να επικοινωνούν άνετα στην καθημερινή τους ζωή, η προώθηση της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης, η προώθηση των ίσων ευκαιριών στη συμμετοχή των υποψηφίων στις ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και της συμμετοχής τους σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης με εφαρμογή του mainstreaming. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος, οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν αποκτήσει τις απαιτούμενες γλωσσικές δεξιότητες, ώστε να είναι ικανοί να συμμετάσχουν στις εξετάσεις ελληνομάθειας επιπέδου αντίστοιχου με εκείνο του Β' επιπέδου (300 ώρες προκατάρτιση), που διενεργούνται από αναγνωρισμένους φορείς πιστοποίησης. (<http://www.dimitra.gr/news/default.el.asp?SNID=125>).

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει 300 ώρες θεωρητικής κατάρτισης (προκατάρτιση) οι οποίες θα υλοποιηθούν στις, ειδικά για το πρόγραμμα, εξοπλισμένες αίθουσες του Κ.Ε.Ε.Δ., στη Λάρισα, από ειδικούς στο αντικείμενο εκπαιδευτές. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος θα χρησιμοποιηθούν Συμμετοχικές μέθοδοι, Ευρετικές μέθοδοι, Συζήτηση, Επίδειξη, Άσκηση, Εξατομικευμένη διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις με στόχο την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων. Μετά τη λήξη του προγράμματος οι καταρτιζόμενοι θα συμμετέχουν στις εξετάσεις πιστοποίησης της ελληνομάθειας Β' επιπέδου που διοργανώνονται από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (<http://www.dimitra.gr/news/default.el.asp?SNID=125>).

Οι θεματικές ενότητες του προγράμματος περιλαμβάνουν την έναρξη και παρουσίαση του προγράμματος, την προσωπική ανάπτυξη, τεχνικές προσωπικής παρουσίασης, την ενότητα για δημόσιες υπηρεσίες, την ενότητα για κρατικές υπηρεσίες, την ενότητα μετακίνησης και ταξιδιών, την ενότητα διαμονής, την ενότητα διατροφής, την ενότητα επισκέψεων σε δημόσιους χώρους, την ενότητα

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

υγείας και περίθαλψης, την ενότητα αγοράς καταναλωτικών αγαθών, την ενότητα κοινωνικών επαφών, την ενότητα επαγγελματικής ζωής, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, τεχνικές αναζήτησης και εξεύρεσης εργασίας, εξετάσεις προετοιμασίας και την αξιολόγηση του προγράμματος. (<http://www.dimitra.gr/news/default.el.asp?SNID=125>).

Σε μια κριτική αξιολόγηση και αυτού του προγράμματος στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, η διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας, είναι μια διαδικασία που συγκεντρώνει ολοένα και περισσότερο ενδιαφέρον. Ιδιαίτερα μετά την έλευση στη χώρα μας ενός μεγάλου πλήθους παλιννοστούντων και μεταναστών, δε θα μπορούσε η ελληνική εκπαίδευση να μη λάβει υπόψη της την ομαλή ένταξη και προσαρμογή τους, μέσα από τα εκπαιδευτικά πλαίσια. Ακόμα πρέπει να αναφερθεί και ότι λόγω της συχνής επαφής μας με χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ενδιαφέρον για τη νεοελληνική γλώσσα αυξάνει καθημερινά. Μια άλλη παράμετρος που καθιστά ιδιαίτερη την ελληνική γλώσσα, είναι η συμβολή της στη δημιουργία των περισσότερων δυτικοευρωπαϊκών γλωσσών. Ο Μάριος Πλωρίτης αναφέρει σχετικά ότι οι αρχαίοι Έλληνες έπλασαν μια γλώσσα με άπειρους θησαυρούς, που τα όριά της έφτασαν στα πέρατα του κόσμου. Ακόμα και σήμερα η νεοελληνική γλώσσα προσφέρεται με αξιοθαύμαστο τρόπο για τη δημιουργία νέων λέξεων, τις οποίες δανείζονται άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες. Οι ελληνικές ρίζες είναι μια αστείρευτη πηγή δημιουργίας λέξεων, κάτι που πρέπει να αξιοποιηθεί και στη διδασκαλία της ελληνικής σε ξένους.

Λαμβάνοντας όμως ως δεδομένο το γεγονός ότι κάθε άτομο που επικοινωνεί σε οποιανδήποτε γλώσσα εντάσσεται σε ένα πολύπλοκο σχήμα επικοινωνιακής συμπεριφοράς, κρίνεται απαραίτητο να εξετάζονται όλοι οι εξωγλωσσικοί παράγοντες του επικοινωνιακού περιβάλλοντος και να μελετάται η επίδρασή τους στη γλωσσική λειτουργία. Τόσο τα παιδιά μεταναστών που εντάσσονται σε ελληνικά σχολεία, όσο και οι ξενόγλωσσοι ενήλικες, καλούνται σε μικρό χρονικό διάστημα να μάθουν ότι οι φυσικοί ομιλητές μαθαίνουν από την παιδική τους ηλικία. Επιπλέον, τις περισσότερες φορές, λείπει από αυτούς τους σπουδαστές το φυσικό γλωσσικό περιβάλλον, η γλωσσική δηλαδή κοινότητα, της οποίας τη γλώσσα επιδιώκουν να μάθουν. Αυτό καθιστά δυσκολότερη την εκμάθηση της γλώσσας και δεν τους επιτρέπει να αντιληφθούν σύντομα τα δομολειτουργικά στοιχεία της γλώσσας μας.

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η ύπαρξη προγραμμάτων γλωσσικής διδασκαλίας στις τοπικές κοινωνίες ώστε να σημειωθεί άρση του φαινομένου του αναλφαριθμισμού των παλιννοστούντων στην Λάρισα αλλά και γενικότερα στην Ελλάδα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια έγιναν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα, νομικής και διοικητικής φύσεως, στην επαγγελματική κατάρτιση και σε σχέση με τους μηχανισμούς χρηματοδότησης. Υπάρχει αισιοδοξία ότι στις επόμενες γενιές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης η αυτονομία του εκπαιδευόμενου θα αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της και σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο. Οι παρενέργειες του παραδοσιακού μοντέλου διδασκαλίας, το οποίο έχει επηρεάσει αισθητά και τον τρόπο διδασκαλίας των υπολοίπων πανεπιστημίων, έγιναν πλέον φανερές. Το γεγονός αυτό κατ' ανάγκη έκανε αισθητή τη στροφή των θεωρητικών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε παιδαγωγικές προσεγγίσεις των οποίων ο κεντρικός άξονας είναι ο εκπαιδευόμενος με τις ανάγκες, τις επιθυμίες και τις δυνατότητές του. Αλλάζουν οι απόψεις για το ρόλο που έχει ο «διδάσκων» και μαζί αλλάζει και η ονομασία του, γίνεται ο Καθηγητής-Σύμβουλος ή απλώς ο σύμβουλος, ο μέντορας.

Ακόμα πιο έντονες αλλαγές και ανακατατάξεις προβλέπονται από τη συνεχή ανάπτυξη της τεχνολογίας της πληροφορίας και την ψηφιοποίηση του μαθησιακού περιβάλλοντος. Όλη αυτή η εξέλιξη θα δημιουργήσει καινούριες ευκαιρίες και για την ηλεκτρονική μάθηση. Η νέα γενιά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αναμένεται να έχει στη διάθεσή της δημιουργικά υπολογιστικά προγράμματα που θα προκαλούν και θα στηρίζουν την αυτόνομη σκέψη και αξιολόγηση από τους φοιτητές, θα επιτρέπουν τη λύση προβλημάτων, θα προωθούν πειραματικές δραστηριότητες και θα μούν στην αποκαλυπτική μάθηση και στη μάθηση μέσω της έρευνας.

Όσο κι αν φαίνεται περίεργο ή ριζοσπαστικό, η υπέρτατη αυτονομία στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα ήταν η δυνατότητα του εκπαιδευόμενου να επιλέγει κατά τη μαθησιακή του πορεία όποια πρακτική επιθυμεί είτε αυτή της αυτόνομης μάθησης είτε αυτή της παρουσίασης της γνώσης, όποτε το επιθυμεί. Ως αποτέλεσμα αυτής της άποψης, τα συστήματα διδασκαλίας και μάθησης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πιθανόν να συνδυάζουν και τους δύο αυτούς τρόπους της διδασκαλίας. Επομένως το μέλλον ανήκει πιθανότατα σε αυτού του τύπου την παιδαγωγική συμβίωση.

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) Ελληνική Βιβλιογραφία

1. Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (1999). «Ο εκπαιδευτικός οργανισμός στο διεθνές και ευρωπαϊκό περιβάλλον», στο: Αθανασούλα-Ρέππα, Α., Κουτούζης, Μ., Χατζηευστρατίου, Ι., *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων, τ. Γ', Κοινωνική και Ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαιδευτικής διοίκησης*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
2. Βεργίδης, (2001). Δια βίου εκπαίδευση και εκπαιδευτική πολιτική. Σελ. 129 Στο: Κ. Π. Χάρης, Ν. Β. Πετρουλάκης, Σ. Νικόδημος (επιμ.): *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διά βίου Μάθηση*. Αθήνα: Ατραπός.
3. Δαμανάκη, (2004). Τεχνική-Επαγγελματική κατάρτιση και δια βίου μάθηση στην Ελλάδα.
4. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, (2001). Σχέδιο δράσης eLearning: Να σκεφθούμε την εκπαίδευση του αύριο.
5. Καραλής Θανάσης, (2013). Κίνητρα και εμπόδια για τη συμμετοχή των ενηλίκων στη διά βίου εκπαίδευση.
6. Κιουλάνης, Σ. (2007). Εναλλακτικά Περιβάλλοντα Μάθησης. Ενεργητική μάθηση - Μέθοδος σχεδίων εργασίας, Π.Ε.Κ. Καβάλας.
7. Κιουλάνης, Σ. (2008). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
8. Κόκκος, Α. (1998). Η προετοιμασία των Ομαδικών Συμβουλευτικών Συναντήσεων. Στο Α. Κόκκος, & Α. Λιοναράκης. *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων*. Τόμος Β'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
9. Κόκκος, Α. (1999). Στοιχεία επικοινωνίας Στο: *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Σχέσεις διδασκόντων διδασκομένων*. Τόμος Β'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

10. Κόκκος, Α. (2005). Εκπαίδευση Ενηλίκων. Ανιχνεύοντας το πεδίο. Αθήνα: Μεταίχμιο.
11. Κόκκος, Α. (2005), «Η εναρκτήρια συνάντηση». Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών: *Εκπαιδευτικό Υλικό για τους Εκπαιδευτές – Θεωρίες Κατάρτιση*. Τόμος Γ'. Αθήνα: ΕΚΕΠΙΣ.
12. Λιοναράκης, Α. (1999). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης Στα: *Παράλληλα κείμενα για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση – Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*. Ανθολόγιο κειμένων για τη Θεματική Ενότητα Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
13. Λιοναράκης Α., (2001). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Πολυμορφική Εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού, στο Λιοναράκης (Επιμ.) *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση*, Αθήνα: Προπομπός.
14. Λιοναράκης, Α., & Λυκουργιώτης, Α., (1998). Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση, στο Βεργίδης Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., Μακράκης Β., & Ματραλής Χ., (Επιμ.) *Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση – Θεσμοί και Λειτουργίες*, Τόμος Α'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
15. Λιοναράκης, Α. (1998). Η πρώτη επαφή Διδάσκοντος-Διδασκομένων, στο Κόκκος & Λιοναράκης (επιμ.): *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση - Σχέσεις Διδασκόντων Διδασκομένων* (Τόμος Β), Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
16. Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και Διαδικασίες Μάθησης, στο *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές*, ΕΑΠ.
17. Λιοναράκης, Α. (2010). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο: από το δημοκρατικό όραμα στη βιομηχανοποιημένη μάθηση. Περιοδικό 'Ανοικτή Εκπαίδευση' Τομ.6, αρ 1 &. Αθήνα.
18. Μακράκης, Β. (1998) Αξιολόγηση συστημάτων Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Στο: *Ανοικτή και Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης, Θεσμοί και λειτουργίες*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

19. Ματραλής, Χ. (1999). Εκπαίδευση από Απόσταση. Στο: Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β., Ματράλης, Χ., *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, Θεσμοί και λειτουργίες*. Τόμος Α. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
20. Μιχαηλίδης Π., (2000). Το Διαδίκτυο ως μια προσιτή μέθοδος επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Στο: *Πληροφορική και Εκπαίδευση*. Πρακτικά Συνεδρίου. Πάτρα.
21. Μπαλαρούρας, Π. και Σκιαδέλλη, Β. (2005). Εισαγωγή στη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Υπηρεσίες υποστήριξης η-μάθησης και παραγωγής πολυμέσων, Αθήνα: Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο GUNet.
22. Μπαμπινιώτης (2000). Νέες τεχνολογίες και ποιοτική Παιδεία. *Το ΒΗΜΑ*, Σελ.: Β14. Κωδικός άρθρου: Β13131Β142 ID: 230672. Γ.
23. Παναγιωτακόπουλος, Χ. (1999). Ο η/υ και το εκπαιδευτικό λογισμικό. Στο: Κόκκος, Α., Λιοναράκης, Α., Ματραλής, Χ., Παναγιωτακόπουλος, Χ., *Ανοικτή και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, Το εκπαιδευτικό υλικό και οι νέες τεχνολογίες*. Τόμος Γ'. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
24. Τσαούσης, Δ. Γ. (επιμ.), (1996). *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Gutenberg.
25. Τσεκούρας, Σταμπούλης & Λιτσαρδάκης, (2004). Η χρηματοδότηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα. Περιγραφή του συστήματος χρηματοδότησης.
26. Σταχτέας, Χ. (2002). *Πληροφορική στην εκπαίδευση*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
27. Holmberg, Β. (2002). Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ. Σελ. 7.
28. Keegan, D. (2001). Οι βασικές αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αθήνα: Μεταίχμιο. Σελ. 67, 74 -75.
29. Rogers, Α. (1999). Η Εκπαίδευση Ενηλίκων. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Β) Ξένη Βιβλιογραφία

1. Allen, I.E., & SEAMAN, j.(2003). Sizing the opportunity: The quality and extent of online education in the United States, 2002-2003. Wesley, MA: The Sloan Consortium.
2. Barnett, R. (1998). Higher Education: A critical business, London: Open University Press.
3. Bates, A. (2000). Managing Technological Change: Strategies for College and University Leaders, San Francisco: Jossey Bass.
4. Chene, A. (1983). The concept of autonomy in adult education: A philosophical discussion. *Adult Education Quarterly*, 34(1), 38-47.
5. Collis B., (1996). *Tele-learning in a digital world – The future of distance learning*. London: International Thompson Computer Press.
6. Dede, C., (1996). The evolution of distance education: Emerging technologies and distributed learning, *The American Journal of Distance Education*, 10, (2) 4-36.
7. Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. New York: Macmillan. Retrieved June 6, 2003, from the Institute for Learning Technologies.
8. Garrison, D. R., & Anderson, T. (2003). *E-Learning in the 21st century*. London: Routledge.
9. Garrison, R. and Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 4 (3)7-13.
10. Hammond M. (2000). Communication within online forums: the opportunities, the constraints and the value of a communicative approach, *Computers & Education*, 35, 251-262.
11. Holmberg, A. (1986). *Word Order and Syntactic Features in the Scendinavian Languages and English*. Stockholm: Department of General Linguistics, University of Stockholm.
12. Jonassen, D. (1991). Evaluating constructivistic learning. *Educational Technology*, 31(10), 28-33.

Η Διαμόρφωση Προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης και η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης

Σελίδα

13. Keegan, D. (1986). The foundation of distance education. London: Croom Helm.
14. Keegan, D. (1996). Foundations of Distance Education, 3rd edition. London: Routledge.
15. Knowles, M.S.(1988). The modern practice of adult education: From pedagogy to andragogy (Revised ed.). New York: Cambridge Books.
16. Knowles, M.S. (1990). The adult learner: a neglected species. Gulf. Houston. TX.
17. Langer, E. (1989). Mindfulness. Massachusetts: Perseus Books.
18. Lionarakis, A., (1998). Polymorphic education: A pedagogical framework for open and distance learning, In Proceedings of EDEN Conference Universities in a Digital Era – transformation, innovation and Tradition, Italy: University of Bologna.
19. Lipman, M. (1991). Thinking in education. Cambridge: Cambridge University Press.
20. Lockwood, F., (1995). Open and distance learning today. London: Kogan.
21. Mauger, S. (2002). E-Learning is about people not technology, Adults Learning, 13(7), 9-11.
22. Mason, R. (1995). Using Communications Media in Open and Flexible Learning. Kogan Page.
23. Merriam, S.B., & Caffarella, R.S.(1999). Learning in adulthood: A comprehensive guide?(2nd ed.).San Francisco: Jossey-Bass.
24. Moore, M.G. (1972) Learner autonomy: the second dimension of independent learning. *Convergence, Fall*, 76-88.
25. Moore, M.G. (1973). Toward a Theory of Independent Learning and Teaching. *JOURNAL OF HIGHER EDUCATION*, 44, 661-679.
26. Moyle, K. (2001). Are digital technologies overcoming the tyranny of distance?, In Mahony , M.J., Roberts, D., Gofers, A. (eds). Education Odyssey 2001, Continuing the Journey through adaption and innovation, 15th Biennial forum of the open and distance learning association of Australia, OTEN-DE (24-24 September), Sydney.

27. Perraton, H. (1988). A theory for distance education. In D. Sewart, D. Keegan, & B.Holmberg (Eds.), *Distance education: International perspectives* (pp. 34-45). New York: Routledge.
28. Ponton, M.K., & Carr, P.B.(2000). Understanding and promoting autonomy in self-directed learning. *Current Research in Social Psychology*, 5(19). Retrived March 15, 2007.
29. Rowntree, D., (1994). Teaching with audio in open and distance learning. *Open and distance learning series*. London: Kogan Page.
30. Rumble, G., (1989). On-Lines costs: Interactivity at a price, In Mason, R., & Kaye, A., (Eds.), *Mindware: Communication, Computers and Distance Education*, Oxford: Pergamon.
31. Sharan B. (2002). *Qualitative Research in Practice: Examples for Discussion and Analysis*. Jossey-Bass, CA: San Francisco.
32. Sheldom, K.M., & Elliot, A.J.(1998). Not all personal goals are personal: Comparing autonomous and controlled reasons for goals as predictors of effort and attainment. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(5), 546-557.
33. Schlosser, L.A. and Simonson, M. (2002). *Distance Education: Definition and Glossary of Terms*, AECT.
34. Sherry, L., (1996). Issues in distance Learning, *International Journal of Educational Telecommunications*, 1(4), 337-365.
35. Sims, R. (1999). Interactivity on stage: Strategies for learner designer communication. *Australian Journal of Educational Technology*, 15(3), 257-272.
36. Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
37. UNESCO, 1976. Nairobi: recommendations on the development of adult education: declaration of Nairobi conference.
38. Willis, B. (1992). Strategies for teaching at a distance. ERIC Digest No. ED 351008.

Γ) Διαδικτυακοί Τόποι

1. Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (2012), Κέντρο Δια Βίου Μάθησης Από Απόσταση (ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ.), 2010].
2. Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (2012α), Χαιρετισμός Γενικού Γραμματέα & nbsp της Γ.Γ.Ε.Ε. του Υπ.Ε.Π.Θ Επικ. Καθηγητή Κωνσταντίνου Τσαμαδιά.
3. Man Power Group, διαδικτυακός τόπος: <http://reviews.in.gr/greece/elearning/article/?aid=1231115227>) Ημερομηνία προσπέλασης: 10/02/2015.
4. Προγράμματα Συμπληρωματικής εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (e-learning) του Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ)- <http://elearningteeaph.wikispaces.com>). Ημερομηνία προσέλασης:15/02/2015.
5. <http://www.webvistas.org/topic/309-e-learning>). Ημερομηνία προσέλασης:15/02/2015
6. Ανακοινωθέν της Μπριζ σχετικά με την ενισχυμένη ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης περίοδος 2011-2020-http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_el.pdf). Ημερομηνία προσέλασης:16/02/2015
7. Η Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον καιρό της κρίσης του Δρα Γεωργίου Βούτσινου Επίτιμου Συμβούλου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου-<https://papede.files.wordpress.com/2014/03/voutsinos.pdf>). Ημερομηνία προσέλασης:18/02/2015.
8. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Προγραμματική περίοδος 2007-2013, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Αθήνα, Οκτώβριος 2007, https://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Anaptyxi_Anthrop_Dynamikou.pdf. Ημερομηνία προσέλασης:15/02/2015.
9. Εκπαίδευση Ενηλίκων <http://www.edulll.gr> Ημερομηνία προσέλασης:15/02/2015.

10. EUROPA (2003). Η Δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://europa.eu.int>). Ημερομηνία προσέλασης:6/03/2015.
11. IST Programme:(<http://www.cordis.lu>) Ημερομηνία προσέλασης:6/03/2015
12. Europa. E-learning: (<http://elearningeuropa.info>) Ημερομηνία προσέλασης: 6/03/2015.
13. <https://www.voucher.gov.gr/>
14. <https://www.voucher.gov.gr/project/download-doc/id/2>
15. <http://www.elearning.gr/index2.html>
16. <http://www.espa.gr/EL/Pages/ProclamationsFS.aspx?item=1767>
17. <http://www.proinoslogosnews.gr/oikonomia/83-oikonomia/7190>
18. <http://www.e-theseis.gr/2014/04/6252.html>
19. <http://www.larissanet.gr/2015/01/06/programmata-katartisis-gia-15000-anergous/>
20. <http://www.dimitra.gr/news/default.el.asp?SNID=125>